

niet verslagen wordt is een tweede wereldoorlog onvermijdelijk. Japan zal Australië aanvallen. Dan zal de vredesbeweging misschien wel voor jaren over de hele wereld verlamd worden. Onze kameraden zullen sterven; Australië zal onder de voet gelopen worden; de Joden zullen uitgeroeid worden."

Mary dacht er in principe net zo over, maar niet zo intens. Soms maakte ze zich er bezorgd over dat hij in zijn gedachten steeds met Spanje bezig was. Hij volgde de krantenberichten geregeld en wond zich op over het verloop van de strijd. Op vergaderingen waren zijn speeches feller en meer emotioneel wanneer hij over het Spaanse conflict sprak. Op een keer, toen een kameraad uit Spanje teruggekomen was, nam Ben hem mee en praatte tot vroeg in de morgen met hem. Ben stelde hem vraag op vraag, terwijl Mary hem aandachtig opnam, verontrust door een onbestemde angst.

De bezoeker had anonieme gedichten en liederen die door Republikeinse strijders waren gemaakt, meegenomen. Ze dronken wijn en zongen. Ben en Mary probeerden de liederen uit het hoofd te leren. Eén lied over een Duitse Joodse communist die gesneuveld was, werkte sterk op Ben's fantasie. Hij leerde het gauw. Toen hun vriend vertrokken was, en ze in bed lagen zong Ben het lied nog eens, met luider stem en met pathos. De manier waarop hij het laatste couplet zong beangstigde Mary:

*Met hart en hand leg ik de gelofte aan je af,
Terwijl ik mijn geweer weer laad:
Nooit zal je vergeten worden,
Zomin de vijand zal worden vergeven,
Hans Beimler, onze Commissaris,
Hans Beimler, onze Commissaris.*

In de weken die daarop volgden werd Ben onrustig. Als Mary naar hem keek had ze het gevoel alsof elke wond die een Republikeins soldaat was toegebracht, hem was toegebracht. Hij juichte bij iedere overwinning — leed bij iedere nederlaag. Mary kwam er gاندeweg toe het Spaanse conflict bijna als een medeminnares te beschouwen. Ze merkte ook dat hij dodelijk

ongerust was over de bedreiging van het Joodse volk door het fascisme.

Toen was Ben op een avond dat ze ergens theedronken opmerkelijk rustig. Hoewel hij gewoonlijk flink at, raakte hij nu zijn eten nauwelijks aan. Hij scheen met zijn gedachten ergens anders te zijn, heel ver weg. Soms gaf hij haar geen antwoord als ze hem iets vroeg.

„Waar zit je aan te denken, Ben? Wat scheelt er aan?”

„Ik weet niet hoe ik het tegen je zeggen moet, Mary. Het zal een schok voor je zijn. Voor het eerst in mijn leven heb ik een gewichtig besluit genomen zonder zeker van mezelf te zijn.”

„Wat is er Ben? Wat heb je gedaan?”

Hij boog zich over de tafel en greep haar hand. „Ik heb me aangemeld bij de Internationale Brigade. Ik ga naar Spanje. De boot vertrekt de volgende week.”

Zijn mededeling was een schok voor haar, al had ze die mogelijkheid al maanden uit haar gedachten proberen te zetten. Haar lichaam werd gespannen, haar ogen vulden zich met tranen en ze beet op haar lippen. Vizioenen van haar nieuwe gelukkige wereld, die ineens stortte, vervulden haar met afgrijzen.

„O nee, Ben! Je mag me niet alleen laten!” Ze greep zijn hand vast en haar lange nagels begroeven zich in zijn vlees. „Je mag niet weggaan, Ben. Dat is niet eerlijk!”

„Mary,” zei hij zachtjes. „Je moet dapper zijn. In tijden als deze moeten we niet alleen maar aan onszelf denken. O Mary, ik wil immers niet van je weg. Ik heb de goddelijkste vrouw van de wereld en ik ben gelukkig, maar het zou zelfzuchtig van me zijn als ik me daardoor liet weerhouden.”

Ze zaten zwijgend naast elkaar in de tram.

Zodra hij de deur van hun flat achter zich dicht gedaan had, sloot hij haar in zijn armen. Hij overlaadde haar met kussen. Ze hilde en hij kustte haar betraande ogen.

„O Mary, m'n liefste! Ik kom terug, maar ik moet gaan. Je kunt je er geen voorstelling van maken hoe Spanje me geroepen heeft. Ik kan er niet langer weerstand aan bieden!”

Ze klampten zich aan elkander vast. Allerlei contrasterende reacties vochten in Mary's geest om de voorrang,

maar bitterheid en zelfbeklag in allerlei vormommingen stonden bovenaan.

Ze gingen op het bed zitten en hielden elkanders handen vast. Ze drukte haar gedachten met een air van verstrooidheid uit: „de partij moest je niet laten gaan, Ben, je doet hier veel te belangrijk werk. In ieder geval zou je niet gaan en me alleen achterlaten, als je werkelijk van me hield.”

Hij nam haar kin tussen duim en wijsvinger en keek haar in de ogen. „Je mag er nooit aan twijfelen, Mary, dat ik van je hou. Je bent het mooiste, goddelijkste wezen dat ik ooit gekend heb, maar we zijn gewikkeld in een strijd op leven en dood. Ik wil in de vuurlinie staan. Ik heb het met de partij besproken en ten slotte hebben ze het goed gevonden.”

Haar zielsangst maakte elke andere opvatting onmogelijk dan hem te weerhouden te gaan: „maar het is verkeerd, Ben! De Spaanse arbeiders moeten hun eigen strijd uitvechten; we kunnen ze op andere manieren helpen, maar we moeten geen soldaten sturen. Bovendien zal de burgeroorlog afgelopen zijn tegen dat je daar komt. Maar in ieder geval, waarom moet jij, een Jood, de Spanjaarden helpen, die tijden geleden je eigen mensen gefolterd hebben?”

„Je weet niet wat je zegt, Mary. De Spaanse arbeiders hebben mijn volk niet gefolterd. Ze vechten nu tegen de fascistten, tegen de gangster-antisemieten. O liefste, begrijp 't toch. Ik heb niet eerder over mijn besluit met je willen praten omdat ik bang was dat je er zo op reageren zou.”

Hij knielde voor haar en legde zijn handen op haar schoot. „Mary, liefste, je moet het niet moeilijker voor me maken — ik smeeek 't je. En wat betreft het feit dat de Spaanse arbeiders het zelf moeten uitvechten — dat doen ze ook, en op een schitterende manier, maar het is geen strijd die alleen maar de Spanjaarden aangaat. Het lot van de arbeidersklasse wordt in Spanje beslist — de Spaanse burgeroorlog is de zaak van de arbeiders van alle landen; dat staat als een paal boven water. Alleen een sterke Internationale Brigade kan de weegschaal in ons voordeel doen overslaan.” Hij sprak met

grote overredingskracht, haast smekend. „Mary, lieveling, ik weet dat er twee kanten zijn aan de kwestie van mijn weggaan, maar mijn besluit staat vast. Wees dapper, lieveling. We zullen hen verslaan. Ik kom heus terug; dan kunnen we samen overnieuw beginnen.”

Hij stond op en begon heen en weer te lopen en sprak met intense bewogenheid. „De millionairs in Engeland en Amerika helpen bij de financiering van de oorlogsvoorbereidingen van de fascistische landen. De beestachtige huurlingen van Franco, Hitler en Mussolini hebben de nodige wapenrusting, ze zijn als robots afgericht, maar ze hebben geen moreel — ze zullen vergeefs beuken tegen de muur die de internationale arbeiders tegen hen in Spanje zullen oprichten. Chamberlain's blokkade kan ons niet tegenhouden. Laat mij die beesten maar te pakken krijgen. Ik weet hoe ik met een geweer moet omgaan. En ik zal al gauw leren hoe ik de meer gecompliceerde wapens hanteren moet.”

Terwijl Mary hem gadesloeg, werd het haar duidelijk dat ze nu de felheid van de haat van haar man tegen het fascisme en zijn toewijding voor het Communisme pas goed begreep. Ze zag nu pas dat hij in het stadium gekomen was, waarin slechts lichamelijk contact met de vijand zijn haat enigszins bekoelen kon. Dit was wat de man met wie ze getrouwd was typeerde.

„Ik kan een leidende rol spelen. Ik zal studie maken van militaire tactiek en strategie. Ik zal een bataljon aanvoeren tegen die fascistische ploerten...”

Dat was de man van wie ze hield — door dik en dun. In een vreedzamer tijdperk hadden ze een gelukkig leven kunnen leiden; in dit tijdsgewricht konden ze slechts gelukkig zijn als ze zijn moed en toewijding met gelijke munt betaalde. Eensklaps stond ze op, vloog op hem toe en sloeg haar armen om hem heen.

„O Ben,” zei ze, „trek je niks aan van al wat ik gezegd heb. Ik hou van je en ik zal er trots op zijn dat mijn man soldaat is bij de Internationale Brigade.”

„Nu herken ik mijn eigen Mary. We zullen er niet lang over doen ze uit Spanje te jagen, en dan kom ik terug om de strijd hier samen met jou voort te zetten. Van dat ogenblik zullen we altijd bij elkaar blijven.”

Toen Paddy Ryan er achter kwam dat Mary getrouwd was, bracht hij Frank Lammence rapport uit.

„Nou, jong, rechercheur Ryan krijgt promotie en salarisverhoging. J. W. zal wel reuze in z'n schik zijn als ie hoort dat zijn dochter gisteren voor de Burgerlijke Stand getrouwd is met een Commo. En ik heb me ook laten vertellen dat de bruidegom lid is van de aloude Joodse Natie.”

Toen John West het nieuwtje hoorde had hij een reden om nóg woedender te worden dan hij al was. Dit was de laatste druppel. Hij sprak er met niemand over. Zolang het hem gelukt was te zorgen dat Mary het nergens uit kon houden had hij zich gevoeld als een kat die met een muis speelt: hij zou haar wel mores leren, haar wel dwingen haar gevaarlijke, idiote ideeën op te geven en met hangende pootjes terug te komen. Jammer dat hij nu de Beweging tegen Oorlog en Fascisme niet 'overreden' kon zijn dochter te ontslaan. Ze had maling aan hem gehad en nu kon hij er niets tegen doen. Hij kon haar in ieder geval onterven. Hij zocht zijn advocaten op en deed het, maar het gaf hem niet veel voldoening. Hij wou Mary dwingen zijn zin te doen, maar aan de andere kant hield hij ook van haar, voor zover hij in staat was van iemand te houden, en wou hij dat ze weer thuis kwam en zich daar gelukkig voelde. Het huis was eenzaam zonder haar. Door die gespletenheid in zijn houding kon hij het probleem op geen enkele manier oplossen. Mary opzoeken en proberen zich met haar te verzoenen was uitgesloten — hij kon geen ongelijk bekennen.

Het was ook niet bepaald prettig voor hem dat de reactionaire sensatie-pers meldde: „De goudbruinharige Mary West, een dochter van de millionair Jack West, is 'Commo' geworden. Men zegt dat haar vaders gezicht nu roder is dan Mary's haar en politieke overtuiging.” Nellie bracht het onderwerp zo nu en dan ter sprake, maar hij wees haar pleitredenen om alles te vergeten en vergeven bruske van de hand. Mary had haar godsdienst opgegeven, en wat nog erger was, was communist geworden, zei hij; ze moest tot ze haar gezonde verstand terugkreeg als een paria behandeld worden.

Nellie haatte de Communisten, of liever ze was bang voor ze; ze geloofde alles wat de Kerk en de dagbladen over hen zeiden. Ze was het met John West eens dat ze zich schandelijk gedragen had.

Zijn zoon John, die met vacantie uit Sydney overgekomen was, pleitte hartstochtelijk voor Mary. Zijn vader wees hem streng terecht.

„Probeer me niet te vertellen hoe ik doen moet. Wie niet horen wil moet voelen. En als je niet ophoudt met drinken, en aan 't werk gaat, laat ik jou ook geen penny na.”

Omdat hij er behoefte aan had zijn nood bij iemand te klagen en zich te uiten, zocht John West Vera Maguire op. Ze betuigde hem haar deelneming, maar stootte hem voor het hoofd door te zeggen dat ze Mary's moed bewonderde. Vera stelde hem voor tot een compromis te komen. Jongelui waren nu eenmaal een makkelijke prooi voor de rooie vogelaar. Als hij redelijk was zou Mary wel bijdraaien. Maar John West kon er zich niet toe krijgen water in zijn wijn te doen. Zo nu en dan werd hij gekweld door de ergste zelfverwijten, maar dan drong hij ze meteen weer terug. De fout lag bij Mary. Hij had slechts in haar belang gehandeld en ze had hem voor het hoofd gestoten. Nu ze met die Communist getrouwd was en zich tot over de oren met die mensen ingelaten had, nu ze de hele dag voor ze werkte, kwam het hem voor dat er niet veel anders opzat dan haar voor haar dwaasheid en haar ongehoorzaamheid te straffen.

Op een keer zag hij haar op straat. Ze was alleen en wou net in de tram stappen. Het kwam hem voor dat ze magerder was geworden en dat ze er sjofel uitzag. Wat was ze toch eigenwijs! Een seconde voelde hij een waas van droefheid over zich komen. Zou hij naar haar toegaan? Zou hij haar vriendelijk toespreken? Hij bleef besluiteloos op het trottoir staan tot de tram met Mary erin wegreed.

Diezelfde middag kwam Paddy met het nieuwtje dat Mary's echtgenoot naar Spanje vertrokken was. Net iets voor een Commo! Hij had haar leven verwoest en haar toen laten zitten, dacht John West. 's Nachts bleef hij

wakker liggen en piekerde over het probleem. Nu kreeg hij de kans. Hij zou haar een boodschap sturen en haar vragen bij hem aan te komen.

Toen Ben Worth naar Spanje was vertrokken, was het uit met Mary's levenslust. Al waren haar nieuwe vrienden erg hartelijk tegen haar, ze voelde zich hopeloos eenzaam en neerslachtig. Ze deed haar werk zonder animo. Ze deed hard haar best de rol te spelen van een vrouw die zich er flink doorsloeg, terwijl haar man naar het slagveld getrokken was, maar als ze 's nachts alleen in haar flat lag, huilde ze van verlangen naar Ben en hunkerde haar lichaam naar zijn liefkozingen.

Op een keer sprak Paddy Ryan haar op straat in de buurt van haar kantoor aan en gaf haar een briefje van haar vader. „Het is in je eigen voordeel als je eens bij me aankomt,” stond erin.

„Hebt U me nog een antwoord mee te geven, Miss?” vroeg Ryan.

Omdat ze zich zo eenzaam voelde kwam ze even in de verleiding te gaan.

Ze bleef een ogenblik besluiteloos staan en zei toen met opgeheven hoofd: „Ja. Zeg maar tegen vader — tegen Mr. West, dat ik niets met hem te bespreken heb.”

Toen Ryan wegliep riep ze hem na: „En ik zou U willen verzoeken op te houden me te bespionneren.”

Ze kreeg een brief van Margo, een eigenaardige brief, die geschreven was alsof de schrijfster haar innigste gevoelens, over welk onderwerp ook, wou verbergen, maar tussen de regels door las ze sympathie, liefde en eenzaamheid; en een brief van Ben, die overstroomde van liefde voor haar en van geestdrift voor de taak die hij zichzelf opgelegd had. Ze schreide er bittere tranen over, droeg hem overal bij zich en legde hem 's nachts onder haar kussen. Er kwamen nog meer brieven; ze bewaarde die eveneens als reliquieën. Hij was in Engeland aangekomen en zei dat hij over een paar dagen via Frankrijk naar Spanje zou gaan.

Ze begon er een voorgevoel van te krijgen dat Ben sneuvelen zou, toen ze een gedicht gelezen had van Willem Morris, waarin de volgende regels voorkwamen:

Hoor een woord, een woord op tijd, want de tijd is
nu nabij
Dat de zaak ons op zal roepen, d'één om te leven, de
ander om te sterven.

De woorden lieten zich niet verjagen. *D'één om te leven, de ander om te sterven!*

Het volgende bericht dat ze kreeg was Ben's doodsbericht. Hij was bij Madrid op het slagveld gesneuveld. Een deel van Mary stierf met hem, en lag begraven in de met bloed bevleekte smartelijke stad. Haar vrienden konden niets doen om leniging te brengen in haar verdriet en hopeloosheid. Zij, noch haar eigen verstand konden haar geest overtuigen dat ze nog iets had om voor te leven. Ze geloofde in het Communisme en in de vredescampagne; maar alleen, zonder Ben, scheen het haar toe dat niets haar leven waarde kon geven. De mensen zeiden dat Ben gewild zou hebben dat ze dapper was en de strijd voortzette, maar ze voelde zich zonder Ben nog niet tegen de strijd opgewassen. De gedachte liet haar niet los: waarom had haar liefde voor een ideaal opgeofferd moeten worden?

Ze verloor alle belangstelling in haar werk, in het leven zelf! Ze at weinig. Ze verwaarloosde haar uiterlijk. Ze maakte haar haar zorgeloos op in een knoetje achter op haar hoofd. Haar huid werd ruw. Ze maakte zich niet op. Ze begon erover te denken weg te gaan — naar Engeland misschien. Alleen had ze geen geld. Ze kende niemand aan wie ze geld kon vragen. Maar ze moest proberen weg te komen van de plekjes en de mensen die haar kwelden met herinneringen aan Ben, zonder haar vertroosting te geven. Ze nam een wanhopig besluit. Op een avond ging ze naar een telefooncel en belde haar vaders huisnummer op.

Joe kwam aan het toestel.

„Is Mr. West senior daar?” vroeg ze zakelijk. Haar hart bonsde. Ze beefde.

„Ben jij dat, Ginger?” antwoordde Joe opgewekt. „Wel, wel. De verloren zoon keert terug. Begraaf de strijdbijl, Ginger. Het is hier een sterfhuis zonder jou. Ik denk dat er wel met hem te praten zal zijn.”

„Ik wou vader zelf spreken,” zei ze bits.

Haar vader kwam aan het toestel.

„Hallo,” zei hij.

„Ik moet U spreken, vader. Kan het vanavond nog?”

„Ja.”

„Over een half uur ben ik bij U.”

John West wachtte haar in de ontvangkamer op. Hij was nerveus, opgewonden. Hij kon zijn gevoelens niet analyseren. Ze kwam terug. Het deed hem genoeg dat hij haar eronder gekregen had en hij was ook in zijn schik omdat hij geloofde dat de sombere stemming in huis door haar tegenwoordigheid wat vrolijker zou worden. Hij deed haar zelf open toen ze kwam en ging haar voor naar de muziekkamer. Toen hij het licht opdraaide en haar beter bekijken kon, schrok hij van haar bleke wangen en slonzige voorkomen. Ze had een bruin mantelpak aan en bruine schoenen en een lichtgroene jumper. Ze had een oude bruine handtas bij zich. Ze was mager geworden. Ze was ziek!

Hij trok een stoel voor haar bij. Ze ging zitten. Hij ging aan de overkant van de tafel zitten. Ze zat rechtop en hield haar lichaam gespannen. Een stijfkopje, dacht hij; ze wil niet erkennen dat ze 't tegen me afgelegd heeft. Door het feit alleen dat ze er was scheen het vertrek een prettige sfeer te krijgen. Zij en Marjorie hadden er een eigen kamer van gemaakt en die gevuld met gelach, muziek en hartelijkheid. Marjorie was weg, voor goed, leek het wel, maar Mary kwam terug en bracht de oude vrolijkheid, haar oude vriendinnen en zijn trots op haar schoonheid weer mee.

„Wat wil je?” vroeg hij en schrok van zijn eigen norse stem.

„Ik wil naar Engeland gaan en ik moet duizend pond hebben om er te komen,” antwoordde ze met een opgericht hoofd.

Hij ging rechtop zitten en zijn grijns werd breder.

„Praat niet zo'n onzin!”

„Het is geen onzin, vader. Ik heb duizend pond nodig en die geeft U me ook.”

„Ik denk er niet aan! Wat een brutaliteit, dat je hier komt en geld van me eist na al wat je gedaan hebt.”

„Ik eis inderdaad geld van U, vader, en U geeft 't me ook.”

Nu kon John West zich niet langer goed houden. Hij sloeg met zijn vuist op tafel.

„Ik duld niet dat je zo tegen me spreekt. Je commo-vrienden hebben je zeker naar me toe gestuurd om me door een truc geld afhandig te maken. Best, maar je krijgt 't niet! En als dat alles is wat je te zeggen hebt, ga dan weg en blijf weg!”

Ze zette zich schrap. „Wees maar niet bang, vader, ik ga heus wel weg en blijf ook weg, maar eerst zult U me een cheque van duizend pond geven.”

„O ja?” Hij stond op en wees naar de deur. D'r uit, daar is het gat van de deur! Je krijgt geen penny van me, nu niet en nooit niet. Ik heb je al uit mijn testament laten schrappen.”

Ze haalde een folio vel papier uit haar handtas, stond op en keek hem recht in zijn gezicht. Ze gaf hem het papier.

„Lees dat maar en schrijf dan de cheque uit!” zei ze met een lage en bevende stem, maar op vaste toon.

Hij nam het papier op en keek het vluchtig door. „Wat moet dat allemaal betekenen?” vroeg hij op strenge toon.

„Dat betekent dat ik tegen de twee honderd en tien-duizend pond aandelen in een van Uw maatschappijen bezit!”

„Hoe kom je aan die lijst?”

„Die heb ik op het Registratiekantoor gekregen. Ik heb ze tegen betaling de lijsten van de aandelen laten opzoeken in de maatschappijen waarin ik wist dat U financieel geïnteresseerd was.”

Hij was uit het veld geslagen.

Mary ging verder: „Jarenlang hebt U me formulieren laten ondertekenen, die U met een vloeiblad bedekt hield. Ik vermoedde wel dat ze dienden om aandelen op mijn naam over te schrijven zodat U de belasting ontduiken kon. Als U me geen cheque van duizend pond geeft, maak ik aanspraak op het totale bedrag.”

„Maar dat zou je niet lukken.”

Hij ging zitten en dacht snel na. De lijst was op geen stukken na compleet maar klopte. Als Mary verder

zocht kon ze aanspraak maken op zowat een half miljoen."

Hij zei op kleinmoedige toon: „je zou niet de minste kans hebben voor de rechtbank."

„O nee?" Ik heb een deskundige om advies gevraagd."

„Wie?"

„Mr. Cory. Hij zei dat ik volgens de wet recht heb op die aandelen."

„Zo, heeft ie dat gezegd?"

Hij ging beduusd en aarzelend zitten. Dat was een massa geld! Misschien kreeg ze 't erdoor! In ieder geval had hij geen zin er met haar over te procederen.

„Moet je 's horen, Mary. Ga zitten, dan kunnen we er over praten. Waarom zouden we kibbelen over duizend pond? Je kan met plezier al die aandelen krijgen. Ik was toch al van plan ze je allemaal te geven, als je niet naar de commo's overgelopen was."

„De aandelen interesseren me niet! Ik moet duizend pond hebben!"

„Wees nou verstandig, meid! Weet je wat? Kom weer thuis wonen en laat al die politieke nonsens schieten, dan krijg je twee duizend pond en daar kan je mee doen wat je wil, en... en dan laat ik de aandelen op jouw naam staan en ook wat ze inbrengen."

„Interesseert me niet, vader. En ik kom niet weer thuis."

„Waarom doe je dat allemaal?"

„Omdat ik hard en meedogenloos ben. Omdat ik Uw dochter ben!"

„En wat denk je nou te doen, nou die Joden commo-schoft je zonder een penny achtergelaten heeft?"

„Mijn man is dood. Hij is in Spanje gesneuveld in de strijd tegen Hitler en Uw befaamde Mussolini. Ik ben er trots op zijn vrouw geweest te zijn. Hij is voor de mensheid gestorven."

„Dan heeft ie z'n verdiende loon. En hoe gauwer er nog een paar duizend commo's doodgeschoten worden, hoe beter," grauwde John West.

Mary schoot met een ruk naar voren. Ze gaf hem met haar kleine vuist een harde stomp in zijn gezicht. Ze deed een stapje achteruit en was zo bleek als een doek.

„En nu verzoek ik U die cheque uit te schrijven, anders

laat ik morgenochtend mijn rechten op die aandelen gelden," zei ze op vastberaden toon.

Hij streek voorzichtig met zijn vingers over zijn wang.

„Precies wat ik verwacht had van een commo-slet.”

Hij haalde een vulpenhouder en een chequeboekje uit zijn zak en schreef de cheque met woedende handbewegingen uit. Hij scheurde de cheque uit het boekje en gaf hem haar.

„Daar, en nou de deur uit! En als je ooit weer in Australië komt laat ik je d'r uit trappen.”

„Maak U niet benauwd; ik kom niet terug.”

Hij volgde haar met zijn ogen tot ze opgenomen werd door het halfduister van de doorloop naar de hall.

Hij leunde op de tafel. Wat had hij in Godsnaam gezegd? Wat had hij gedaan? Waarom had ze hem dat aangedaan?

Mary ging weer naar haar eenzame flat. Ze pakte de foto van Ben op en bekeek die. Wat zou je nou wel van je Mary denken?

Ze ging naar bed maar kon de slaap niet vatten. Haar hele leven als volwassen vrouw scheen aan haar geestesoog voorbij te trekken. O Ben, liefste, waarom heb je me alleen gelaten? Ik zal m'n uiterste best doen de strijd voort te zetten, liefste, maar het zal me zwaar vallen, verschrikkelijk zwaar!

Ze kocht een kaartje — derde klas — voor de boot en zei op het kantoor en tegen het bestuur van de partijafdeling dat ze naar Engeland ging. Ze zou contact zoeken met de beweging daar. Iedereen was buitengewoon vriendelijk voor haar. Ze begrepen het, zeiden ze. Begrepen! Here God, konden zij of wie dan ook begrijpen wat het leven haar aangedaan had?

Ze ging op een ochtend naar haar moeder. Haar moeder hilde en bezwoer haar te blijven, terug te keren in de schoot van de Kerk en weer thuis te komen.

„Doe geen moeite, moeder; m'n besluit staat vast. Ik zal U schrijven. En misschien kom ik nog wel eens terug.”

„God vergeve me de zonde, kind, maar je vader heeft heel wat op z'n geweten. Hij zal er voor branden in de hel.”

Mary schrok toen ze de opgekropte haat in haar moeders woorden hoorde. „Arme moesje, wat moet je geleden hebben!”

Ze huilden in elkaars armen, ze kustten elkaar en ze nam afscheid. Bij het weggaan kwam ze Joe tegen bij het hek. Ze vertelde hem dat ze naar Engeland ging.

„Moet je niet doen, Ginger; ga niet weg!”

Zolang het conflict met haar vader duurde had Joe zich afzijdig gehouden en had er heimelijk schik in gehad, maar nu zag Mary dat hij het zich aantrok.”

„Ginger — Mary — doe het niet. Goeie God, vader heeft heel wat op z'n geweten!”

Hij kuste haar innig. „Denk er nog 's over. En kom in ieder geval nog even bij me voor je vertrekt.”

Toen ze op de top van de heuvel stond bleef Mary op de weg staan en keek om naar de grote witte villa. Wat een ellende en akelige dingen had het huis meegemaakt; maar toch hoeveel geluk hadden sommige leden van het gezin er gesmaakt! Het tragische huis van John West!

De volgende dag nam ze het vliegtuig naar Sydney om John op te zoeken. Hij was niet op zijn kantoor. Ze haalde hem uit een hotel. Hij was dronken. Ze gingen samen koffie drinken en daardoor knapte hij een beetje op.

Ze vertelde hem alles.

„Goeie God, Ginger,” riep hij uit, „die vader van ons is de meest gewetenloze man van de wereld! Hij heeft ons als kaf voor de wind verstrooid.”

Toen de dag van het vertrek aanbrak deed een groepje vrienden uit de beweging haar uitgeleide. Ze drongen er bij haar op aan dat ze het goede werk in Engeland voort zou zetten, hun schrijven en gauw terug zou komen.

Toen ze aan boord kwam deelde de purser haar mee dat ze in plaats van een derde klas hut een van de beste hutten op het promenade dek gekregen had. Dat had haar vader in orde gemaakt.

Waarom had hij dat gedaan? vroeg Mary zichzelf af. omdat er toch ergens in een verscholen hoekje van zijn verwrongen ziel liefde voor haar schuilde? Of omdat hij zich geneerde dat een dochter van hem tussendeks reis-

de in gezelschap van Jan en alleman?

Haar vader zou zelf geen antwoord hebben kunnen geven op die vraag.

Op de avond van Mary's vertrek bleef John West in de muziekkamer zitten ten prooi aan een krampachtige aandoening, een hevige zielsschok. Hij was trots op haar geweest, had van haar gehouden, was royaal tegen haar geweest — waarom had ze hem zo ongevoelig behandeld? Die vraag kwam telkens en telkens weer bij hem op. Was hij te hard voor haar geweest? Nee, zei hij ten slotte tegen zichzelf; Mary was in 't ongelijk. De commo's hadden haar verpest.

Toen hij zich moeizaam de trap op gesleept had en naar bed gegaan was werd hij bevangen door een gevoel van woedende onmacht. Ze had zich tegen zijn wil verzet en ze had aan het langste eind getrokken, ze had hem er door bluf toe gekregen haar de middelen te verschaffen zich uit haar dilemma te redden.

Toen hij de volgende morgen op zijn kantoor kwam belde hij Patrick Cory op en veegde hem de mantel uit dat hij zijn dochter geadviseerd had dat ze een wettig recht op de aandelen had. Cory zei dat hij gedacht had ze niet echt van plan geweest was de zaak voor het gerecht te brengen. Patrick Cory trok zich ouder gewoonte niets aan van John West's woede. „Ik moet je overigens zeggen dat ik haar spirit bewonder,” zei hij.

John West zei tegen Pat Cory, Richard Lamb en Frank Lammence dat hij zijn dochter overzee gestuurd had tot ze 'een beetje beter bij haar positieven' was.

De hele morgen had John West op 't punt gestaan zijn bank op te bellen en opdracht te geven dat de cheque niet uitbetaald mocht worden, maar hij kon er niet toe besluiten. 's Middags had hij Frank Lammence alle scheepvaartmaatschappijen laten opbellen om erachter te komen of ze wegging en zo ja wanneer. Toen hij het resultaat hoorde, had hij zich genoopt gevoeld haar een betere hut te bezorgen.

Wekenlang waren zijn tegenstrijdige reacties op Mary's vertrek een bron van overpeinzingen voor hem, tot Paddy Kelleher en Bill Brady op een avond bij hem

kwamen met verontrustende berichten, waardoor zijn aandacht werd afgeleid.

Toen John West ze in de ontvangkamer binnenliet hield Kelleher hem met een opgewonden gebaar een krant onder de neus.

„Uhhh. Mr. W-W-West. Hebt U uhhh...” Kelleher verkeerde kennelijk in staat van grote opwinding en kon dientengevolge nog slechter dan gewoonlijk uit zijn woorden komen.

Brady kwam tussenbeide. „De *Truth* heeft een artikel over de Melkwet. Het zal een groot schandaal geven!”

John West pakte de krant aan.

ALS GELD PRAAT, PRAAT TRUTH MEE, luidde de kop op de voorpagina. John West ging zitten en begon te lezen.

De schrijver van het artikel kwam tot de conclusie dat het tijd werd dat er een eind gemaakt werd aan de macht van het geld in het Parlement. De geldmacht had daar te lang meegepraat. Men had openlijk kunnen constateren dat bij theaterbelangen, sportbelangen, drankvergunningbelangen, het verstrekken van credieten en andere zakenbelangen de macht van het geld een woordje meegesproken had. Nu zou de *Truth* ook eens een woordje meespreken over de geruchten dat sommige politieke figuren steekpenningen hadden aangenomen om de aanneming van het Melkwetsontwerp te verhinderen.

„Zo, zo,” zei John West, terwijl hij opkeek, „en hoe zijn ze daar achter gekomen?”

„Uhhh...” begon Kelleher.

„Het commo blad, de *Sentinel*, heeft wekenlang toespelingen gemaakt,” kwam Brady tussen beide, „maar niemand neemt enige notitie van die viezerikken. Ik denk dat Horan de *Truth* op de hoogte gebracht heeft.”

„Waarom zou Horan ze op de hoogte brengen?”

„Omdat een Labourlid bij de volgende verkiezing tegenover hem opgesteld is. Hij is razend — weet dat ie z'n zetel kwijt zal raken.”

„Ik heb gezegd dat er geen tegencandidaat tegenover Horan gesteld moest worden bij de volgende verkiezingen! Hij heeft me erover aangesproken.” John West

wendde zich tot Kelleher. „Ik heb jou gevraagd dat in orde te maken.”

„Uhhh. . . ja, Mr. W-W-West,” antwoordde Kelleher, „maar dat kon ik niet. Carr is vastbesloten dat er een tegencandidaat komt. Uhhh, hij zegt dat de p-p-partij proberen moet te regeren zonder de uhhh. . . B-B-Boerenpartij, en z-z-zetels moet proberen te winnen van de uhhh. . . Boerenpartij.”

„Wat Carr zegt, heb ik niks mee te maken; ik zeg dat er geen tegencandidaat tegenover Horan moet worden opgesteld.”

„Uhhh. . . ik heb m'n best gedaan, maar de uhhh. . . m-m-meerderheid van de Exxx . . . ecutieve en de partijafdelingen steunen Carr op dit punt — en heus — ze hebben gelijk, gelooft U me. In ieder geval m-m-moet ik m'n baantje doen, anders v-v-verlies ik 't.”

John West keek Kelleher wantrouwend aan. Kelleher kwam de laatste tijd haast nooit in zijn buurt. Kelleher had heimelijk in alle kampen een ijzer in 't vuur, en werkte vaak met Carr samen.

„Je moet dus je baantje doen zonder je er iets van aan te trekken wat ik wil, maar zodra er gedonder is kom je naar mij toehollen, hè?”

Brady zat kennelijk verschrikkelijk in de penarie. „Maar dit is geen grapje, Jack. Davison heeft 't verdomme al over een Koninklijke Commissie.”

„Zo, is ie dat van plan!” zei John West gemelijk. „Dat zullen we nog wel 's zien!”

Hij ging naar de hall, draaide het licht op, ging naar de telefoon en sprak met Davison.

„Wat hoor ik daar over een Koninklijke Commissie naar aanleiding van dat artikel in de *Truth*?”

„Wat kan ik anders doen? Er doen geloofwaardige geruchten de ronde over het geval.”

„In de eerste plaats heb ik U gezegd dat U niet door moest gaan met het Melk Wetsontwerp.”

„Ik moest wel. Men verwacht van mij dat ik de belangen van de farmers behartig, met inbegrip van de koeienbaronnen, niet waar? We hebben 't daar al eens eerder over gehad, Mr. West. De Regering zou hierdoor ten val gebracht kunnen worden. De United Australian

Party eist een enquête. Ik heb besloten een Koninklijke Commissie in te stellen om hiernaar een onderzoek in te stellen — als ik dat niet doe krijgen we misschien moeilijkheden over een heleboel andere dingen. Het spijt me, Mr. West, maar Uw mannetjes moesten voorzichtiger optreden. In ieder geval zal ik er voor zorgen dat Uw naam niet genoemd wordt. En U weet hoe die Koninklijke Commissies zijn: er komt nooit iets van terecht.”

Toen belde John West Horan op.

„Heb jij dat nieuwtje soms aan de *Truth* doorgegeven?” vroeg hij hem streng, zonder enige inleiding.

Horan's stem klonk gejaagd.

„Nee — nee, ik niet, Mr. West. Ik zal U zeggen waarvoor: „ik zou zoiets nooit doen, dat weet U best.”

„O nee?” antwoordde John West en smakte de hoorn op de haak.

Bij zijn terugkomst in de ontvangkamer zei hij: „Horan heeft 't gedaan. Hij zei van niet, maar hij heeft 't gedaan; reken maar. Hij kan ophoepelen. Bij de verkiezingen moet ie een goeie trap onder z'n kont krijgen.”

„Uhhh. . .” begon Kelleher.

„Hou je gemak,” kwam Brady giftig tussenbeide. „Reken maar dat we die rotlummel een trap onder z'n kont zullen geven. Maar wat schieten wij daar mee op? Wat zal er met ons gebeuren?”

„Jullie tweeën en Trumbleward hebben in ieder geval je portie gehad van de steunkas van de melkgrossiers.”

„Uhhh. . . Ik heb er niet meer dan een r-r-rotlapje van honderd uitgeslagen. V-v-verdomme, ik w-w-wou dat ik er niets mee te maken had gehad.”

Brady gaf zich niet bloot. Hij dacht er niet aan tegen iemand te zeggen dat hij twee honderd pond gekregen had om tegen het ontwerp te stemmen.

John West was moe. „Wie zitten er nog meer achter?” Brady wendde zijn hoofd af. Hij was hier gekomen om protectie te zoeken, niet om te bekennen dat hij er meer van wist.

„Uhhh. . . T-Tom, T-Tom. . .”

„Trumbleward,” porde John West hem aan. „Zonder

Jan Klaassen is de poppenkast niet compleet. Wie nog meer?"

„Uhhh. . . Meer niet.”

John West zuchtte: „All right. Ik zal de schlemiel wel weer zijn en de kastanjes voor jullie uit het vuur halen. Ik zal er nog 's over slapen. Morgen zal ik wel contact met jullie zoeken.”

Dat was een ernstige toestand, dacht John West, toen ze weg waren. Hij had nog nooit zo weinig zin gehad een moeilijk defensief gevecht te leveren. Hij had £ 200 bijgedragen toen de Vereniging van Melkgroothandelaars besloten een fonds te stichten om het Wetsontwerp voor de Melkvoorziening te bestrijden, maar had zich niet erg geïnteresseerd voor de loop der gebeurtenissen. Blijkbaar hadden ze het fonds, in totaal ruim duizend pond, voornamelijk gebruikt om politieke figuren om te kopen, en omdat hij er zich niet mee bemoeid had hadden ze mensen omgekocht die toch al gedaan zouden hebben wat hij verkoos.

Al was Davison John West gewoonlijk ter wille, Davison had het Melkvoorzieningsontwerp ingediend. De voornaamste voorwaarden waren dat de en gros prijs die aan de farmers betaald werd, verhoogd zou worden zonder dat de kleinhandelprijs verhoogd werd; zulks ter voorkoming van vervalsing en het bijvoegen van water, en om de monopolie-neiging te smoren bij de verkoop van zuivelbedrijven en de overdracht van vergunningen.

Evenals in alle andere industrieën was de kleinhandel in melk gemonopoliseerd, en was het eigendomsrecht hoofdzakelijk in handen van enkele machtige firma's. Davison kwam er spoedig achter dat John West in het geheim eigenaar was van een groot aantal zuivelbedrijven, maar hij weigerde in te gaan op John West's verzoek het wetsontwerp in te trekken.

Davison, die een uitgekookte politicus was, had uitgekiend dat het ontwerp hem de steun zou bezorgen van farmers en huisvrouwen, terwijl de arbeiders ingenomen zouden zijn met de loonsverhoging die de melkbezorgers net gekregen hadden. Davison had die steun hard nodig. Hij moest zijn uiterste best doen de mede-

werking van Labour te houden. De Labour stemmers zouden voor het ontwerp zijn.

John West bleef tot vlak voor elven als een zoutzak in zijn leuningstoel zitten piekeren over de kwestie. Hij was moe en voelde zich oud. Wat was er overgebleven van zijn dromen om macht, steeds meer macht te krijgen?

Hij begon de inventaris van zijn positie op te maken. Zijn gezin was uiteengevallen. Hij kon niet ontkennen dat zijn politieke macht ineenschrompelde, zelfs in Victoria. In de Vakbeweging wonnen de Communisten de ene verkiezing na de andere en bedreigden zelfs de positie van de ouwe Ron Lassiter, zijn enige overgebleven kandidaat, in zijn kwaliteit als Secretaris van de Bond van Bouwvakarbeiders. John West had zoals alle millionairs een onbestemd gevoel van angst voor en haat tegen de Communisten, maar hij was erachter gekomen dat macht in de Vakbeweging hem niet baatte in zijn plan; daarom stak hij geen vinger uit om tussenbeide te komen. Alleen in de Gemeenteraad van Carringbush en Ralstone was hij onbetwist heer en meester, maar nu zijn racecourses in die districten gesloten waren schoot hij niet veel op met die macht.

Het verzet groeide links en rechts en hij voelde dat hij zich iedere keer dat hij geen vergeldingsmaatregelen nam, aan nieuwe ondermijning van zijn macht blootstelde. Hij verdiende geld; dat viel niet te ontkennen. Hij schatte zijn bezit nu op vijf miljoen pond. Maar geld was hem niet voldoende: zijn machtsbegeerte was even onbedwingbaar gebleven als vroeger. Hij zou nooit moe worden het machtsidee tot het eind toe na te jagen. En evenals vroeger, wanneer hij gekweld werd door opwellingen van zelfverwijt en mijmeringen, onderdrukte hij ze ook nu door het hernieuwde vaste voornemen de strijd voort te zetten.

HOOFDSTUK XIII

*„Rijkdom sluit slechts één van 's levens euvelen buiten.
armoede.”*

Dr. JOHNSON

TOEN John West de stoep van het Katholieke Ziekenhuis opliep werd zijn geest evenzeer in beslag genomen door de oorlogsdreiging als door de Melkvoorziening enquete door de Koninklijke Commissie. Hij was er van overtuigd dat de oorlog boven Polen los zou barsten; hij kon zijn reacties over dat vooruitzicht niet ordenen. Zijn gedachten keerden terug naar de woelige jaren van de eerste wereldoorlog en hij kon geen parallel vinden; deze oorlog zou anders zijn, dacht hij, al wist hij niet in welk opzicht; en hij kon zich niet opschroeven tot enthousiasme er voor. Hij had alleen maar een onbestemd gevoel van wrevel.

„Wou U Mr. Trumbleward bezoeken, Mr. West?” hoorde hij een bedrijvige, dikke prop van een zuster zeggen toen hij in gepeins verzonken in de wachtkamer zat.

„Ja, graag, zuster. Hoe gaat 't met hem?” antwoordde John West, enigszins in verlegenheid gebracht door het feit dat ze wist wie hij was.

„O, er is niet veel aan de hand met hem. Hij wordt een dagje ouder. De motor slaat wel 's een slagje over.” De vorige dag had Trumbleward bij het kruisverhoor door de Koninklijke Commissie naar zijn hart gegrepen en had een aanval gehad. „Zorg dat mijn vrouw niet aan de wastobbe hoeft te staan,” had hij geroepen toen hij weggedragen werd. Tom had zo nu en dan last van hartkloppingen, en die waren goed in zijn kraam te pas gekomen toen hij bang werd zich te verstrikken in een voor zichzelf bezwarende getuigenis.

Toen John West bij hem binnengelaten werd in een kamer voor 1ste klasse patiënten, waar hij alleen lag, en een stoel naast zijn bed had genomen, was Trumbleward net bezig een slokje van zijn geliefkoosde witte wijn te drinken.

„Wat betekent dat?” vroeg John West.

Trumbleward lachte, hief zijn glas op, alsof hij in gedachten iemand toedronk en dronk het met een zwierig gebaar leeg.

„Een hartversterkinkje, Jack, wekt de eetlust op.”

John West deed net of hij niet hoorde wat Trumbleward zei, ging naar het kastje naast het bed en haalde er een wijnfles uit. „Hm, bijna leeg. Je kan 'm leegdrinken, maar dan krijg je niet meer.”

Een zuster kwam binnen met een blad met eten, heet van het vuur.

„Sorry, zuster,” kwam John West tussenbeide, „Mr. Trumbleward zegt dat hij zich te ziek voelt om te eten.” De zuster trok een ongelovig gezicht, aarzelde even en ging toen weg.

„Maak 't 'n beetje, Jack. Ik ben helemaal niet ziek, dat weet je best,” zei Trumbleward, terwijl hij een gezicht zette als een schooljongen die een standje gekregen heeft.

„Je bent niet ziek, nee, maar als de Commissie een dokter stuurt om je te onderzoeken, ben je 't wèl. Ont-hou dat goed. Je moet weinig of niets eten — dan word je vanzelf wel ziek door ondervoeding. Je schijnt niet te realiseren dat je in gevaar verkeert. Je gaat de gevangenis in als je niets beter weet te verzinnen dan het verhaaltje dat je opdiste toen je in elkaar zakte.”

Trumbleward zette zijn glas met een neerslachtige uitdrukking op zijn gezicht op het kastje en vouwde zijn handen voor zich op de dekens. Door de jaren dat hij onder de duim van John West had gezeten was er niet veel meer van hem overgebleven dan een gezegge-lijke, cynische stakker. Hij deed precies wat John West wou, had al zijn vroegere principes en idealen opgegeven onder het voorwendsel dat het geen zin had te proberen de arbeiders te helpen, omdat 't toch een hopeloos stelletje rapalje was. Alles wat je voor hen dee, was boter aan de galg gesmeerd. Hij deed niet veel in partijaangelegenheden en ging alleen maar in de verkiezingstijd naar zijn kiesdistrict om in kleine vergaderingen van arbeiders de loftrumpet te steken over het socialisme dat eens, in een verre toekomst, triomferen zou.

„Je zet geen voet in de getuigenbank voordat ze Kelleher en Brady verhoord hebben. Ik zal overleg plegen met mijn advocaten of er een mouw aan te passen is,” vervolgde John West.

„Hoe ben je opgeschoten met Aartsbisschop Malone?”
„Die zei dat hij geen invloed op de rechter heeft, al is die katholiek. Hij zegt dat de vader van de rechter een van de katholieke leken was die hem tijdens de anti-dienstplicht campagne als verrader gebrandmerkt hebben.”

„Ha, de anti-dienstplicht campagne!” riep Trumbleward in vervoering. „Dat was nog 's een tijd. Er was eens 'n gevecht. Ik herinner me nog een avond...”

Hij stond op het punt te gaan uitwijden over een van zijn heldendaden 'uit de goeie ouwe tijd,' die hij gebruikte als excuus voor zijn eigen mislukking en vadsigheid, maar John West liet hem niet uitspreken:

„Vergeet de anti-dienstplicht campagne maar gerust. We krijgen een nieuwe oorlog. Ditmaal duld ik niet dat je tegen de dienstplicht ageert. De Aartsbisschop heeft een Jezuitenpriester naar de rechter gestuurd — hij is een vriend van hem, maar Malone denkt dat ze niet veel genade met je zullen hebben als je verdediging niet klopt. Ik heb een idee waardoor we de slag misschien kunnen winnen.”

„Wat is dat, Jack? Ik wist wel dat je er iets op zou vinden.”

„Ik ga naar de jonge Watty en zal hem ertoe krijgen dat hij de schuld op zich neemt. Ik denk wel dat er met hem te praten valt als ik hem voldoende betaal.”
John West ontbood Jim Watty de volgende morgen op zijn kantoor. Watty was secretaris van de Vereniging van Melkgrossiers en had de steekpenningen betaald, die oorzaak waren geweest dat er een Koninklijke Commissie benoemd werd.

Watty was een lang, keurig gekleed jongmens met een knap maar zwak gezicht. Hij was secretaris van de Bond van Handelaren in Geconserveerde Levensmiddelen geweest tot hij in directe dienst trad van de ondernemers in de melk-industrie.
Van zijn gewone overdreven air van zelfvertrouwen

was niet veel overgebleven toen hij zijn hoed op tafel legde en tegenover John West ging zitten.

„Wat denk je van het verloop van de enquête?” vroeg John West, zijn beproefde methode volgend om met een vraag te beginnen.

Watty's antwoord was een weerspiegeling van zijn terneergeslagen houding. „Niet al te best, Mr. West,” zei hij. „Zoals de zaken staan ziet het er naar uit, dat iemand de gevangenis ingaat.”

„Geen mens gaat de gevangenis in als je doet wat ik je zeg. Wat zou je d'r van zeggen als je vijfhonderd pond verdienen kon?”

„Ik ben er altijd bij, als er wat te verdienen valt, Mr. West. Hangt er van af wat ik voor U opknappen moet.”

„Ik wil dat je je getuigenverklaring herroept. Ik wil dat je een nieuwe getuigenverklaring aflegt en ontkent, dat je die knul Gilbert geld gegeven hebt om het aan Trumbleward en die andere lui door te geven.”

„Maar ik heb al gezegd dat ik hem het geld wel gegeven heb, maar dat ik niet wist wat hij er mee gedaan had. Als er iemand naar de gevangenis moet, mij niet gezien!”

„Je gaat niet naar de gevangenis. Als ze er een rechtszaak van maken zal ik 't met de jury in orde maken. Koninklijke Commissies sturen trouwens nooit iemand naar de gevangenis.”

John West gaf toen voor de zoveelste maal een uiteenzetting van David Garside's theorie over Koninklijke Commissies en het vrijdelen van de toepassing van de wet door de rijken. Watty had veel fiducia in de macht van John West, maar het kostte John West een half uur loven en bieden en ten slotte £ 1.000 in bankpapier om hem over te halen de rol van zondebok voor de drie politici op zich te nemen.

John West stippelde toen zorgvuldig uit wat hij wou dat hij zeggen zou: hij moest zeggen dat er een geheim fonds was, dat hij Trumbleward en Kelleher gepolst had, maar dat ze niet op zijn voorstellen ingegaan waren, dat hij de Boerenpartij of de United Australian Party polsen zou.

Toen ze het eens waren geworden begonnen ze een ge-

spreek over een onderwerp dat de hele wereld tot één grote dispuutgenootschap gemaakt had. Zou er oorlog komen? Zou Engeland naar aanleiding van het gebeurde in Polen Duitsland de oorlog verklaren? Watty was van mening dat Chamberlain het niet tot een oorlog zouden laten komen, tenzij samen tegen Rusland. Engeland had Duitsland opgebouwd met de bedoeling dat het tegen Rusland vechten zou. Chamberlain had Hitler Oostenrijk en Tsjechoslowakije laten houden omdat Hitler aanstalten maakte in oostelijke richting tegen Rusland op te trekken. Chamberlain zou hem om dezelfde reden in het bezit van Polen laten blijven. John West was er niet zo zeker van. Als Engeland geloofde dat Hitler alleen tegen Rusland vechten zou, vergiste Engeland zich. Je kon de Duitsers nooit vertrouwen. Hitler moest op de duur aangepakt en verslagen worden; als ze zich niet gauw schrap zetten zou hij mettertijd Engeland ook aanvallen. Ze werden het er ten slotte over eens dat de beste oplossing zou zijn dat Duitsland en Rusland elkander af zouden maken. De volgende Zondag luisterde John West met de rest van de Engels sprekende wereld naar de verklaring van Chamberlain dat de staat van oorlog tussen Engeland en Duitsland ingetreden was.

John West reageerde niet bijzonder op het bericht en was kalm. Er was niets te bespeuren van de patriotische vurigheid en opwinding waarmee hij het uitbreken van de oorlog van 1914—1918 had begroet; hij was te oud om een heldenrol te spelen en de gebeurtenissen die tot deze oorlog geleid hadden waren veel te gecompliceerd voor hem om ze te kunnen doorgronden. Hij haatte de Duitsers nog steeds om de wreedheden die ze heetten bedreven te hebben in de oorlog 'om een eind aan de oorlog te maken,' en omdat een Duitser zijn dochter ertoe gebracht had hem de voet dwars te zetten, maar hij had het gevoel dat Hitler soortgelijke zaken-interessen voorstond als hij zelf, en hij haatte en vreesde Sowjet Rusland.

De oorlogskoorts kreeg hem echter langzaam maar zeker te pakken; hij sprak over de gebeurtenissen en gaf zich over aan gissingen en volgde de krantenberichten.

De oorlog stelde de Koninklijke Commissie in de schaduw in de pers van Victoria en in John West's gedachten.

Watty legde de verklaring af die John West van hem verlangd had. Hij stuurde het hele onderzoek in de war. De advocaat die de Commissaris bijstond riep uit: „Maar Mr. Watty, is het Uw bedoeling uzelf te slachtofferen? Bent U een martelaar om andere mensen te helpen? Watty antwoordde met een onzekere stem: „Nee.”

De Commissie bleef in functie en bezocht ten slotte Thomas Trumbleward op zijn ziekbed en verhoorde hem daar verder.

Slechts weinigen zouden in de voorovergebogen oude man met zijn witte haar, die naar het open graf schuifelde, Frank Ashton, eertijds een beroemd Minister, herkend hebben. Hij stond daar met ontbloot hoofd, zijn hoed voor zijn borst, terwijl de kist neergelaten werd en de geestelijke de lijkdienst hield. Zijn overjas en zijn schoenen waren versleten en een verschoten shawl was slordig om zijn hals geslagen.

Twee dagen tevoren had de dood zijn vrouw Martha die drie jaar in een krankzinnigengesticht in de buurt van Sydney verpleegd was, genadiglijk uit haar lijden verlost. Frank Ashton stond aan het graf met zijn twee zoons, hun vrouwen en twee kleinkinderen van hem. Tranen werden gedurende het ceremonieel niet vergoten; al hing er een sfeer van troosteloosheid en droefgeestigheid, ze schenen geen van allen bedroefd genoeg te zijn om te huilen. Zelfs voordat de dood kwam had de waanzin het wezen van zijn slachtoffer zo verwoest, dat zij die haar het naast stonden, niet meer dezelfde genegenheid voor Martha konden blijven koesteren als vroeger.

Martha was krankzinnig geweest; nu was ze dood en haar dood was een verlossing geweest van de waanzin en steeds terugkerende heftige toevallen; dat probeerde Frank Ashton tot zichzelf te zeggen toen de laatste aardkluiten neervielen en een grafheuvel vormden, waarop een grafsteen zou worden opgericht en waarop bloemen zouden worden gestrooid en onkruid groeien zou. Toen

de begrafenisauto zich van het kerkhof spoedde kon Frank zijn melancholische gedachten en zelfverwijten echter niet van zich zetten. Als hij veertig jaar geleden de toekomst had kunnen voorspellen, zou hij dan als een enthousiast bruidegom naar het altaar geschreden zijn? Als hij de eenzaamheid, de ontgoocheling en wroeging van de laatste jaren had kunnen voorzien, zou hij dan niet liever in Engeland gebleven zijn, liever dan hier te komen en beroemd te worden en ten slotte gedwongen te worden „nee” te antwoorden op de eeuwige vraag „was het de moeite waard?”

's Avonds gingen zijn zoons, hun vrouwen en kinderen met de trein naar Melbourne, naar hun huizen, en lieten Ashton alleen achter in zijn flat van twee kamers aan de rand van de grote haven. Hij was eigenaar van het flatgebouw. Hij leefde van de huur en had ook nog wat geld gespaard. Hij had de flatwoningen laten bouwen van de dividenden op de aandelen in de goudmijn, die hij van John West gekregen had. Hij ging de laatste tijd zelden naar Melbourne en zag West maar een enkele keer, al waren ze tamelijk vriendschappelijk als ze elkander ontmoetten.

Hier had hij gewoond voordat Martha weggehaald was. Hij had zijn uiterste best gedaan haar te overtuigen dat ze hun oude dag gelukkig zouden kunnen slijten, maar haar geestelijke vermogens waren te zeer gekrenkt door verbittering — ze had aanvallen van razernij gekregen. Hij had er tegen opgezien haar krankzinnig te laten verklaren, maar ten slotte zat er niets anders op. Daarna had hij zich nog standvastiger gehouden aan zijn belofte om een ingetogen leven te leiden. Wie hem echter niet vergeten had: Harriet! Ze was hem uit Melbourne blijven schrijven, zelfs toen Martha al in het gesticht was opgenomen, maar toen hij haar niet antwoordde was ze er mee opgehouden.

Toen Frank Ashton naar zijn flat verhuisd was had hij er zich de eerste tijd mee vergenoegd thuis te zitten 'krabbelen', zoals hij het noemde — met het schrijven van zijn mémoires. Hij voltooide het verhaal van zijn jonge jaren in Engeland, zijn zeereizen en zijn politieke carrière tot zijn terugkomst uit Rusland. Hierdoor werd

de drang naar zee en zijn verlangen om weer naar Rusland te gaan wakker geroepen. Onder de drang van het ogenblik gaf hij gevolg aan beide verlangens. Hij kocht een zeewaardig scheepje, zocht een bemanning bij elkaar en trok in noordelijke richting naar de eilanden, naar China en ten slotte naar Wladiwostock. Na zijn terugkomst was hij er van overtuigd dat zijn vroegere voorspellingen van het succes van de Russische Socialistische plannen juist geweest waren, en was hij doordrongen van de ernst van het naderende oorlogsgevaar. Een groot deel van zijn 'krabbeltjes' was de volgende maanden gewijd aan opmerkingen betreffende het Pact van de As-Mogendheden tussen Duitsland, Italië en Japan, en het daaruit voortspruitende gevaar voor de wereldvrede. Hij maakte zich hoofdzakelijk bezorgd over het verraad van Tsjechoslowakije door Engeland en Frankrijk, en de bedreiging van Japan's toenemende militarisme.

Gedurende de maanden voor Martha's overlijden ging zijn gezondheid, die vele jaren achtereen vooruit gegaan was, ernstig achteruit, en hij had voortdurend pijnen en was steeds onder behandeling van een dokter. Zijn jicht werd erger, en een kankergezwel begon zich in zijn zij te ontwikkelen. Hij wou zijn mémoires afmaken, en speciaal de essentie van het 'Uithongeringsplan', Premiers' Plan genaamd, om Thurgood, Summers en de rest aan de kaak te stellen; verder om de verderfelijke invloed van John West en de Katholieke Kerk op de Labour Party te boekstaven. Maar zijn ogen en zijn concentratievermogen waren hard achteruit gegaan en het schrijven viel hem zwaar en miste zijn oude kleurvolle stijl en vuur.

Terwijl hij die avond eenzaam in zijn leuningstoel zat gingen Frank Ashton's gedachten uit naar Harriet. Zolang Martha aan het ziekbed gekluisterd geweest was had hij zich er niet toe kunnen krijgen zelfs maar aan Harriet te schrijven, al was ze steeds in zijn gedachten; nu, in zijn verlatenheid en terneergeslagenheid, was hij vrij om naar haar toe te gaan, als ze hem tenminste nog hebben wou! Vrij? Oud, geplaagd door kwalen en pijn, had hij meer behoefte aan een verpleegster

dan aan een minnares, zei hij verdrietig tegen zichzelf. Hij was bijna zeventig. En Harriet? Nou, Harriet zou zeker over de vijftig zijn. Ja, het leven bakte de mensen lelijke poetsen! Toch had hij al jaren geleden naar Harriet kunnen gaan, als hij de moed gehad had. Nu kon hij zich niet onttrekken aan het verwijt dat hij het had moeten doen, dat een dergelijke gang van zaken beter geweest zou zijn voor alle betrokkenen, met inbegrip van de arme Martha. Ja, zijn leven was een ellendige mislukking geweest! Hij was zwak geweest in zijn principes; niet alleen in de politiek, maar ook met betrekking tot die twee vrouwen. Het enige wat hem gelukt was, was dat hij haar beiden leed berokkend had. En nu, nu zijn levensavond aangebroken was, nu het tragische einde van Martha het mogelijk gemaakt had, wou hij naar Harriet gaan — als Harriet hem hebben wou — met een knagend geweten, een gebroken hart en een ziek lichaam.

Drie weken lang peinsde hij er over, nam toen plotse-ling een besluit en ging per vliegtuig naar Melbourne. Hij nam een taxi op het vliegveld en reed linea recta naar het houten landhuisje in zijn kiesdistrict, waar Harriet woonde met haar getrouwde zuster.

Hij strompelde, steunend op zijn wandelstok, naar het hek.

Harriet deed hem open. Ze herkende hem eerst haast niet. Ze bracht er met moeite uit: „God Frank, ben jij 't? Kom binnen.”

Ze steunde hem op weg naar de kleine zitkamer en ze gingen op de sofa zitten. Hij zag dat er grijze plekken in haar haar waren, maar ze zag er verzorgd uit; haar gezicht had geen rimpels en was even bekoorlijk als altijd.

„Harriet,” begon hij, „ik kon er niet toe komen je te schrijven. Martha was... ze is...”

„Ik weet 't, Frank. Ik heb je zoon ontmoet. Hij heeft me genoeg verteld om me een voorstelling van de toestand te kunnen maken. Ik begrijp 't.”

„Ik dacht... Ik ben maar alleen, zie je, en ziek... ik...”
Ze legde haar hand op de zijne. „Er is hierachter een flat met een aparte opgang. Een gezellige zonnige ka-

mer en een kleine huiskamer met een haard. Sinds moeder overleden is heb ik het aldoor laten schoon maken en de meubelen staan er nog. Ik denk dat het wel naar je zin zal zijn en ik zou het erg prettig vinden je op te passen."

Ze zei het met een gedwongen lachje, maar hij zag dat haar ogen zich met tranen gevuld hadden.

Inmiddels was John West, terwijl zijn aandacht verdeeld werd tussen de oorlog en het Melkschandaal, ten prooi aan eenzaamheid en een gevoel van onmacht.

Vera werd een steeds grotere bron van vertroosting voor hem. Ze bracht hem dikwijls met de auto van en naar zijn huis en ging elke Zaterdagavond met hem naar het Stadion. Ze gingen zo nu en dan naar een bioscoop, waarvan John West eigenaar was. Op een avond, toen de oorlog en de Koninklijke Commissie enkele weken oud waren, bracht Vera hem van zijn kantoor thuis. Tijdens de rit sprak John West geen woord. Al was Vera Maguire over de vijftig, ze maakte door haar goed getailleerde kleren, haar boeiende verschijning en de met zorg aangebrachte schoonheidsmiddelen de indruk van een aantrekkelijke vrouw van veertig. Met haar donkere manteltje over haar met kant afgezette blouse, haar met smaak gekozen hoed en haar grijze haar dat haar verschijning waardigheid verleende, oefende zij een zeldzame bekoring uit op John West.

Bij het hek zei ze: „Niet zo somber, John, het zal wel loslopen met ze."

„Zal wel loslopen?" vroeg hij bits. „Met wie? Ik heb niets met de Commissie te maken."

Ze legde haar hand op zijn arm. „Kom, kom, ik wed dat je er toch min of meer bij betrokken bent; al was het alleen maar om Trumbleward en Co. erdoor te slepen. En je moet heus tegen ze zegen dat ze voortaan voorzichtiger moeten zijn." Ze sprak op luchtige toon en probeerde de angst die ze zeker wist dat hij had, maar waarvoor hij natuurlijk niet wou uitkomen, wat te verlichten.

„Ze hebben het zonder mijn goedvinden en buiten mijn

medeweten gedaan," zei hij, en voordat hij het wist begon hij haar de hele toedracht te vertellen, zonder enige opsmuk en zonder iets weg te laten.

Haar gevoel van sympathie was in staat de stalen omsluiting van zijn hart te doen smelten. Wat een verschil met Nellie. Als zij hem steeds terzijde had gestaan, zou alles anders gelopen zijn. „Waarom hou je je met al die dingen op, John?" zei ze. „Waarom zoek je niet een beetje rust en geluk?"

Hij raakte haar hand aan toen hij uit de auto stapte. „Het is te laat voor me," zei hij. „Voor mij bestaat er maar één manier van leven."

Ze keek naar zijn lichtelijk gebogen gestalte met de o-benen, die verdween over het grintpad, dat een wijde bocht maakte naar de veranda van de grote witte villa. Ze haalde haar schouders op en reed weg.

Aan het eten was Joe er, maar Nellie niet.

„Waar is je moeder?" zei hij, zonder op te kijken van zijn groenteslaatje.

„Ze is boven. Ze is erg overstuur. Ze heeft een brief van Mary gekregen."

„Wat voor brief?"

„Dat weet ik niet. Een of ander slecht nieuws. Ze zei dat ze dadelijk beneden zou komen. Ik heb geprobeerd haar te troosten en gevraagd of ze 't me niet vertellen kon, maar U weet hoe ze is."

John West stond van tafel op en liep met energieke stappen naar de trap. Hij zag Nellie langzaam de trap afkomen met een enveloppe in haar hand. Haar ogen waren rood van het huilen, en ze zag er ondanks haar kostbare japon gekweld en verdrietig uit.

Sinds het begin van de oorlog was Marjorie's veiligheid Nellie's voornaamste zorg geweest. Ze was sinds de dood van Xavier haar dochters steeds meer gaan missen, en ze maakte zich nu bezorgd over hen, speciaal over Marjorie. Ze had de laatste tijd haar angst dikwijls aan haar man meegedeeld, al had ze sinds de dood van haar moeder nauwelijks een woord tegen hem gezegd, behalve om te klagen dat ze door de pijn in haar ruggegraat dikwijls te bed moest blijven.

De vorige avond had ze aan het eten gezegd: „Arme

Marjorie, wat zal er met haar gebeuren? Misschien stoppen de Duitsers haar wel in een van die verschrikkelijke concentratiekampen."

„Waarom zouden ze?" had hij geantwoord. „Ze is nu Duits geworden, net als haar man en kinderen."

John West ging onder aan de trap op Nellie toe. „Je hebt bericht van Mary. Wat is er aan de hand?"

Ze zocht steun tegen de trapleuning, met één hand aan haar ruggegraat, alsof ze daar pijn had. Ze gaf hem de brief. Ze begon te huilen.

„Het betreft die arme Marjorie. O, wat vreselijk, en 't heeft de pijn in m'n ruggegraat weer erger gemaakt."

„Je ruggegraat! Zal je dan nooit begrijpen dat er niets aan je ruggegraat mankeert?" zei hij ongeduldig.

Hij haalde de brief uit de enveloppe. Hij was aan Nellie geadresseerd en was van Mary. Hij las hem haastig door en nam slechts de belangrijke passages in zich op.

„... een paar weken voordat de oorlog uitbrak ben ik per vliegtuig naar Duitsland gegaan om te zien hoe die arme Margo het maakte. Ik heb haar aan 't verstand gebracht dat de oorlog ophanden was en ben er na veel moeite in geslaagd haar over te halen met me mee te gaan naar Engeland."

Een golf van bewondering voor Mary's optreden doorstroomde John West, maar hij onderdrukte die.

„... we moesten het plan uitvoeren zonder dat haar man erachter kwam. Want Paul is lid van de Nazi Partij en een afschuwelijke dronken fascist. We konden de kinderen niet meenemen."

„Die arme Margo was tragisch om aante zien. Ze zit voortdurend in doodsangst voor haar man en de Nazi's. Ze heeft me verteld dat haar fascistische man haar sinds de dag dat ze een beetje geld van huis kreeg, verwaarloosd heeft."

Had ik gelijk of niet met die Duitse schoft? dacht John West.

„Ze is maar een paar dagen in Engeland gebleven. Ze sprak Engels met een opvallend Duits accent en kwijnde weg van verdriet over haar kinderen. Ze is naar Duitsland teruggegaan. Ze zei dat ze nu een Duitse

was en haar kinderen niet in de steek kon laten. Ik kon haar er niet van afbrengen. Nu de oorlog uitgebroken is mag God weten wat er met haar gebeuren zal. Misschien zien we haar nooit terug..."

John West las de rest van de brief vluchtig door. „Wat denk je,” zei Nellie, „wat kunnen we doen? O, die arme Marjorie. Je had niet zo hard tegen haar moeten zijn.”

„Ik zo hard zijn! Wat heb ik met haar moeilijkheden te maken? Ik heb geprobeerd te verhinderen dat ze met Andreas trouwde. Jullie hebben met z'n allen geconspireerd om haar naar Duitsland te krijgen.”

„Ja, maar jij hebt haar het huis uit gejaagd. Je hebt haar onterfd.”

„Je moet mij niet beschuldigen. Ze heeft haar eigen bedje gespreid; nu kan ze er ook in slapen!”

John West gaf haar de brief terug en ging zonder af te eten naar de ontvangkamer. Hij bleef daar zitten tot bedtijd, maar het lukte hem niet de wroeging die hem kwelde te smoren. De volgende dag voelde hij zich genoopt tegen Pat Cory te zeggen dat hij zich dodelijk ongerust maakte, omdat zijn dochter Marjorie in Duitsland was en nu waarschijnlijk in een concentratiekamp zat.

De Koninklijke Commissie verwekte nog steeds grote belangstelling ondanks de concurrentie die de oorlog haar aandeed. De woede van de kranten tegen het non-agressiepact tussen Duitsland en Rusland ging ook door, en de opmars in Polen stond overal met vette koppen afgedrukt.

Tom Trumbleward ontkende alles. Een zeker iemand, Gilbert genaamd, had hem opgezocht, maar hij had tegen hem gezegd dat hij hem niet van dienst kon zijn. „Vrijwel niets van wat Gilbert gezegd heeft is waar!” Toen men hem vroeg hoe hij aan de £ 200 kwam, die ten tijde van de hem ten laste gelegde omkoping op zijn conto geboekt bleek te zijn, verklaarde Trumbleward dat hij £ 100 opgenomen had om zijn vrouw een reisje te laten maken, maar ze was ten slotte niet ge-

gaan; de andere £ 100 waren afkomstig van de terugbetaling van geld dat hij aan zijn schoonzoon geleend had. Het feit dat een contrapost daarvan niet voorkwam op de bankrekening van zijn schoonzoon scheen Trumbleward niet in het minst te verontrusten.

Paddy Kelleher ontkende het hem ten laste gelegde met zoveel vuur en beknoptheid als zijn spraakgebrek hem veroorloofde.

Men verzocht Bill Brady eveneens rekening en verantwoording af te leggen betreffende een bankdeposito van £ 200. Zijn uiteenzetting was veel ingenieuser dan die van Trumbleward, zij het ook een even grote verdraaiing van de waarheid. Hij had het geld verdiend met het voeren van correspondentie en het verrichten van organisatorische werkzaamheden 's avonds bij zich aan huis. Zijn vrouw legde de eed af om zijn getuigenis te bevestigen. Haar man vertrouwde de banken niet, zei ze; daarom had ze het geld thuis bewaard tot ze £ 200 bij elkaar had. Ze zei dat met veel overtuiging. Toen men hem vroeg voor wie hij werkte weigerde Brady de naam van de persoon in kwestie te noemen. Het werk was verdeeld geweest over tien weken tegen een honorarium van £ 20 per week. Toen de Commissaris hem vroeg de naam op een stukje papier te schrijven deed hij dit slechts na enige aarzeling. John West die in de rechtzaal zat, voelde zijn hart een seconde stilstaan. Hij geloofde — en terecht — dat Brady zijn naam had opgeschreven.

„Hm,” zei de Commissaris met een ernstig gezicht, „nu ik zijn naam gezien heb kan ik mij Uw stilzwijgendheid indenken. Ik zal er niet op aandringen dat deze heer voorgeroepen wordt omdat zijn naam op geen enkele wijze bij dit geding betrokken is.”

In deze periode voerde John West ettelijke besprekingen met Aartsbisschop Malone over de oorlog. De Aartsbisschop was niet anti-Duits. Hij zei tegen John West dat hij geloofde dat de Westelijke Mogendheden en Duitsland zich aaneensluiten moesten tegen het Bolsjewistische Rusland, dat, zo beweerde hij, de voornaamste vijand van de Christelijke wereld was. Malone

haalde de bezetting van de helft van Polen en de nieuwe aanval op Finland door Rusland als voorbeelden aan dat de Westelijke diplomatie Stalin in de kaart speelde. Hij liet zich in gunstige zin uit over het plan van Chamberlain om een expeditiecorps te sturen om de Finnen te helpen. Al waren deze gevoelens van John West's standpunt bezien aanbevelenswaardig, hij kon zijn ingewortelde haat tegen alles wat Duits was niet laten varen. „Nee,” zei hij tegen Malone, „al zal Hitler ten slotte tegen Rusland optrekken, hij is er op uit de wereldmacht te veroveren, en zal waarschijnlijk Frankrijk en Engeland eerst aanvallen. Als Engeland een troepenmacht naar Finland stuurt betekent dat oorlog met Rusland, terwijl Hitler wacht om de overwinnaar naar de keel te vliegen.”

Malone repliceerde dat als Engeland een troepenmacht naar Finland stuurde, er een bondgenootschap met Hitler tegen Stalin georganiseerd kon worden, en dat scheen te zijn wat Chamberlain voor de geest zweefde. John West liet zich niet overtuigen: Duitsland had al eenmaal geprobeerd de hele wereld te verslaan en zou het nu weer proberen, geloofde hij.

Toen de Koninklijke Commissie eindelijk de uitslag van haar onderzoek bekend maakte, voelde John West voor het eerst sinds jaren weer de jubel van een overwinning. De mannen wie het aannemen van steekpenningen in verband met het Melkvoorzieningsontwerp ten laste werd gelegd, werden gezuiverd van alle blaam. Betreffende Trumbleward rapporteerde de Commissaris: „U hebt aan de ene kant Gilbert's versie van wat plaats gevonden heeft, in zekere mate bevestigd door zijn dienovereenkomstig gedrag; aan de andere kant hebt U Trumbleward's min of meer vierkante ontkenning van die versie. Een dergelijke aanklacht is zo weerzinwekkend, dat, indien zij werd ingediend tegen iemand in een openbaar ambt, de gemeenschap er op aan zou dringen dat hij voor goed uit het openbare leven verjaagd zou worden, en dit zo zijnde zou de graad van het bewijsmateriaal welke U verlangen zoudt, dezelfde zijn als die welke U verlangen zoudt in een strafproces.

Dientengevolge concludeer ik dat alle twijfel die ik koester ten voordele van Mr. Trumbleward zal strekken."

Een paar weken later kwam Thurgood bij John West. Ze praatten over de stand van de oorlog en over zaken, maar John merkte al gauw dat Thurgood iets anders op het oog had.

Thurgood was sinds hij de politiek vaarwel gezegd had tot sensationele voorspoed gekomen. Hij had het doel van zijn streven — millionair te worden — bereikt, zei hij tegen John West. De jaren hadden geen nadelige invloed uitgeoefend op zijn gestel, zijn geestkracht ondermijnd noch afbreuk gedaan aan zijn geslepenheid. Zijn peenhaar was doorspikkeld met grijs, maar hij zag er wel tien jaar jonger uit dan hij was: over de zestig, en in zijn voorkomen maakte hij de indruk van iemand die een hoge betrekking heeft.

„En dan nog iets, Jack, waar we iets aan zullen moeten doen. Frank Ashton voert iets in z'n schild."

„Ashton? Hoe gaat 't met hem? Ik heb hem in maanden niet gezien. De laatste keer dat ik hem gezien heb, heb ik hem kaartjes voor het Stadion gegeven, maar hij heeft ze niet gebruikt."

„Hij is ziek. Een wonder dat hij jaren geleden al niet dood gegaan is. Hij heeft kanker en jicht. Woont nu bij die ouwe vlam van 'm."

„Ja, dat weet ik. Wat doet hij wat je dwars zit?"

„En jou ook dwars zal zitten als je hoort wat het is. Hij schrijft zijn mémoires, en ik heb gehoord dat hij daarin een aanval doet op jou en mij."

„Je meent 't. Wat verbeeldt hij zich wel, na al wat ik voor hem gedaan heb? Wat kunnen we er tegen doen?"

„Ik zal 'm 's opzoeken. Ze zeggen dat hij zich eenzaam voelt. Hij is niet erg goed ter been meer. In de politiek heeft hij iedereen voor het hoofd gestoten — links, rechts en centrum. Hij heeft geen enkele vriend meer in de hele wereld, behalve zijn vrouw, en die zal ook niet veel meer aan hem hebben. Hah! Hah! Hah!"

„Wat schiet je er mee op als je naar hem toe gaat?"

„Ik wou me verdienstelijk maken. In de loop van het

gesprek zal ik 'm naar z'n mémoires vragen, en zal 'm vragen uit sportieve overwegingen z'n voet 'n beetje op de zachte pedaal te houden als hij 't over ons heeft." „Goed idee. Zal 'm zelf in ieder geval ook 's opzoeken. Hij kan ieder ogenblik 't hoekje omgaan, die arme bliksem."

De volgende middag — op een Zaterdag — zat Frank Ashton met zijn kamerjapon over zijn kleren bij het vuur, toen Harriet binnenkwam en Mr. Thurgood aandiende.

Toen Thurgood binnenkwam probeerde Ashton op te staan.

„Blijf zitten, Frank, ouwe veteraan."

Thurgood pompte Ashton's hand krachtig op en neer, zodat deze ineenkromp van de pijn in zijn arm.

Ashton's gezicht was pijnlijk vertrokken. „Voorzichtig 'n beetje, Ted. M'n ouwe handen kunnen tegenwoordig niet meer tegen dergelijke hartelijke handdrukken." Hij stak zijn handen uit en liet Thurgood de opgezette, misvormde gewrichten zien.

„Sorry, Frank. Dacht er niet zo gauw an. Ik vind 't zo lollig je weer 's te zien."

Ashton stelde Thurgood aan Harriet voor en daarna ging ze weg.

Thurgood ging aan de andere kant van de haard zitten en ze praatten over koetjes en kalfjes.

De kamer was de kleinste van de drie kamertjes in het flat. Lenin keek uit een grote lijst aan de muur tegenover hen op hen neer.

Red Ted putte zich uit in hartelijkheden. Frank Ashton kikkerde zienderogen op. Ze haalden oude herinneringen op, waarbij Thurgood het gesprek in de oude banen voerde die Ashton het naast aan 't hart lagen en liet oude toneeltjes de revue passeren uit de dagen van Ashton's triomfen.

Een poosje later bracht Harriet de thee binnen en ze aten en lachten en er heerste een stemming van vriendschap en hartelijkheid. Ashton had Thurgood persoonlijk altijd graag mogen lijden, en bewonderde hem om zijn natuurlijke gaven. Hij had in zijn mémoires Thur-

good's verraad in 1930 heftig geheveld, maar hij had in een serie pentekeningen van tien prominente politici Red Ted's innemende persoonlijkheid en ondernemingszin treffend geschetst en had laten doorschemeren welk een goed mens Thurgood geweest had kunnen zijn.

Toen Thurgood afscheid genomen had met de belofte dat hij terugkwam als hij weer eens in Melbourne was, bleef Ashton achter met een stapel herinneringen aan de goeie ouwe tijd — kostelijke herinneringen aan gebeurtenissen die alleszins de moeite waard waren geweest, welke herinneringen onder een berg van zelfverwijt en ontgoocheling begraven gelegen hadden. De volle omvang van zijn zichzelf opgelegde eenzaamheid op zijn oude dag drong tot hem door. Hij was iemand met aanleg voor gezelligheid, hij had vrienden nodig, veel vrienden. De maanden met Harriet hadden zijn gevoel van eenzaamheid enigermate getemperd, maar nu brak het weer met vernieuwde kracht los.

Sinds hij hier gekomen was had hij zijn werk voortgezet in een stimulerende sfeer, maar doordat zijn ogen en zijn gezondheid steeds achteruit gingen schoot hij niet hard op en het resultaat bevredigde hem niet. Bij het nalezen van zijn manuscripten, welker samenstelling over acht jaar verdeeld was, kwam hij tot het inzicht dat ze met de jaren minder samenhangend en bevattelijk waren geworden; de laatste waren werkelijk slecht, vond hij. Voor zijn vertrek uit Sydney was hij van zijn onvoltooide mémoires overgegaan op historische schetsen, die voornamelijk handelden over de politieke strijd van Pausen en Koningen in de Middeleeuwen en de Renaissance periode. Die onderwerpen hadden hem als jonge man in de dagen van het Arbeidersinstituut geïnteresseerd; wanneer zijn mémoires hem, zoals vaak gebeurde, onbelangrijk en zelfs vervelend toeschenen, voelde hij een aandrang tot die onderwerpen terug te keren.

De 'flauwe kul-oorlog' maakte hem misselijk, maar intrigeerde hem niettemin. Hij verslond de ochtend- en avondedities. De krokodillentranen die de kranten vergoten over het lijden van 'het dappere kleine Finland' vervulden hem met weerzin. Ze wisten evengoed als hij

dat Finland onder Mannerheim een aanvalbasis tegen Rusland moest worden voor Duitsland of Engeland of beide. De conclusies betreffende Finland, waartoe hij indertijd in de *Truth* gekomen was, bleken zijns inziens juist geweest te zijn en de Russen begrepen de toestand goed.

Zo nu en dan dacht Frank Ashton na over zijn eigenaardige hereniging met Harriet. Ze verpleegde hem en omringde hem met tedere zorg. Ze scheen gelukkig te zijn. Ze zinspeelden zelden op het verleden; als het toevallig eens ter sprake kwam gingen ze als bij onderling overleg tot een ander onderwerp over. Harriet had tegen haar zuster, tegen de man van haar zuster en iedereen die er naar vroeg, gezegd dat hij daar op kamers woonde, en dat was waar, want hij betaalde huur.

Een uur nadat Thurgood vertrokken was kwam de dokter zijn dagelijkse visite maken. Soms dacht Frank Ashton er over een specialist te consulteren, althans in verband met het gezwel in zijn zij, dat groter en kwaadaardiger werd, maar hij zag er tegen op. De dokter gaf hem een standje dat hij zich zo opgewonden had. „U zult net als op Uw andere kwalen, op Uw ouwe 'tik-tak' moeten passen, Mr. Ashton. De mogelijkheid van een hartverlamming is niet uitgesloten.”

De volgende week kreeg Frank Ashton tot zijn verbazing bezoek van John West, die zei: „Ted Thurgood heeft me verteld dat je niet zo goed ter been meer was. Ik dacht: laat ik 's oplopen en een praatje met 'm maken.”

Ashton wist niet precies waar John West zich allemaal mee bezighield en koesterde geen antipathie tegen hem. Hij bewonderde zijn ijzeren karaktervastheid. Ashton's aanval in zijn mémoires op de West-machine en op de Katholieke Kerk was van zuiver politieke aard: zij was vrij van alle persoonlijke nijd. Hij moest erkennen dat hij als een pauper gestorven zou zijn als West er niet geweest was. Het gesprek vlotte echter niet en had een onvriendelijke toon. Ze hadden niets met elkander gemeen.

Terwijl hij naar John West keek, wiens haar wel wit

was, maar die er veel jonger uitzag dan hij was, begon hij onwillekeurig te peinzen over zijn wezen. Die man had geen begrip van literatuur, muziek of kunst, geen andere belangstelling of zelfs hobbies buiten zijn politieke rijk. John West was niets anders dan de som van de dingen die hij weten en kennen moest om zijn eerzuchtige plannen te bevredigen.

Voor zijn vertrek zei John West dat hij ervoor zou zorgen dat dokter Devlin bij hem kwam om hem grondig te onderzoeken en hem dan misschien te behandelen. „Kost je geen penny,” zei John West. „Hij is een genie. Hij zal je wel opknappen.”

Devlin kwam dan ook, maar zei, na Ashton onderzocht te hebben tegen Harriet die hem uitliet, dat men hem er te laat bij geroepen had. Twaalf maanden geleden had hij het gezwel kunnen opereren — nu was het te ver doorgevreten.

John West kwam de volgende morgen weer bij hem op bezoek en 's middags kwam Aartsbisschop Malone ook. Frank Ashton wist niet hoe hij het had. Hij zei later tegen Harriet: „Ik voel me bezwaard door de vriendelijke attenties van mijn politieke vijanden.”

Harriet, die zoals hij merkte onder de indruk was van het 'hoge' bezoek, zei: „Het is aardig van ze dat ze je komen opzoeken, Frank. Tenslotte hebben je ouwe vrienden van links je in de steek gelaten.”

„Je bedoelt dat ik hen in de steek gelaten heb.”

„Och, ik weet niet, Frank, vind je niet dat je... ja, wat zal ik je zeggen, misschien is er toch wel een hiernaams. Ik ben nooit atheïst geweest, Frank, en heus, je...”

„Aha, de ouwe Aartsbisschop wil me dus bekeren, hè?”

„Nee, dat niet, maar Mr. West zei dat elke godsdienst beter was dan helemaal geen godsdienst. Hij zei vanmorgen toen ik hem uitliet dat hij de Aartsbisschop gevraagd had je 's op te zoeken omdat hij het niet prettig zou vinden dat je sterven zou als de dieren des velds, zonder een ziel of een God.”

„Ik geloof dat je godsdienstig wordt. Ik niet. Dat is één van m'n principes die ik nooit verloochenen zal. Godsdienst is opium van het volk — zij leert hen hun uit-

buiters te gehoorzamen. Ik ben een rationele denker en ik geloof niet aan het bestaan van God en de hemel en de hel. Zelfs nu, nu ik weet dat ik het niet lang meer maken zal, geloof ik er niet aan. 'Doe wel, want het is goed wel te doen; versmaad 's Hemels omkoopsom — heb maling aan de dreiging van de Hel,' citeerde Frank Ashton luchthartig. Dat is het standpunt van de Rationalisten. Maar dat moet West vooral zeggen! Hij overtreedt de tien geboden iedere dag, maar ik kom er rond voor uit dat ik het prettig vind als er zo nu en dan iemand bij me komt, al is 't dan ook een Aartsbisschop." In de loop van de volgende weken kreeg Ashton geregeld bezoek. John West kwam tweemaal, Frank Lamence eenmaal, en Ted Thurgood, die weer voor zaken in Melbourne was, kwam tien dagen lang bijna iedere dag.

Eindelijk bracht Thurgood Ashton's mémoires ter sprake. „Ik hoop dat je je beste vrienden het vuur niet te na aan de schenen zal leggen, Frank. Wat schiet je er mee op in de mest te harken?"

Thurgood had het onderwerp zo listig voorbereid en ingeleid dat Ashton geen bijbedoelingen zocht achter zijn vriendelijkheid in de laatste tijd.

„O, dat gekrabbel van me heeft niet veel om 't lijf. 't Hangt als droog zand aan mekaar. Ik geloof echt niet dat iemand er genoeg mee op zal hebben om het na mijn dood te publiceren. Ik heb inderdaad wel een beetje... in de stront geroerd. Als ik er de energie voor heb zal ik 't misschien een beetje afzwakken."

Toen hij zag dat Ashton's reactie op zijn toeleg gunstig was sprak Thurgood er die dag niet verder over, maar bij zijn volgende bezoek begon hij er weer over.

Toen Harriet de volgende Zaterdagmiddag na een bezoek aan een zieke vriendin te hebben gebracht thuis kwam, zag ze dat Frank Ashton bezig was achter op het erf papieren in de vuilnisoven te verbranden. Toen ze de deur uitging was Frank Ashton met Thurgood in een joviaal gesprek gewikkeld geweest.

„Wat doe je daar, Frank?"

„Ik verbrand een paar krabbeltjes van me."

„Waar doe je dat in Godsnaam voor, Frank, na alle moeite die je er aan besteed hebt?”

Hij gaf geen antwoord.

„En je hebt 't er altijd over, Frank, dat ik vooral zorgen moet dat het gepubliceerd wordt, als je...”

„Ik zal je wat zeggen, Harriet. Ik verbrand alleen maar de stukken die Thurgood en West compromitteren. Ik heb mijn financiële veiligheid aan hen te danken, speciaal aan West. En als zij 't er voor over hebben in m'n ziekte en op m'n ouwe dag hartelijk voor mij te zijn, mag ik 't er wel voor over hebben hun dat te besparen.”

Terwijl Harriet, onzeker van zichzelf, toekeek, gooide hij de laatste papieren in de vuilniskachel en zag ze opbranden. Hij bleef er met een stok in porren om er zeker van te zijn dat er niets meer van overbleef.

De laatste brandende bladzijde werd door een windvlaag opgenomen en waaide over de achterschutting. Ze zag het stuk papier hoog in de lucht opvliegen tot er niets meer van over was.

„Daar gaat m'n laatste stukje ruggemerg,” zei Frank Ashton, en Harriet zag dat hij tranen in zijn ogen had. Ze zuchtte. Hij gooide de stok weg en pakte zijn wandelstok op. Terwijl hij schuifelend naar het huis terugliep hield ze hem bij zijn arm.

Frank Ashton was in een opgewonden stemming toen hij Harriet goeiendag zei en met Maurice Blackwell het huis uitging om een vergadering van de 'X'-club bij te wonen. Blackwell was er een paar dagen geleden, toen ze elkaar op straat ontmoetten, achter gekomen dat Ashton in Melbourne woonde en had zijn oude kameraad voorgesteld mee te gaan naar de vergadering.

Ashton was voordat hij in Sydney ging wonen lid van de 'X'-club geweest. De club kwam iedere maand bijeen. Frank Ashton had de club de bijnaam: 'Vereniging tot behoud van Socialistische ideeën die allang opgegeven zijn' gegeven. Verscheidene leden waren oude aanhangers van de Tom Mann Socialistische Partij, die 'vooruitgekomen waren in de wereld,' en de club bood hun de gelegenheid radicale en Socialistische ideeën tot uiting te brengen zonder dat ze bang hoefden te zijn dat

er bekendheid aan hun opmerkingen werd gegeven. Maar Frank Ashton had dat vergeten toen hij steunend op zijn eigen wandelstok en op Blackwell's arm naar de tram liep. Dit was de eerste keer sinds maanden dat hij naar een vergadering ging. Hij ging tegen het doktersadvies in, maar vond dat hij net zo goed dood kon zijn als hij zo nu en dan niet kon deelnemen aan een intellectuele discussie.

Hij mocht Blackwell graag lijden en beschouwde hem als een van de weinige eerlijke mensen onder de Labour politici die overgebleven waren. Blackwell had de zetel nog die Ashton vroeger gehad had. Ashton had nooit spijt gehad van zijn bemoeiingen om te zorgen dat Blackwell 'de Katholieken zou slaan' in de voorverkiezingen, toen hij afgetreden was als Parlements lid.

Op de tram praatte Ashton druk, zoals altijd wanneer hij opgewonden was. Op de vergadering werd hij met open armen door zijn oude vrienden ontvangen. Ze haalden hem in als een verloren zoon. Ze vonden het echt lollig dat hij zich weer 's zien liet, zeiden ze en ze hadden hem niet vergeten.

De spreker, iemand die Ashton niet kende, had als onderwerp de oorlogssituatie gekozen. Zijn rede ontwikkelde zich tot een aanval op Sowjet Rusland om de oorlog die het tegen Finland begonnen was en die het net met succes beëindigd had. Hij zei niet veel over de bedreiging van het Duitse fascisme en helemaal niets over het Japanse militarisme, maar beschuldigde Stalin van imperialistische neigingen, en beval op grond daarvan een bondgenootschap met Duitsland tegen Rusland aan. De voordracht bedierf voor Ashton het plezier van de hele avond. Terwijl de spreker aan het woord was kwam er een ziedende verontwaardiging in hem op en schoten de antwoorden aan de spreker hem als vurige stralen door het hoofd.

Toen de spreker onder een zwak applausje aan het eind van zijn voordracht was gekomen, vroeg de voorzitter of iemand het woord verlangde en vroeg aan ieder van de ongeveer twintig aanwezigen of ze deel wensten te nemen aan de discussie. Ashton was de derde tot wie de vraag gericht werd. Hij had hetzelfde hoogtepunt

van opwinding bereikt, waarin hij alle grote redevoeringen van zijn carrière gehouden had. Hij was op het punt op te staan, toen hij zich de herhaalde waarschuwing van zijn dokter herinnerde: „Vooraf geen opwinding! Als U zich teveel opwindt krijgt U een beroerte of een hartverlamming. Vooraf geen opwinding!” Hij schudde zijn hoofd. „Nee, dank U. Ik wens het woord niet te voeren.”

Hij dacht: iemand anders zal de man wel van antwoord dienen. Op mijn leeftijd kan ik het spechen er beter aan geven.

Verscheidene leden zeiden een paar woorden. De meesten draaiden om het voornaamste onderwerp heen; een paar, onder wie Blackwell, verdedigden Rusland, maar niet van harte. Frank Ashton's verontwaardiging en opwinding stegen tot koortstemperatuur. Hij wist precies wat hij zeggen wou; hij kon die man met citaten uit 'Het Rode Europa' en met studiemateriaal dat hij kort geleden verzameld had, te lijf gaan tot er geen stuk meer van hem overbleef.

De laatste debater was uitgesproken. De voorzitter maakte aanstalten de vergadering te sluiten na een woord van dank aan de aanwezigen.

Frank Ashton stond moeizaam op. Vooraf geen opwinding! Vooraf geen opwinding!

„Meneer de voorzitter, mag ik nog iets zeggen?”

„Ja zeker, Mr. Ashton.”

Alle aanwezigen kwamen onder de indruk van de nog steeds vitale persoonlijkheid van de gebogen oude man in zijn sjofele pak met de oude foulard om zijn hals.

„Meneer de voorzitter: het is zonde en jammer dat onze club zo gedegenereerd is dat zij een voordracht toelaat als we vanavond aangehoord hebben. We zijn allemaal Socialisten, dat wil zeggen, er was een tijd dat we Socialisten waren. Ik heb altijd beweerd dat iemand die zegt dat hij Socialist is, en geen vriend en supporter van het land van het Socialisme — Rusland — is, of een dwaas of een schurk is.”

Hij streek met zijn oude karakteristieke gebaar een paar witte haarbosjes van zijn voorhoofd. De vergadering was al muisstil geworden en verkeerde geheel on-

der de ban van zijn nog altijd machtig redenaarstalent. „Gedurende mijn lange loopbaan in de Labourbeweging ben ik bij tijden schuldig geweest aan zwakte en dwaling — zelfs de sterkste boom buigt zich soms voor de wind — maar wat één principe betreft heb ik nooit gewifeld. In Rusland bouwen de arbeiders een Socialistische Maatschappij op. Ik heb steeds mijn adhaesie met hun grote plannen uitgesproken en heb ze gretig bestudeerd.”

„Ik ben tweemaal in Rusland geweest, de laatste maal pas drie jaar geleden. Wat ik gezien heb heeft me tot de overtuiging gebracht dat de verdediging van Sowjet Rusland de grootste taak is die de progressieve mensheid onder het oog heeft te zien. De Finse oorlog, mijne heren, werd gevoerd tot verdediging van Sowjet Rusland. De Mannerheim Linie werd gebouwd voor offensieve doeleinden, niet tot verdediging. Zij werd aangelegd van Duits en Engels geld om te dienen als aanvalsbasis tegen Rusland. Mannerheim is identiek aan 'Mannerheim de slager' over wie ik op mijn reis in Europa heel wat gehoord heb. Mag ik U allen in alle bescheidenheid adviseren mijn boekje 'Het Rode Europa' te lezen. Daarin zult U de waarheid over Finland en zijn fascistische heerser Mannerheim lezen. In dat boekje kunt U lezen tot welk uiterste de kapitalistische wereld gegaan is in zijn wanhopige pogingen om de Sowjet-Unie te vernietigen.”

Ashton beefde van opwinding. Zijn hart bonsde, maar zijn hoofd was helder. Hij scheen zijn oude vuur teruggevonden te hebben.

„Groot-Brittannië en Frankrijk hebben Duitsland de oorlog verklaard; er is nog geen schot gelost in die oorlog. Niettemin heeft de Britse Oorlogsraad een paar weken geleden, nog voordat Finland capituleerde, besloten een expeditieleger van minstens 100.000 man via Zweden naar Finland te sturen. Er is sprake geweest van een aanval op de olievelden van Bakoe, zoals dat ook gebeurd is tijdens de interventie toen de hele gewapende wereld te pletter gelopen is tegen de kolos van de arbeidersstaat. Nu erkent Chamberlain dat er Britse vliegtuigen en kanonnen naar Finland gestuurd zijn.

„Wat is dat voor een krankzinnigheid? Engeland is slecht uitgerust. Niettemin stuurt het wapenen naar Finland. Daarop kan slechts één antwoord zijn! Chamberlain zou zelfs nu graag een bondgenootschap met Hitler tegen Rusland sluiten. Werp eens een blik op de gebeurtenissen die tot deze oorlog geleid hebben! Laat U niet misleiden door de pers van de millionairs als die nu jammert omdat Stalin een non-aggressiepact met Hitler ondertekend heeft. De Britse en de Franse diplomatie hebben hem geen andere oplossing gelaten om de Arbeidersstaat te redden.”

Ashton haalde zijn handen door zijn haar. Terwijl hij de loop der gebeurtenissen die tot de oorlog geleid hadden schetste richtte zijn gebogen lichaam zich op. Zijn gezicht had de kleur van rauw vlees.

„Ik heb gezien wat oorlog is; en ik haat de oorlog. Ik necht waarde aan een mensenleven, maar ik kan geen tranen vergieten om de 'arme Finnen'. Ik reserveer mijn tranen liever voor de slachtoffers van het Fascisme. En als ik ooit nog eens mocht bidden, zal ik op mijn knieën vallen om God te danken dat de Russische leiders een zo vooruitziende blik en zoveel moed hebben gehad om de Mannerheim Linie op te ruimen, en dan zal ik bidden dat het gewone volk in de westelijke wereld een bondgenootschap met de Sowjet-Unie zal eisen tegen de gesel van het Fascisme. Dat is een kwestie van dringend belang voor Australië omdat Japan tot de As-Mogendheden behoort en zich gereed maakt tot de aanval. Gelooft U mij; ik ben in het Oosten geweest en ik weet waar ik het over heb.”

Toen Frank Ashton zich op zijn stoel liet vallen snakte hij naar adem en hield zijn hart vast. Een doodse stilte volgde; toen brák er een geestdriftig applaus los.

De man die het onderwerp ingeleid had voelde zich kennelijk niet op zijn gemak. De voorzitter sloot de vergadering en de aanwezigen trokken ouder gewoonte naar een café in de buurt om een stukje te eten. Frank Ashton transpireerde en sidderde. Hij kon geen hap binnenkrijgen.

Bij het naar huis gaan zei Blackwell op de tram: „Een schitterende speech, Frank. Een van je beste.”

Verder zwegen ze. Toen de tram bij de halte van Ashton stopte zei Blackwell: „Je ziet er niet zo goed uit, Frank. De opwinding is teveel voor je geweest. Ik loop even met je mee.”

„Nee, kerel, 't gaat best, Morrie. Ik kom er wel.” Hij stapte uit de tram en strompelde de zijstraat in. Toen hij bij de spoorwegovergang kwam en ongeveer de helft van de ongeveer honderd meter naar huis had afgelegd, bleef hij staan, zwaar op zijn stok steunend en met één hand aan zijn hart.

Een kwartier daarna werd Harriet die op hem was blijven wachten, opgeschrikt door een hard gebons op de deur. Ze deed de deur open en zag twee vreemde mannen die de naar adem snakkende Frank Ashton tussen zich in ondersteunden.

„We hebben hem bij het spoorweghek gevonden.” Ze hielpen haar hem in bed brengen en gingen toen de dokter halen.

Frank Ashton had een beroerte gehad. Twee weken later stierf hij. Zijn laatste wens, dat hij zonder godsdienstig ceremonieel gecremeerd zou worden, werd uitgevoerd. De begrafenis werd bijgewoond door zijn twee zoons met hun vrouwen, Harriet, Blackwell, John West en Frank Lammence. De enige die huilde was Harriet. Harriet bood Frank Ashton's manuscripten aan zijn oudste zoon aan, maar die wou er niets mee te maken hebben toen zijn vrouw gelezen had dat in sommige ervan de Pausen werden aangevallen. Ze ging naar de city en sprak met Frank Lammence over de publicatie, maar hij zei dat er geen afzetgebied was voor dergelijk communistisch materiaal. Ze bracht ze toen naar het Partijbestuur. Ze hadden interesse. Ze zouden ze publiceren. Een week daarna kreeg ze een oproep. Ze zeiden dat het hun speet, maar dat de manuscripten voornamelijk bestonden uit aanvallen op de Labour Party; ze kon niet verwachten dat ze ze publiceren zouden. Harriet gaf de moed op. Ze pakte alles netjes in en stopte het pak in een oude koffer. In de loop van de volgende jaren probeerde ze nog telkens er een uitgever voor te vinden, maar zonder succes.

Na Frank Ashton's dood zei John West dikwijls vol trots: „Ik heb Ashton in de politiek geholpen. Hij was de grootste figuur onder de Labourmannen, en de beste redenaar die we ooit in het land gehad hebben.

Al was zijn renstal de laatste tijd klein geweest, hij stuurde Paddy Ryan naar de markten van eenjarige paarden en kocht een veulen, dat hij Ashton noemde. Het paard zou nooit een race winnen zolang het bij hem op stal stond.

Inmiddels volgde John West de schokkende gebeurtenissen van 1940 met een toenemende overtuiging van de onoverwinnelijkheid van Hitler. Holland! Denemarken! Noorwegen! Frankrijk! De Britse legers bij Duinkerken in zee gedreven! Bombardement van Engeland! Welke kracht op aarde kon die geweldige vloedgolf stuiten? Het was tenminste een troost dat Churchill Chamberlain vervangen had!

Toen Mussolini het verslagen Frankrijk de oorlog verklaarde stond John West een beetje sip te kijken. Al was hij in politieke zin zelf een fascist, zijn oude haat tegen alles wat Duits is had hem ertoe gebracht anti-Hitler te zijn, maar als fel voorstander van Mussolini's corporatieve staat wist hij zijn houding nu niet te bepalen. Op een Zondagmiddag kwam hij de Aartsbisschop tegen, die zei: „Ik ben het met Maarschalk Pétain eens. Ik hou 't liever met Hitler dan met de Communisten.”

„Ik geloof dat Mussolini een fout gemaakt heeft door zich aan de kant van Hitler te scharen,” antwoordde John West. „Als de Duitsers het winnen zijn onze haardsteden en gezinnen in gevaar.”

„Mussolini is een intelligent man. Hij moet er wel van overtuigd zijn dat Hitler het wint, en bij God, het ziet er naar uit,” hield de Aartsbisschop vol.

John West was in zijn schik toen de Regering Menzies de Communistische Partij na de val van Parijs ophief. Hij moest daardoor aan Mary denken. Hij wou van Nellie weten of ze nog meer brieven van haar gekregen had. Mary had nog eenmaal geschreven, ettelijke weken geleden. Ze was hertrouwd, maar er was geen nieuws van Marjorie.

Nellie huilde en treurde: „Die arme Marjorie is misschien al dood of zit in een concentratiekamp, en Mary kan iedere dag dood gaan door een bom.”

John West was even ongerust als zijn vrouw, maar hij dacht er niet aan het te laten merken. „Ze hebben hun eigen bedje gespreid; nu moeten ze er ook maar in slapen.”

Het huis was die dagen troosteloos, met alleen hemzelf, Joe, Nellie en drie dienstboden, verloren in de veertig stille kamers. Hij en Nellie richtten nauwelijks 't woord tot elkaar. Joe behandelde zijn vader als een vreemde, en lachte hem uit toen hij over dienstneming begon. De enkele keren dat John uit Sydney overkwam was hij vaak dronken, altijd gemelijk en vermeed hij alle omgang met zijn vader door laat op te staan en 's avonds in de city te eten.

In het begin van 1941 nam John dienst als gewoon soldaat zonder er met zijn vader over te hebben gesproken. John West had eerst het land, maar toen kwam zijn patriotisme boven en was hij trots op de uniform van zijn zoon. Toen hij met verlof kwam vertelde hij zijn moeder dat hij de cornet blies in de regimentkapel. Toegevend aan een impuls bestelde John West een compleet stel muziekinstrumenten en schonk ze aan het regiment. Dat bezorgde John West trouwens al weer narigheid, want John werd al gauw ontslagen wegens lichamelijke ongeschiktheid, nadat hij zich eerst zo bar gedragen had dat de autoriteiten blij waren dat ze hem kwijt waren.

John West merkte dat de oorlog een gunstige invloed op zijn zaken had; verscheidene firma's, waarbij hij financieel geïnteresseerd was, kregen voordelige oorlogscontracten; hij verdiende meer en gauwer dan ooit, maar vaak bekwam hem een gevoel van onbehaaglijkheid — een onbestemde angst voor de toekomst. Hij maakte zich ongerust over de oorlogssituatie. Hij wist dat zijn macht en rijkdom onverbrekkelijk verbonden waren met het grote Britse en Australische zakenleven. Hij was bang voor de Duitsers en haatte ze bijna even erg als tijdens de eerste wereldoorlog.

Zijn rechtstreekse politieke macht kromp in zoals in de

eerste wereldoorlog, en het eind van de oorlog lag in een ver verschieft, terwijl een overwinning onwaarschijnlijk was. De Premier Davison, al hing hij af van de steun van West-mannen in de Labour Party, was evenzeer geneigd het andere, druk op hem uitoefenende groepen naar de zin te maken als aan de leiband van John West te lopen. In de Labour Party was zijn rechtstreekse invloed nu beperkt tot Victoria, hoewel hij in andere Staten, vooral in Queensland, de Partijkas bleef steunen en immuniteit voor de wet kreeg voor zijn sport-ondernemingen.

Groepen van de Katholieke Actie waren begonnen actief te worden in de Labour Party. Hij steunde hun kruistocht tegen 't Communisme en de Socialiseringsplannen van hun eigen partij, maar het waren zijn mensen niet; ze waren de mannen van de Paus, en ze manoeuvreerden om de voorverkiezingen te winnen — in sommige kiesdistricten schenen ze zijn mensen te zullen verslaan. Zijn plan, voor het eerst ontworpen tijdens de Ierse strijd in 1920—1921, om de oude West-machine ten bate van zijn eigen oogmerk met de jonge generatie van Katholieke Labourmannen te verenigen, zou blijken een wapen te zijn dat zich tegen hemzelf richtte. En bovendien was er sinds Rusland in 1941 aan de oorlog deelnam een omzwaaiing naar links in de Partij gekomen die hem niet beviel. Ook waren er tekenen van verzet onder sommige van zijn eigen mensen.

In deze periode ontwikkelde zich een politieke crisis in het Parlement van Victoria. Artie Davison, bijgenaamd de Pientere, wist de storm het hoofd te bieden, maar voordat de crisis voorbij was hield de Labour Party haar voorverkiezingen. De uitslagen waren een geduchte slag voor John West. Een paar linkervleugelmannen kwamen er door, zij het ook in kiesdistricten waar zijn invloed gering was. Ettelijke Katholieken wonnen, en al waren sommige hunner West-mannen, velen onder hen waren fanatiekelingen die slechts zichzelf en de Kerk dienden. Het ergste van alles voor John West was dat Ron Lassiter en zijn zoon in een van de kiesdistricten middenin de 'West-zone' bij Carringbush, een tegencandidaat hadden opgesteld en de West-man, Cotton ge-

naamd, versloegen, die de zetel ruim vijf en twintig jaar bezet had. De Lassiters waren begonnen te kankeren. De ouwe Ron en zijn gang waren bij de laatste verkiezingen in de Bond van Bouwvakarbeiders door linker-vleugel-candidaten verslagen, ondanks alle geknoei bij de stembus volgens de beproefde West-methode. De ouwe Ron, een onverbeterlijke doordraaier van bij de zeventig, had zijn geld erdoor gelapt. Ron Lassiter probeerde geld los te krijgen van John West, maar werd bot afgewezen. Colin Lassiter 'werkte' nog wel voor de Gemeenteraad van Ralstone, maar had John West nooit vergeven dat hij hem 'gedumpte' had. Daarom waren Colin en zijn vader ertoe overgegaan een politieke machine voor zichzelf te organiseren — om zo te zeggen vlak onder de ogen van John West.

Op de avond dat de uitslagen bekend gemaakt zouden worden kwam Paddy Kelleher stotterend bij John West in de ontvangkamer: „Die uhhh... v-v-verrekte rotbende v-v-van Lassiter h-h-heeft de s-s-stembriefjes op Cotton v-v-verv-v-valst!”

„Heb je geen Vakbondstembriefjes gebruikt om ze de loef af te steken?”

„Jaw-w-wel, maar uhhh... ze hadden 'r meer dan ik.”

„Nou, breng ze dan naar het Hoofdbureau van de Partij, zoals je altijd doet. Je kan er nog genoeg aan doen om de uitslag te wijzigen.”

Kelleher begon cynisch te lachen. „Uhhh... als ik 'r n-n-nog meer briefjes inst-st-stopte z-z-zouen 'r meer stemmen dan m-m-mensen in Ralstone zijn. M-m-maar als ik de stembus te pakken kon k-k-krijgen zou ik 't zaakje wel voor m-m-mekkaar krijgen voor C-c-cotton.”

„Zie dan dat je de bus te pakken krijgt.”

„D-d-dat heb ik al gep-p-probeerd, maar ze willen 'm niet afgeven; z-z-ze houden 'm vast in de Ralstone Club.”

„Ga 'm dan halen.”

Kelleher reed met de moed der wanhoop op z'n eentje naar de Ralstone Club, een kroeg die clandestien open was na de sluitinguren *). Daar trof hij Colin Lassiter,

*Noot v. d. vertaler: In Engeland (en dus ook in Australië enz.) mag er ook overdag en 's avonds slechts op bepaalde uren getapt worden.

diens broer Jim, de ouwe Ron en een paar vrindjes aan, die zaten te hijsen en te glunderen over hun krijgslist. Hij zag de stembus op een sofa liggen, nam een duik er bovenop en ging ermee vandoor, na iets gestotterd te hebben dat het „'n g-g-godverdomd s-s-schandaal was een stembus in z-z-zo'n gelegenheid te laten liggen!” Toen hij het lokaal uitholde hoorde hij Colin Lassiter zeggen: „Ik heb er een briefje van vijf voor over die stembus terug te krijgen.”

Kelleher rende hals over kop uit de bar, klom in zijn auto en zette de stembus naast zich op de voorbank. Hij hoorde voetstappen achter zich. Toen hij de motor startte klom er een lange kerel achterin en sloeg het portier dicht.

Terwijl hij doorreed zei Kelleher: „W-w-wat z-z-zijn dat voor r-r-rotgeintjes?”

„Je zal wel merken wat voor rotgeintjes ik uithaal, als je me die bus niet direct geeft, Pat. We hebben je deze keer te grazen. Wie kaatst moet de bal verwachten.”

Toen Kelleher voor een rood licht stopte voelde hij de koude tromp van een revolver in zijn nek.

„Geef op die bus, Pat,” zei een dreigende stem, „anders schiet ik je voor je raap.”

„Hou je k-k-kalm uhhh... b-b-broer,” begon Kelleher, terwijl hij inschakelde toen het licht groen werd.

„Goed, dan niet,” zei de man achterin. Kelleher kreeg een slag op zijn hersenpan en zag alleen maar sterretjes. De aanrander pakte het stuur beet en zette de motor af, terwijl Kelleher voor dood achter het stuur bleef liggen. Hij bracht de auto met moeite bij het trottoir tot staan, sprong uit de auto, stak zijn revolver in zijn zak, pakte de stembus op en nam de vlucht in het nabijgelegen park.

De volgende dag hadden de kranten grote koppen over de aanranding. Kelleher legde een verklaring af dat de stembus hem was ontstolen door een onbekend iemand en dat de voorverkiezing ongeldig verklaard moest worden. Het onderzoek door de politie leverde niets op. John West liet Col Lassiter komen en dreigde hem zijn baantje bij de Gemeenteraad van Ralstone af te nemen als hij zich nog eens ergens mee bemoeide. Er werd een

nieuwe stemming uitgeschreven en Cotton won met glans, dank zij de knappere techniek van Paddy Kelleher bij de vervalsing van de stembriefjes.

Later in dat jaar kwam de Labour Party in het Federale Parlement aan het bewind en werd John Curtin Eerste Minister. John West was in z'n nopjes. Hij zag in Curtin de beste leider in oorlogstijd die er te krijgen was, maar hij kreeg er geen enkele van zijn grandioze schema's door, zoals in 1929, toen Summers Eerste Minister was geworden. Zijn invloed in dit Parlement bleef beperkt tot een handjevol mannen, voornamelijk uit Victoria geboortig. Hij was millionair, deze Regering zou dus zijn belangen evengoed behartigen als die van de andere millionairs — hij verwachtte langzamerhand niets meer van het Federale Parlement. Inmiddels was hij een fauteuil-oorlogsstrateeg geworden.

Toen de aanval op Rusland begon sloot hij zich aan bij de profeten die zeiden dat de veldtocht geen zes weken zou duren, maar toen Rusland zes maanden stand gehouden had en de Duitsers begon terug te drijven werd hij een bewonderaar van het Rode Leger en wekte Aartsbisschop Malone's verontwaardiging op door tegen hem te zeggen: „De Russen moeten er wel van overtuigd zijn, dat hun systeem in orde is; ze verdedigen het goed.” Malone's antwoord: „Ze moeten wel vechten, anders worden ze door hun eigen mensen doodgeschoten,” klonk hem niet overtuigend in de oren.

John West's gevoelens ten opzichte van Rusland waren als die van iemand die door een onverzoenlijke vijand van de verdrinkingsdood gered wordt: hij was dankbaar, hij had bewondering voor de moed der Russen, maar als al het water uit zijn longen gepompt was zou hij weer vervallen in zijn oude vijandige gezindheid.

De uitgebreide oppositie in de Labour Party tegen de coalitie met Davison en de Boerenpartij bracht de jaarlijkse vergadering van 1942 tot het besluit Davison verdere steun te ontzeggen. West-mannen, inzonderheid Brady, Trumbleward en Bennett, weigerden zich bij het besluit neer te leggen omdat John West dat van hen

verlangde, maar ze konden hun verzet niet lang volhouden. Later werd de partijleider Carr Eerste Minister, doch slechts voor een week, waarop de United Australia Party omzwaaide naar Davison en hem in zijn vroegere functie herstelde.

John West's aandacht werd afgeleid door Japan's opmars naar het Zuiden na zijn aanval op Pearl Harbour. „Nu is 't enige wat er op aankomt dat we de oorlog winnen!” riep hij uit tegen Frank Lammence.

De overwinningen elders vormden een compensatie voor de nederlagen in de Pacific Ocean. De troepen van Montgomery, waarbij de negende Australische Divisie ook ingedeeld was, verpletterden de Duitsers bij El Alamein, en bij Stalingrad zakte Timosjenko's colonne de Wolga af en omsingelde en vernietigde de Duitse aanvallers die door de verdedigers van de stad waren vastgehouden.

In Melbourne waren het koortsachtige graven van schuilkelders tegen aanvallen uit de lucht, het proefdraaien van sirenes en het stapelen van zandzakken om de city-gebouwen onheilspellende tekenen dat de oorlog misschien tot de kusten van Australië door zou dringen. John West liet ook zandzakken om zijn kantoor opstapelen. Hij liet een schuilkelder in zijn kantoor inrichten en één in zijn villa. Toen kwamen de Japanse luchtaanvallen op Darwin! Geruchten over een invasie in het Noordelijke Territorium van Queensland! John West hoorde ze aan met ingehouden adem. Ten slotte werden de Jappen in Nieuw Guinea en de Koraal Zee gestuit en slaakte hij een zucht van opluchting.

Intussen slaagden de politieke argumenten die door de Aartsbisschop en anderen onder zijn katholieke kennis aangevoerd werden er niet in John West's overtuiging aan het wankelen te brengen dat de eenheid met Rusland gehandhaafd moest worden zolang de oorlog duurde. „Later kunnen we misschien een oorlog tegen de Russen beginnen,” placht hij te zeggen, „maar nu moeten we zij aan zij met ze vechten.”

Hij werd zelfs een voorstander van het Tweede Front in West-Europa. Frank Lammence en Dick Lamb onderschatten de oprechtheid van zijn gevoelens toen ze

weigerden het Stadion ter beschikking te stellen van de *Australia-Soviet Friendship League*. Toen men hem dat besluit meedeelde zei hij rustig: „Ze kunnen het krijgen. Ze kunnen het voor niets krijgen. Ik zal ze zelf een brief schrijven. Niet goed voor de zaken om het ze te weigeren in een tijd als deze.”

Toen het Tweede Front ingesteld werd, begreep John West dat de uiteindelijke overwinning nog slechts een kwestie van tijd was. Maar het lukte hem niet met dezelfde onstuimige verwachtingen als in 1918 uit te zien naar de na-oorlogse periode, om dan zijn machtspositie te kunnen versterken. Hij was nu dik in de zeventig en voelde de last der jaren; hij was moe en geloofde niet langer dat hij zijn rijk kon uitbreiden.

John West had altijd met het oog op de toekomst gericht geleefd, maar nu begon hij te geloven dat hij geen toekomst meer had, en hij kon zich niet tot het verleden richten, zoals andere mensen deden, omdat hij bang was voor wroeging en zelfverwijten.

HOOFDSTUK XIV

„Ik beveel mijn ziel aan in handen van mijn Heiland, in het volle vertrouwen dat Hij, na haar verlost en schoongewassen te hebben in Zijn kostbare bloed, haar feilloos aan mijn hemelse vader zal voorstellen... de gezegende leer van de algehele boetedoening voor de zonde door het bloed van Jezus Christus...”

JOHN PIERPONT MORGAN,
in zijn testament.

„Wij moeten ons organiseren tegen het Communisme. Wij moeten de arbeider afhouden van Rode literatuur en Rode listen. Wij moeten er voor zorgen dat zijn geest gezond blijft.”

AL CAPONE

IN de vroege morgen van Nieuwjaarsdag 1946 werd John West uit zijn diepe sluimering gewekt door het

aanhoudende rinkelen van de telefoon. Hij ging langzaam overeind zitten. Ja, het was de telefoon! Wie ter wereld kon hem op dit vroege uur opbellen?

Hij knipte slaperig het leeslampje aan, gooide de dekens van zich af en stapte zijn bed uit. Hij schoot zijn sloffen aan, draaide het licht op en liep naar de trap. Hij ging langzaam de trap af in het valse licht, en dacht daarbij aan de nacht dat Tommy Eenoog hem uit zijn bed gehaald had om hem te vertellen dat O'Flaherty de toto bezet had.

Zijn hart klopte snel — te snel. De dokter had gezegd: „Pas op de ouwe tik-tak, Mr. West. Er is nog niets ernstigs aan de hand, maar niet kwaad worden, geen inspanning, geen schokkende gebeurtenissen en geen opwinding.” Het schrille gebel hield aan. Wie kon dat zijn? Wat was er aan de hand?

Onderaan de trap gekomen zocht zijn hand tastend de schakelaar en hij was blij toen het licht opging. Hij nam de hoorn met een bevende hand op.

„Hallo!”

Het was zijn Sydney manager.

„Het spijt me dat ik U op dit onmenselijk vroege uur moet storen, Mr. West, maar ik dacht, ik zal U toch maar even opbellen. Het betreft de jonge Jack — John — hij ...”

„Wat heeft hij nu weer uitgehaald?”

„Hij is — uh — een uur geleden van het balkon van zijn flat gevallen. Hij is dood!”

John West gaf geen antwoord. Hij voelde een helse pijn in zijn borst; hij begon te transpireren, maar voelde zich ijskoud. De pijn verlamde hem — als hij zich had kunnen bewegen zou hij dat niet gedurfd hebben uit angst dat zijn hart zou ophouden te kloppen.

Dat was de pijn waarvoor Devlin had gezegd dat hij op moest passen — de angina pijn! De schok die hij gekregen had door het doodsbericht van zijn zoon ging over — maar de pijn in zijn hart bleef, met de angst en een gevoel dat de dag des oordeels naderde.

„Hallo! Bent U daar nog, Mr. West? Hallo!”

De pijn verdween even plotseling als ze ontstaan was.

„Ja, ik ben er nog.”

„Ik hoop dat ik U niet overstuur gemaakt heb. Ik dacht dat het mijn plicht was U op te bellen.”

„Nee, dat hindert niet. Tref vast de nodige voorbereidingen voor de begrafenis. Ik ben vóór de lunch bij je met een vliegtuig.”

„En — Mr. West, ik weet niet goed hoe ik 't U vertellen moet, maar iemand moet het U toch vertellen. Het schijnt niet helemaal vast te staan of hij, de jonge Jack, bedoel ik, van het balkon gevallen is of eraf gesprongen is.”

Toen hij de haak opgehangen had ging John West langzaam weer naar boven. Nellie riep in haar slaapkamer boven: „Wie belde daar? Is er iets niet in orde?”

Bovenaan de trap gekomen liep hij langzaam naar haar kamer; hij rilde, maar het zweet stond op zijn voorhoofd en zijn handen waren klam.

„Wat is er in Godsnaam aan de hand?” zei Nellie.

Zoals ze daar stond, met een nachtjak dat ze in allerijl over haar nachtjapon had aangeschoten, en haar verwilderde witte haren in pieken om haar gerimpelde gezicht, leek ze net een ouwe heks, dacht hij.

„John. Hij is dood. Ze denken dat hij zelfmoord gepleegd heeft, zei hij met wrede ongekunsteldheid, onmiddellijk de theorie van de zelfmoord aanvaardend.

Ze begon te snikken, zakte bijna in elkaar en strompelde naar haar bed. Hij maakte aanstalten haar te volgen, maar besloot het niet te doen — hij was de kamer niet binnengegaan sinds... Hij zou er geen stap meer in zetten!

„We nemen vanmorgen het vliegtuig,” riep hij op het portaal, en ging toen naar bed.

Het allerbelangrijkste voor hem was de ondraaglijke pijn die hij gevoeld had. Was het niet beter Devlin op te bellen? Hij besloot te wachten tot het ochtend was. Hij bleef een hele tijd liggen luisteren naar het kloppen van zijn hart. Toen begon hij aan John te denken. Zou hij zich van kant gemaakt hebben? De drank was zijn ongeluk geweest. Hij was een onwaardige zoon geweest; maar had hij niet nog pas geleden tegen Cory gezegd:

„De ouwe heer is met de jaren een beetje murw geworden; we kunnen nu beter met elkaar opschieten.”

De angst voor de dood, die opgekomen was sinds hij een hartkwaal gekregen had, kwelde hem nu. Overal om hem heen was de dood. Vera was gestorven. Toen Vera Maguire een jaar geleden bij een auto-ongeluk zonder bij kennis te zijn gekomen omgekomen was, had John West gehuild. Toen pas begreep hij dat zij zijn plechtanker geworden was, zijn meest doeltreffende bolwerk tegen zijn eenzaamheid, angst en zelfverwijt. Toen was Arty gestorven. Een paar uur voor zijn dood liet Arthur West zijn broer aan zijn ziekbed komen. Het gesprek had niet gevlot en was oppervlakkig geweest, tot Arthur hem had bezworen: „Zie dat je Bradley vrij krijgt, Jack. Je moet hem vrij krijgen. Laat Paddy Ryan hem intussen cigarettten en zo brengen. Ik heb 't er al met Paddy over gehad. Wacht er niet langer mee; begin maatregelen te nemen om hem vrij te krijgen!” „Maar Bradley heeft levenslang,” had John West geantwoord. „Hoe kan ik hem in Godsnaam vrij krijgen?” „Hij is de laatste tijd aldoor ziek, hij heeft een kropgezwel en kanker. Zal 't niet lang meer maken. Zijn nichtje Pat, die hem opgepast heeft toen hij ondergedoken was, heeft gezegd dat ze weer voor 'm zorgen zal. Je hebt invloed bij de directeur van de gevangenis en de Eerste Secretaris. Zie dat je 'm vrij krijgt, Jack. Je moet me beloven dat je je best zal doen Dick Bradley daar weg te krijgen.” Arthur West leefde nog net lang genoeg om te horen dat zijn broer een weifelende belofte aflegde. Toen had hij bericht gekregen dat Marjorie West tijdens de oorlog in een Duits concentratiekamp overleden was. Het bericht greep Nellie zo aan dat ze maanden lang het bed moest houden; ze begon steeds meer te klagen over pijnen in haar ruggegraat. Ze liet Joe aan zijn vader vragen moeite te doen om Marjorie's kinderen uit Duitsland te krijgen, maar John West vertikte het. Zijn eerste reactie op Marjorie's doodsbericht was geweest dat zijn haat tegen de opgedrongen schoonzoon oplaaide, maar hij had zich er de laatste maanden zo nu en dan op betrappt dat hij zat te piekeren over de omstandigheden waaronder ze met Paul Andreas getrouwd was. Was hij toen of sindsdien in enig opzicht

fout geweest? Hij kon een gevoel van schuld of zelf-beklag niet onderdrukken dat zijn enige kleinkinderen een Duitser tot vader hadden, die ze, voor zover hij wist, nog steeds onder zijn hoede had.

John West voelde in het donker onder zijn kussen en vond zijn rozenkrans naast zijn revolver. Hij liet de kralen door zijn vingers glijden en begon te prevelen: Onze Vader die in de Hemelen zijt, Uw Naam zij geprezen... Heilige Maria, vol van genade, de Heer is met U...

John West had nu al langer dan een jaar zijn godsdienstplichten waargenomen met een intensiteit, voortgesproten uit zijn angst voor de dood. Toen dokter Devlin zijn diagnose gesteld had over zijn hartkwaal, had John West voor de eerste maal in zijn leven ernstig nagedacht over de leerstellingen van het Katholieke Geloof en de mogelijkheid van een leven na de dood, van bestraffing van zonden in het hellevuur. Hij sprak erover met Aartsbisschop Malone en begon godsdienstonderricht te nemen. Hij las *Jackson's Apologetics* en verschillende brochures en boeken, onder andere de Pauselijke Encycliek betreffende het Communisme. Toen deed hij een generale biecht bij de Aartsbisschop. Die biecht ging niet diep en doordringend; zij openbaarde John West's zwaarste zonden niet, maar zij bracht hem ertoe zijn verleden na te speuren.

Op zekere dag zei John West tegen Daniel Malone dat hij zich ongerust maakte omdat er in de Bijbelse Geschiedenis stond dat Jezus gezegd had dat het gemakkelijker was voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om de hemel te beërven. De Aartsbisschop zei meesmuilend dat een dergelijk gezegde niet letterlijk opgevat moest worden; als een rijk man maar vrijgevig was tegenover de Kerk, liefdadigheid en nederigheid beoefende en zijn godsdienstplichten vervulde, kon hij even makkelijk als wie dan ook in de hemel komen. John West voelde zich gerustgesteld en werd lid van de Broederschap van het Heilige Hart in een kerk in zijn buurt. Hij voelde zich aangetrokken door de belofte van de Kerk dat zijn zonde uitgewist kon worden en hij gevrijwaard kon

worden van eeuwige verdoemenis, en begon weer iedere week naar de biecht en ter Communie te gaan. Maar evenals zijn hartkwaal hem een gevoel van angst bezorgd had, zo bracht de biecht hem een gevoel van schuld — zij beide verbraken het bolwerk dat hij om zijn geest had opgericht en zouden hem tot zijn laatste dagen blijven folteren.

Ruim een jaar later liet Nellie West, nu gebogen en verlept, Aartsbisschop Malone en twee andere mannen in de ontvangkamer bij John West binnen. Malone had op zijn tachtigste jaar diep in hun kassen weggezonden ogen, omrand door zwarte kringen; zijn lippen waren ingevallen, zijn haar en zijn wenkbrauwen waren pluizig en wit, zijn schouders waren afgezaakt; hij was nog magerder geworden en zijn gerimpelde vel zat strak gespannen over zijn knoken, niettemin liep hij met energieke schreden en een air van waardigheid, en zijn geest had nog veel overgehouden van zijn vroegere sluwe waakzaamheid.

De drie bezoekers begroetten John West en namen in een halve cirkel plaats om hem heen, terwijl hij moe achterover leunde in zijn gemakkelijke stoel en zijn leeftijd — hij was nu zeven en zeventig — hem goed aan te zien was. Toen Nellie de kamer uitgegaan was stelde de Aartsbisschop de andere bezoekers aan John West voor. „Mr. West, dit is Mr. Parelli, de Secretaris van de Katholieke Actie.”

Parelli, die John West uitbundig begroette, was lang, mager en maakte een verwijfde indruk; zijn rusteloos heen en weer schietende oogjes en zijn dunne, wrede lippen waren de kenmerken van een fanaticus, die voor niets terugdeinst in dienst van de goede zaak.

„En U kent Mr. Cregan natuurlijk al, Mr. West.” John West kende Mr. Cregan inderdaad. Hij had al jaren gepoogd Mr. Cregan op de voorgrond te schuiven als leider van de Labour Party in het Parlement van Victoria. In de ogen van John West was Cregan de beste en bruikbaarste onder de jonge politieke figuren van de Katholieke Actie, de man die J. W. even graag zou dienen als de Kerk.

Cregan was kolossaal dik; hij had een schunnig zwart pak aan en hij zag eruit als een protestantse voorstelling van een jezuïetenpater. Hij puilde uit zijn kleren en zat met zijn dikke, slappe handen op zijn brede schoot gevouwen.

„Ja, Mr. West en ik kennen elkaar,” zei hij, terwijl de woorden traag uit zijn dikke, zinnelijke lippen kwamen. „Zoals ik U al gezegd heb, Mr. West,” zei Aartsbisschop Malone, „ik heb mijn beide vrienden vanavond meegebracht om gezamenlijk te spreken over het werk van de Katholieke Actie in de Labour Beweging. Ik zal Mr. Parelli maar aan het woord laten — hij is vaardig met de tong.

John West reageerde niet op zijn woorden. Hij had een heimelijk vermoeden dat ze hem vanavond zouden vragen de Katholieke Actie te financieren, die een bedreiging van zijn rijk was geworden; een van de leiders van de Katholieke Actie, een zekere Michael Kiely had een van West's mensen al bij een voorverkiezing verslagen. De voorverkiezing voor het district Ralstone, die door Kiely gewonnen was, was een krachtmeting geweest tussen Cotton, die door West gesteund werd, Jim Lassiter, de man van de gang van de ouwe Ron, en Kiely, die de steun van de Katholieke Actie had. Van de vijf Labour Party afdelingen in het kiesdistrict had Kiely er twee in handen, de West-mannen ook twee en de gang van de Lassiters één. Voor de oorlog had John West alle afdelingen in handen gehad, maar door het conflict met de Lassiters en de opkomst van de Katholieke Actie had hij terrein verloren.

Alle drie de kandidaten hadden bij de stemming geknoeid, maar die ouwe gammele Cotton had het het minst handig gedaan. De afwezigen en doden stemden, en valse vakbondstembriefjes werden door alle kandidaten gebruikt. Een onofficieel onderzoek, een uur voordat de laatste stemmen waren uitgebracht, ingesteld, wees uit dat Jim Lassiter aan de kop lag, op enkele meters gevolgd door Cotton, terwijl Kiely achteraan sukkelde. Toen kwamen er, vijf minuten voordat de stemming gesloten werd, driehonderd Kiely stemmers aan in jangleziens. Het waren allemaal jonge mensen, leden van

de Katholieke Actie, van de Heilige Naam Vereniging of van de Kinderen van Maria. Bij de contrôle van hun stembriefjes bleek dat ze allemaal maanden geleden in het geheim ingeschreven waren in afdelingen waar Kiely de baas was.

De andere kandidaten hadden geen tijd nieuwe troepen te laten aanrukken. Kiely won op zijn gemak. Cotton kreeg de minste stemmen. John West zwoer wraak!

„En, Mr. West,” begon Parelli, terwijl hij een dik, gestencild document uit zijn actetas haalde, „ik heb hier het jongste rapport van 'De Beweging', die, zoals U weet, de wereldlijke arm van de Katholieke Actie in de Bond van Vakverenigingen is.”

John West knikte zonder veel belangstelling. Parelli ging verder en citeerde het volgende uit het rapport om zijn standpunt nader toe te lichten:

Om redenen die geen nadere uitleg behoeven kunnen wij niet in het openbaar optreden als leden van een Katholieke Actie organisatie, maar door anoniem te werken als De Beweging doen wij het verhevenste werk voor de Katholieke Actie.

Parelli schetste het werk van De Beweging door de bestrijding van het Communisme, stakingen en militante actie in de Vakbeweging. Hij verwees naar de Pauselijke Encycliek die John West een paar maanden gelezen had, waarin de Paus de gelovigen opriep de Katholieke arbeiders te organiseren om het Katholieke standpunt aan de arbeiders duidelijk te maken, en om het Socialisme en het Communisme te bestrijden.

„In elke diocese of voorstad zijn we begonnen cellen van De Beweging te organiseren, en in ettelijke fabrieken en Vakverenigingen hebben we dergelijke groepen. We hebben lijsten aangelegd van niet-communisten, speciaal van anti-communisten, die niet katholiek zijn, met het doel hen mettertijd lid van De Beweging te maken, althans hen ertoe te krijgen met ons samen te werken. Bij de verkiezingen in de vakbonden hebben we kandidaten opgesteld tegen communistische en militante leiders. We hebben reeds enig succes geboekt — we ver-

wachten nog meer succes, mits we het werk kunnen voortzetten."

„Ja, dacht John West met verbittering, en jullie hebben ook kandidaten opgesteld tegenover mijn mensen in de voorverkiezingen van de Labour Party. Maar daar maak je geen melding van. O nee!"

Parelli, die blijkbaar John West's vijandige stemming rook, zei: „Ik wil u er nadrukkelijk op wijzen, Mr. West, dat dit een strijd is ter bescherming van het particuliere bezit tegen het Godloochenende Communisme. Wij werken samen met de werkgevers om de Communisten en militante elementen uit te roeien en om de socialistische ideeën onder de arbeiders de kop in te drukken. Al kunnen wij niet in het openbaar optreden tegen loonsverhogingen, wij verbreiden de gedachte dat hogere lonen leiden tot hogere prijzen. De Communisten proberen gebruik te maken van hun macht in de vakbeweging om de arbeiders te verenigen om hun programma van nóg hogere lonen, en uiteindelijk voor het Socialisme, dat de arbeiders zal doen afwijken van het pad van Christus. U en ik weten hoe gevaarlijk dat is, nietwaar, Mr. West?"

Parelli sprak dergelijke gevoelens uit met de overtuiging van iemand die nooit arbeider geweest is. Zijn vader had een fortuin verdiend aan filiaalzaken, die katholieke gebedenboeken, heiligenbeeldjes, rozenkransen en dergelijke verkochten. Parelli was lid geweest van de Vereniging van Nationalistische Jongeren tot zijn belangstelling voor de kerkelijke politiek hem in de Labourbeweging voerde. Daarop was hij lid geworden van de Labour Party en van de Bond van Kantoorbedienden.

„Zoals U weet, Mr. West, heeft de Labour Party op haar laatste Algemene Ledenvergadering besloten tot de Australische Labour Party behorende Industriële Groepen op te richten. Dit besluit zal binnenkort bekrachtigd worden door de Federale Executieve — wij hebben nu de cijfers — dan zal De Beweging in staat zijn onder de dekmantel van de Labour Party over heel Australië actief werkzaam te zijn."

Parelli hield even op om een cigaret in een rose pijpje

te steken. Toen hij de cigaret aangestoken had hield hij het pijpje met een verwijfd gebaar op zijn rechterpink omhoog.

Cregan zat er maar zo'n beetje bij. Hij had met zichzelf afgesproken dat hij zich op de vlakte zou houden tot hij zag hoe John West reageerde.

Nou komt 't, dacht John West. Maar van mij krijgen ze geen penny!

Parelli ging verder: „De leden van de Katholieke Actie zullen de kern vormen van de Industriële Groepen. Wij hebben reeds de macht in vele Labourafdelingen en wij zullen de kern vormen van de Industriële Groepen. Wij handen hebben in de hele Partij in Victoria.”

John West die tot nu toe met half gesloten ogen geluisterd had, verroerde zich en keek Parelli met een woedende blik aan. De macht in handen in de Labour Party! Ze wouen dus de macht in handen krijgen in de Labour Party in Victoria, hè? Moet je 's opletten!

„De macht in de Labour Party?” schreeuwde hij. „Dat zullen we nog 's zien! Ik...”

Malone kwam tussenbeide: „Ik zou de term 'macht' liever niet bezigen, Mr. Parelli. U bedoelt dat u in staat zult zijn ervoor te zorgen dat de Partij de richtlijnen volgt van de politiek van de Katholieke Actie tegen het Communisme, Socialisme, de Nationalisering van de Banken, Vrije Geneeskundige behandeling en dergelijke.”

„Inderdaad, Uwe Genade,” zei Parelli, blij met die minnelijke schikking, „wij hebben keer op keer verlangd dat de Federale Labour Regering maatregelen zou treffen tegen de Communisten, maar zij heeft daar nog niets aan gedaan. Zelfs durven vele Katholieke Labour politici zich niet openlijk uit te laten voor een verbod van de Communistische Partij of voor steun aan De Beweging. En er staat hier in het rapport: *Totdat de beweging zoveel macht heeft dat men haar wel te vriend zal moeten houden en totdat de leden in staat zullen zijn de arbeiders te onderrichten in het gevaar van het geven van onverdeelde trouw en afhankelijkheid aan een politieke partij, zal het ons onmogelijk zijn een andere houding te verwachten van de Federale Labour Regering.* U

weet net zo goed als ik, Mr. West, dat de meeste Katholieken in Australië arbeiders zijn en aanhangers van Labour. De meesten hunner hechten hun goedkeuring aan Chifley's Nationalisering der Banken en aan het Wetsontwerp voor Kosteloze Geneeskundige Behandeling." Parelli trok een pruimenmondje: „Dat is zeer verdrietig voor De Beweging, Mr. West."

„Maar waarom vormt U dan niet een afzonderlijke Katholieke Partij, zoals de centrum partijen in Europa?" vroeg John West.

Die ouwe West maakt 't ons moeilijk, dacht Parelli.

„Ikzelf was geporteerd voor een dergelijke gang van zaken, maar Zijne Genade..."

„Dat gaat onmogelijk, Mr. West, al moge het nog zo wenselijk zijn; althans niet voor het ogenblik," kwam Daniel Malone tussenbeide. „De Labourtradities hebben hier onder de Katholieken diep wortel geschoten. Wij zouden ons van vele onzer eigen mensen isoleren. Hetzelfde geldt voor afzonderlijke Katholieke Vakverenigingen. Die bestaan in sommige Europese landen, maar de meeste Australische Katholieken zouden in hun huidige vakbonden blijven."

Cregan zette zijn vissenogen wat wijder open en zei: „De Beweging heeft verleden jaar tegen mijn zin twee separatieve vakbonden opgericht en heeft dientengevolge veel terrein verloren. Wij moeten samenwerken met de bestaande vakbonden."

John West stond op zijn stuk. „Ik heb gelezen dat Aartsbisschop O'Connell zegt dat de Katholieke Labour politici het Wetsontwerp voor de Nationalisering van de Banken moeten bestrijden en dan, als ze uit de Labour Party gestoten zijn een Katholieke Partij moeten oprichten."

De Aartsbisschop lachte slim. „Kom, kom, Mr. West, Aartsbisschop O'Connell is zijn hele leven verstandiger geweest dan alle anderen. Hij heeft zowaar de dienstplicht gesteund."

Malone maakte een gebaar alsof hij zijn woorden in wou slikken en vervolgde toen: „Ik verzeker U, Mr. West, dat de andere Aartsbisschoppen en de Pauselijke Legaat hun zegel niet hechten aan een dergelijk voor-

stel. Voor het ogenblik moeten wij er ons op concentreren onze eigen mensen naar Canberra te sturen en druk uit te oefenen op de oudere Katholieke Labourmannen dat ze heftiger te keer gaan tegen het Communisme."

Ik voel er helemaal niets voor dat er een Katholieke Partij opgericht wordt, moest John West zichzelf bekennen. Ze zeggen *onze* mensen naar Canberra sturen, maar ze bedoelen dat ze *hun* mensen naar Canberra willen sturen!

Parelli ging verder: „In dit verband zijn de verklaringen van Zijne Genade, gericht tegen het Communisme, het Bank Wetsontwerp en de Vrije Geneeskundige Behandeling, van geweldige waarde geweest. Maar zoals Zijne Genade mij uiteengezet heeft, deze verklaringen stellen de mensen in de gelegenheid hem ervan te beschuldigen dat hij de politiek van het lekendom in bepaalde lijnen leiden wil. Er zijn al Katholieken met socialistische neigingen die hem daarvan beschuldigen. Daar zal eerst een eind aan komen, wanneer De Beweging sterk genoeg is haar politiek aan de Labour Party en de Vakbonden op te leggen en de Katholieken ervan te doordringen dat zij hun onverdeelde trouw niet schenken mogen aan de Labour Party. Zo heeft bijvoorbeeld, Mr. West..."

Wat voert hij nu weer in zijn schild? dacht John West, die er langzamerhand genoeg van begon te krijgen. „...bijvoorbeeld, zoals U zonder twijfel in de bladen gelezen hebt, Zijne Genade een Communie ontbijtmaal van Katholieke tramarbeiders georganiseerd op de ochtend van de massa vergadering, om hen te waarschuwen niet te stemmen voor de motie van de onder Communistische invloed staande Executieve ten gunste van een tramstaking ter ondersteuning van de stakende arbeiders in de metaalbedrijven. Als de Katholieke Actie, dat wil zeggen de Industriële Groepen van de Australische Labour Party, sterker geweest waren in de bond van arbeiders in het trambedrijf zou Zijner Genade de noodzakelijkheid bespaard gebleven zijn een dergelijke delicate verklaring af te leggen."

John West staarde Parelli spottend aan. Waarom komt

hij me dat allemaal vertellen? Daar steekt wat achter. Zal je wel zien.

„Wij hebben de jeugd niet vergeten,” zei Parelli. „Wij hebben al 3000 leden gerecruteerd uit de Verenigingen van Jonge Katholieke Arbeiders. Wij zijn bezig scholen voor hen en voor andere leden in te richten, waar ze opleiding krijgen in de methoden waarop zij in de vakvereniging moeten werken. Het idee om Communisten aan te geven bij de patroons is van hen uitgegaan. Als er ergens in een fabriek een arbeider is die voor de Communistische Partij werkt en populair is, brengen ze hem aan bij de voorman of de fabrieksleider en proberen zij hem eruit te werken. Soms lukt dat, maar sommige patroons hebben een verkeerd begrip van fair play, vooral als er een tekort aan arbeidskrachten is. We werken ook nog in andere organisaties dan de Vakbonden en de Labour Party, namelijk in de Bond van Gerechtvaardigde Soldaten; daar leggen wij de nadruk op het begrip vaderlandslievendheid en noemen de Commo's agenten van Rusland.” Malone lachte weer zuurzoet. „Zelfs ik zou een Britse vendelzwaaijer worden om de Communisten er onder te krijgen, Mr. West.”

„Wij hebben problemen, Mr. West. Vele van onze eigen mensen steunen de Communisten en militanten in de vakbonden — zij stemmen op hen in de bondsverkiezingen. Ook hierover zegt het rapport iets: *Er zijn 10.000 leden van de Bond van Arbeiders in de IJzergieterij in Victoria, maar ondanks jarenlange inspanning hebben wij slechts zes betrouwbare Katholieken onder hen kunnen ontdekken.* In Sydney hebben wij een soortgelijke situatie, Mr. West, en uit de ondervinding die wij overal hebben opgedaan blijkt dat de achteruitgang van het godsdienstige geloof in een des te sneller tempo plaats vindt, naarmate de arbeiders minder vakkennis nodig hebben, minder geschoold zijn.

„Het feit bestaat dat vele Katholieken gekant zijn tegen de activiteit die De Beweging ontplooit, maar we hebben gegronde hoop die tegenstand te overwinnen nu wij de A.L.P.-Industriële Groepen in de voorste linie hebben. Ik laat een exemplaar van het rapport bij U achter,

Mr. West. Het geeft details van onze positie in alle vakbonden. En nu kom ik tot het belangrijkste punt: waar moet het geld vandaan komen?"

John West hief zijn hoofd op en keek Parelli strak aan. Ik had dus wel gelijk, dacht hij. Ik mag de rekening betalen.

„De enige financiële ondersteuning die De Beweging buiten de contributies heeft gekregen is van Zijne Genade gekomen, die ons een persoonlijke bijdrage van £ 5000 geschonken heeft. Daardoor zijn wij in staat gesteld een begin te maken met ons blad, *Freedom*. Wij zijn nu echter aan het eind van onze krachten gekomen. Door een tekort aan betaalde werkkrachten zijn onze leiders uitermate overwerkt. Mr. Cregan bijvoorbeeld werkt dag en nacht en zijn gezondheidstoestand is niet al te best. Verleden jaar, Mr. West, moesten meer dan vier mensen die het verantwoordelijkste werk doen in onze executieve, op last van de dokter geruime tijd vacantie nemen. Als deze toestand nog een jaar duurt zal De Beweging opgeheven moeten worden bij gebrek aan leiders. Op het ogenblik drukt de zwaarste last van het werk op mijn schouders, op die van Mr. Cregan hier, en op die van Mr. Kiely, het lid van Ralstone.”

Parelli hield zijn hand voor zijn mond alsof hij de naam Kiely weer in wou slikken.

John West riep uit: „Kiely! Dat is een schurk! Hij is katholiek bij wijze van beroep en gebruikt zijn geloof om er wat uit te slaan! Hij . . .”

Cregan ging verzitten en trok een gezicht tegen Parelli. De Aartsbisschop lachte gedwongen en zei: „Mr. West en de jonge Michael Kiely hebben het niet erg op elkaar begrepen, Mr. Parelli. Maar we moeten alle persoonlijke grieven opzij zetten. De kwestie is, Mr. West, dat De Beweging geld nodig heeft, een flink bedrag. Daar ik Uw haat tegen het Communisme ken en bekend ben met Uw langjarige vrijgevigheid ten opzichte van de Kerk, heb ik het idee geopperd dat onze vrienden U een bezoek zouden brengen.”

John West's woede sloeg om in besluiteloosheid. Hij moest natuurlijk weer de schlemiel zijn die er voor opdraaide! Hij zou geen rol spelen; macht zou hij er niet

door krijgen. De Katholieke Actie probeerde verscheidene van zijn Labour politici een beentje te lichten. Kiely en nog een paar leden van de Katholieke Actie ageerden tegen hem in de Labour Party. Kiely was een leider van De Beweging; niettemin moest hij de fondsen fourneren. Aan de andere kant bestreed de Katholieke Actie het Communisme; de Communisten hadden hem zijn dochter ontstolen, zijn leven geruïneerd; zij vormden een bedreiging van zijn godsdienst en zijn zuur verdiende geld.

Hij bekeek hen met norske blikken. *Een rijke die offervaardig is ten opzichte van de Kerk kan in de hemel komen . . .*

„Hoeveel moet U hebben?”

„Een heleboel geld, Mr. West,” antwoordde Parelli.

„Vijftig duizend pond.”

„Vijftig duizend! U denkt zeker dat ik de Bank of England ben!”

Diep stilzwijgen! Toen zei John West: „Ik zal maar weer opdokken. Op één voorwaarde. Uw mensen zetten mijn mensen de voet dwars. Daar schieten we geen van beiden mee op. Geen van mijn mensen zijn Communistisch. Als U zich verbindt voortaan geen tegencandidaten op te stellen tegen mijn mensen bij de voorverkiezingen, zal ik U een cheque geven.”

De Aartsbisschop deed zijn mond open om te spreken, maar bedwong zich. Cregan zat te draaien op zijn stoel maar zei ook niets. Eindelijk zei Parelli: „Ik vrees dat ik U een dergelijke toezegging niet kan doen, Mr. West. Vele van onze mensen zijn geen Katholieken, en sommige van hen die het wel zijn bestrijden het Communisme niet openlijk en steunen de Katholieke Actie niet in het openbaar. De meesten hunner zijn echter in onze ogen wel in orde. Ik kan U verzekeren dat wij het de mensen die van goeden wille zijn niet zullen lastig maken, en dat onze mensen de vrijheid zullen hebben U in het Parlement te steunen, indien hun geweten hun dat voorschrijft. Het gaat om de Kerk, Mr. West. De Katholieke Actie is U hoogst dankbaar voor het feit dat U Uw invloed in het Parlement dikwijls aangewend hebt om de Kerk bij te staan. Wij zijn het met U eens dat Davi-

son, al is hij geen katholiek, een figuur van de allergrootste betekenis voor de Kerk is in het politieke leven van Victoria. Wij zijn niet meer gesteld op Carr en zijn groep dan U. Ik geloof dat wij ons werk kunnen voortzetten zonder Uw plannen te doorkruisen, Mr. West."

Na enig stilzwijgen zei John West: „All right, ik zal U het verlangde bedrag geven."

Toen ze vertrokken waren bleef hij in somber gepeins verzonken zitten. Hij had vanavond heel wat van zijn invloed in de Labour Party prijsgegeven. Hoewel hij al langer dan een jaar gezworen had dat hij Kiely bij de volgende voorverkiezing in Ralstone verslaan zou, al zou het hem een miljoen kosten, had hij nu een bijdrage van £ 50.000 gegeven aan de organisatie die Kiely in staat gesteld had zijn kandidaat, Cotton, te verslaan.

Hoewel de Labour Party nu de regering vormde in Victoria, met Carr als Premier, vormden de West-mannen onder aanvoering van Bill Brady en Cregan een minderheid in het Kabinet en in de caucus. Nu Maurice Blackwell dood was bestond er geen linkervleugel meer onder de Labourleden in het Parlement van Victoria, maar ze konden Carr niet kwijt raken, al deed Frank Lamence nog zo zijn best. De laatste keer dat John West Cregan als kandidaat voor het partijleiderschap opgesteld had tegenover Carr, en Brady voor het waarnemend leiderschap tegenover een jonge katholieke parlementariër, die noch een West-man noch lid van De Beweging was, was er £ 1.000 aan steekpenningen verdeeld, maar de mannen van John West waren verslagen. De waarnemende leider deelde de caucus mee dat er bedragen in andere handen overgegaan waren, dat hij zijn mond open zou doen als hij verslagen werd. Daarom brachten sommige politici, die steekpenningen hadden aangenomen, om te voorkomen dat hun naam gepubliceerd zou worden, toch maar liever hun stem op iemand anders uit.

John West bleef tot laat in de nacht piekeren over zijn positie. Na al wat hij voor de Kerk gedaan had, hadden ze hem er nu toe gedwongen zijn politieke vijanden te financieren. Had hij de Kerk niet honderden duizenden

ponden bespaard door Davison te nopen het Wetsontwerp op de Kerkelijke Belasting in te dienen? Waarom had hij er niet aan gedacht Parelli en de Aartsbisschop daaraan te herinneren?

Toen Davison's Coalitie Regering met de United Australian Party was begonnen te wankelen, hadden John West en Daniel Malone de Premier er met kunst en vliegwerk toe gekregen dat hij er een wet doorkreeg waarbij de eigendommen van de Katholieke Kerk vrijgesteld werden van het betalen van gemeentelijke belasting.

Toen ze er Davison over polsten had hij zijn medewerking geweigerd, maar toen John West via Paddy Kelleher bereikt had dat de Labour voorverkiezing in een tussentijdse verkiezing ongeldig werd verklaard, en een 'zwakke' Labourcandidaat opgesteld had tegen de man van Davison, had de Premier gezegd: „Ik zal U wat zeggen. Ik zal het doen als ik alle kerken vrijdom van belasting bezorgen kan. De meeste van mijn ambtsgenoten zijn protestant; ze zouden er nooit toe te krijgen zijn als ik het zo niet deed.”

Davison kreeg het ontwerp er door in het Parlement en zijn man won de tussentijdse verkiezing. Toen het Parlement de volgende keer ontbonden werd, kwam de Labour Party terug met een absolute meerderheid op de Boerenpartij en de U.A.P., maar volgens John West was de Regering Carr de ergste die Victoria in twintig jaar had gehad.

Daar zij voelde dat John West's macht aan het tanen was en met de bedoeling zich te verzekeren van plattelandszetels had de Carr-groep besloten de draverijkwestie op de spits te drijven. De oppositie had de kop weer opgestoken in de draverskringen, en Carr dreigde met het invoeren van avonddraverijen, na de leiding aan John West's quasi-club te hebben onttrokken en die in andere handen te hebben geplaatst.

De klok in de hall sloeg middernacht voordat John West zich moeizaam uit zijn stoel ophief en langzaam naar de trap liep. Hij troostte zich met de gedachte dat zijn geld gebruikt zou worden ter bestrijding van het Communisme; de rooien lieten geen gelegenheid voorbijgaan de

aandacht te vestigen op zijn invloed in de Labour Party; nu zou hij wraak nemen.

Halverwege op de trap kreeg hij een steek in zijn hart. Hij bleef stokstijf staan, terwijl het koude angstzweet hem uitbrak, doodsbang om zich te verroeren. Die afschuwelijke pijn, het gevoel van het naderend eind! Hij bleef als aan de grond genageld staan, zich vasthoudend aan de trapleuning, tot de pijn begon af te nemen.

Voor de eerste maal sinds het Wetsontwerp van 1906 ter Onderdrukking van het Hazardspel werden er wettelijke maatregelen, tegen John West gericht, in het Parlement van Victoria ingediend. Er werd een Wetsvoorstel aangenomen om de Apsom racecourses, die tijdens de oorlog door het Leger in gebruik genomen waren, over te dragen aan de Commissie voor Huisvesting. Toen werd er een wetsvoorstel ingediend om de nachtdraverij toe te staan en de leiding van de sport in handen te leggen van een door de Regering te benoemen Commissie. Bray, Trumbleward, Cregan en Kelleher leidden de oppositie tegen de wet; Michael Kiely steunde het voorstel. Paddy Kelleher had tegen een delegatie uit de draverskringen gezegd: „Als die ouwe J. W. wil blijven d-d-draven... m-m-mag ie dat v-v-voor mijn part. Toen een van m'n j-j-jochies jaren geleden ziek was h-h-heeft de ouwe baas z'n leven gered door 'm 'n b-b-bed te b-b-bezorgen in 't z-z-ziekenhuis en de b-b-beste geneeskundige b-b-behandeling.”

Terwijl de strijd om de tweede lezing in het Huis woedde lag John West zelf in een bed in het ziekenhuis. David had hem aangeraden het op een operatie aan te laten komen om van de gevreesde anginapijnen af te komen.

„De operatie zal de kwaal niet genezen, Mr. West, maar de pijn zal verdwijnen. En dan heb ik nog een verrassing — ik heb uit Amerika een speciaal nieuw geneesmiddel laten komen om de kwaal te behandelen. Ze bereiken er geweldige resultaten mee en verlengen het leven van de patienten met jaren. Ik raad de operatie sterk aan. U hebt een wonderbaarlijk sterk gestel — U zult er best bovenop komen. Mensen met iets aan hun

hart blijven soms het langst leven, Mr. West. Door die operatie en dat nieuwe middeltje blijft U misschien nog jaren leven."

John West ging ter Communie en werd voorzien van de Laatste Sacramenten voordat hij onder narcose ging. Terwijl zijn bewustzijn heenvlood voelde hij een neiging in zich opkomen te schreeuwen: „Nee! Nee! Misschien ga ik wel dood!" maar voordat hij een woord uitbrengen kon was hij bewusteloos.

De operatie slaagde, en nadat hij een week behandeld was met het nieuwe middel voelde hij zich beter dan ooit in de laatste twee jaar. Hij kreeg zijn oude doortastendheid weer enigszins terug. Iedereen stond versted van zijn vitaliteit.

Dick Lamb zei tegen Frank Lammence: „Die ouwe J.W. is 'n mirakel; hij is zo goed als nieuw."

Bennett zei tegen Trumbleward: „De ouwe J.W. zit weer op z'n strijdros. Laat ze maar uitkijken. Als ie fit geweest was toen de rel begon zou dat ontwerp het nooit tot het Parlement gebracht hebben."

John West bond direct de strijd tegen de vijand aan en werkte op het laatste ogenblik nog allerlei plannetjes uit om het Draverij Ontwerp te laten vallen.

De strijdkrachten die tegen hem op de been gebracht waren, waren geweldig. De dravereigenaars hadden een nieuwe leider op de kop getikt, een zekere Fleming, een vroegere verslaggever van de courses. Op de eerste protestmeeting lanceerde hij een aanval tegen Frank Lammence en qualificeerde deze als 'een marionet van John West' en de Melbourne Galloping and Trotting Association als een lारीebombardie club, 'een valse façade waarachter de zwarte handelaars, speciaal West, die de draverijsport veertig jaar adergelaten had, zich verscholen.' Toen de nieuwe Draverij Vereniging opgericht was met Fleming als secretaris bleven nog geen twintig man van de tweeduizend het oude regiem trouw. Toen begon het aanspreken van de Parlementsleden in de wandelgangen. De Premier Carr en zijn Eerste Secretaris werden bereid gevonden een Wetsontwerp in te dienen. De West-machine, zonder de vaste hand van John West een stuurloos schip, was niet tegen de situatie opgewassen.

Na een nauw bevochten zege in het Kabinet ging het ontwerp naar de Labour caucus. Bennett, de Gentleman Dief, viel Fleming aan, qualificeerde hem als iemand die van toeten noch blazen wist en hield een hartstochtelijk pleidooi voor John West. Na al wat West voor de Partij gedaan had kwam de draverij hem toch waarachtig wel toe. Bennett schreide zowaar hete tranen. „Wel allemachtig,” zei hij, „West heeft sommigen van de hier aanwezigen ervoor behoed dat ze de kast ingingen.” Het hielp allemaal niets.

Nadat de Premier een pittige speech in de caucus had gehouden, waarin hij de noodzakelijkheid van eenheid bepleitte, werd het ontwerp met grote meerderheid van stemmen aangenomen. De Eerste Secretaris leidde het ontwerp in het Parlement in. Tom Trumbleward, nu oud en aftands, stond van zijn ziekbed op om zijn oude partij op dit punt te bestrijden. Hij zocht Lammence op en toen bewerkten hij en Bill Brady de Parlementsleden, maar ze kwamen tot de ontdekking dat Cregan de enige andere Labourman in het Huis van Afgevaardigden was die bereid was tegen het besluit van de caucus in te gaan.

Toen wendden ze zich tot de Boerenpartij. Davison verklaarde zich bereid hen te helpen. Daarop organiseerde Fleming een massabetoging in het kiesdistrict van Pientere Alfie. De volgende dag kreeg Davison over de tweehonderd telegrammen van mensen die eisten dat hij en zijn partij het ontwerp zouden steunen. Toen hij merkte dat het ontwerp op een zo grote schaal steun ondervond op het platteland begon hij 'm te knijpen voor zijn politieke toekomst en stemde voor het ontwerp, dat met overgrote meerderheid aangenomen werd. Toen John West zich in de strijd wierp zou het ontwerp net in het Hogerhuis behandeld worden. Hij ontbood Kelleher, Bennett, Cregan, Brady en Trumbleward op zijn kantoor. Trumbleward die ziek te bed lag en daar wel niet van zou opstaan, kon niet komen, maar de andere vier waren op tijd.

„Ga zitten heren, het is nog niet te laat om dat Draverijontwerp de nek om te draaien.”

„Uhhh... b-b-broer, ik ben bang dat 't al te laat is,”

zei Kelleher die John West's positie als tragisch beschouwde.

„Nee, het is niet te laat. Ik heb een plannetje.”

John West, wiens gezicht bijna zo wit was als zijn haar, was als vanouds op z'n qui vive. Zijn doordringende blikken hadden nog niet veel van hun kracht verloren. Hij richtte zich tot Bennett.

„Ons Edelachtbare Parlements lid, Mr. Bennett,” zei hij joviaal, „zal zich morgen bij de opening van de zitting als heilig boontje ontpoppen.”

Bennett snapte er niets van. „Hoe bedoel je dat?”

John West vertelde hoe Bob Scott de Eerste Minister Bent er in 1906 bijna in had laten lopen, en ging toen verder: „We doen net of we tegen het ontwerp zijn omdat het het gokken in de hand werkt. Er zitten verscheidene Brave Hendriken in het Hogerhuis en nog een paar anderen, die zich tegen het ontwerp zullen verzetten in het belang van de Victorian Racing Club. Als jij en Paddy er ook tegen stemmen kunnen we het misschien net wippen.”

„Uhhh... Mr. West, ik heb het ontwerp binnenskamers in de caucus bestreden, m-m-maar... als we te v-v-vergaan krijgen we een s-s-splitsing in de p-p-partij.”

„Splitsing in de Partij, die is goed! Heeft de Partij rekening gehouden met mijn belangen? Ik zal je 's wat vertellen. Ik zal de Regering Carr verpletteren en ik stuur onze Premier en Waarnemend Leider met z'n kale kak finaal de laan uit; en ik maak 'n end aan de carrière van Kiely ook, al kost 't me een millioen! Na al wat ik voor de Partij en de draverij gedaan heb willen ze me de contrôle uit handen nemen. Ik heb jaren geleden geprobeerd er een wet door te krijgen en als ik die avondraverij niet krijg, krijgen Fleming en zijn troep schurken 'm ook niet.”

De anderen bewaarden een pijnlijk stilzwijgen.

John West richtte zich weer tot Bennett: „Hang de Brave Hendrik uit dan dienen jij en Paddy een paar amendementen in. Frank Lammence heeft ze al opgesteld. Zelfs al komt de wet er in het Hogerhuis door dan zullen enkele van de amendementen toch aangenomen worden.”

Toen wendde hij zich tot Cregan en Brady. „En nou jij, Bill. Wanneer de amendementen in de Labour caucus behandeld worden, moeten jij en Bert zeggen 'weg d'r mee. We accepteren geen amendementen.'”

Cregan keek John West met een spottende blik aan. Brady brulde van het lachen als iemand die net een goeie mop gehoord heeft en zei: „Ave Maria, bid voor ons. Je weet nooit hoe een koe een haas vangt. Knap bedacht; ik kan niet anders zeggen.”

John West grinnikte. „Je kan nooit weten. Jullie moeten alle steun voor het Draverij-ontwerp die je bij mekaar kunt krijgen optrommelen; 't is nu erop of eronder.” Toen alles goed afgesproken was gingen de heren politici weg. Kelleher bleef een beetje achter bij de anderen. Toen ze de lift instapten ging hij weer naar John West's kantoor.

„Uhhh... neem me niet kwalijk, Mr. West.”

„Ja?”

„Ik... uhhh... dat wil zeggen b-b-broer, ik k-k-kan morgen onmogelijk in het H-h-huis doen wat U me gevraagd hebt. Als secretaris k-k-kan ik onmogelijk tegen een P-p-partijbesluit ingaan. Maar ik... uhhh... zal tegen de amendementen stemmen wanneer het ontwerp bij ons terugkomt. Ik zal U helpen uhhh... Kiely en nog een paar anderen kwijt te raken. Ik weet dat U het begrijpen zal. Ik begrijp best hoe U U voelt. U krijgt s-s-stank voor dank van die s-s-schoften. U kunt verder op me rekenen. Uhhh... ik...”

Wat Kelleher ook verder had willen zeggen, de woorden bestierven hem op de lippen toen hij uitdrukking op John West's gezicht zag. John West's gezicht was vertrokken tot een grimmige uitdrukking van minachting en ingehouden woede. Hij staarde Kelleher dreigend en met gefronste wenkbrauwen aan en Kelleher maakte gauw dat hij wegkwam.

Toen de debatten de volgende dag in het Hogerhuis begonnen kreeg Bennett als een van de eersten het woord. Hij betoogde dat de verandering in de leiding door het uitbreiden van de faciliteiten voor de draverijen duizenden arbeiders 'onder de verderfelijke invloed zouden

brengen van de gok-manie.' Kennelijk in de hoop dat de mensen vergeten zouden hebben dat hij zijn hele leven winst geslagen had uit alle takken van sport waarbij gokken te pas kwam, verzocht Bennett de vergadering er indachtig aan te zijn 'hoe een vrouw van een kostwinner zich wel moest voelen als ze wist dat haar man de nachtdraverij geregeld bezocht, en zijn weekloon dat hij in zijn zak had misschien op het spel zette.'

„Ik verontschuldig mij niet dat ik op dit punt in de oppositie ga tegen mijn eigen partij. Ze hebben in een Kabinetszitting met gesloten deuren hun dolken geslepen om de Vereniging waarvan ik voorzitter ben een dolksteek in de rug toe te kunnen brengen.”

Hij sprak lang en uitvoerig en besloot met een lofrede op John West, die, zoals hij zei, veertig jaar geleden op de bres gesprongen was en de draverijsport van een wisse ondergang gered had. Hij verklaarde dat de Melbourne Galloping and Trotting Club geen corporatie was met commerciële doeleinden. De winst werd gebruikt voor afbetaling aan Mr. John West en de nalatenschap van Mr. Benjamin Levy voor geleend geld en pachtsommen.

Ondanks Bennett's welsprekendheid werd het ontwerp door het Hogerhuis aangenomen, doch slechts nadat drie van Lammence's amendementen ook aangenomen waren, met inbegrip van een punt van tamelijk kardinaal belang, waarbij het recht van beroep op een onafhankelijk hof van arbitrage na een beslissing van de Commissarissen van Toezicht afgeschaft werd.

Toen de amendementen in het Kabinet werden behandeld verlangde Brady dat ze verworpen zouden worden en dat het ontwerp naar het Hogerhuis zou worden teruggezonden. Carr begon achterdocht te koesteren en verdaagde de zitting om Fleming, de vertrouwensman van de dravereigenaars, te consulteren. Fleming zei: „Ik geloof dat het een valstrik is om het Wetsontwerp op te houden tot na de verkiezingen, in de hoop dat Uw Regering zal moeten aftreden. Mijn advies is: neem de amendementen aan. Ze zijn niet van levensbelang. Misschien kunnen we de wet naderhand wijzigen.”

Toen de caucus weer bijeenkwam, diende Carr een motie in dat de amendementen zouden worden aangenomen. De motie werd aangenomen.

En zo werd de contrôle over de draverijsport John West ontnomen, nadat hij die veertig jaar in handen had gehad. De nederlaag was een harde dobber voor hem. Hij zou deze Regering verpletteren! Zinnend op onmiddellijke wraakneming stuurde hij Frank Lammence naar Carr met twee eisen.

Lammence die nu ver in de zestig was en grijzend haar had, zag er ettelijke jaren jonger uit. Toen hij op het bureau van de Premier tegenover Carr zat liet de gewone stalen uitdrukking op zijn gezicht geen straatje doorschemeren van zijn ware gevoelens en gedachten. „Mr. West heeft me verzocht je een bezoek te brengen, Jack,” begon Lammence. „Hij vindt dat het minste wat je doen kan is dat je er voor zorgt dat zijn club mag doorgaan met het houden van wedrennen.”

Carr was even over de vijftig. Hij was steeds gekleed in een stemmig, grijs costuum en had langzamerhand het zelfverzekerde air gekregen van een geslaagd politicus. Hij was vandaag een tikje nerveus; vatbaar voor verzoening, maar vastberaden. Hij had gemerkt dat de West-machine bij lange na nog niet versleten was. Hij was van plan voortaan zijn vingers niet te branden aan de ondernemingen van John West. Hij zei tegen Lammence dat het houden van wedrennen een zaak was die de V.R.C. aanging. Daar dat lichaam de club van John West toegestaan had zijn courses te gebruiken zolang het Leger beslag gelegd had op Apsom, zag hij niet in waarom die toestand niet bestendig zou worden nu het Leger het terrein aan de Commissie voor Huisvesting had overgedragen.

Zonder enige nadere inleiding zei Lammence: „Mr. West wil dat Richard Bradley onmiddellijk uit de gevangenis ontslagen wordt.”

Carr sloeg achterover van verbazing. „Wat? Maar Bradley is een moordenaar, Frank. Hij neert levenslang gekregen. Dat is onmogelijk!”

„Niets is onmogelijk, Jack. De kwestie is dat Bradley een boezemvriend was van Mr. West's broer Arthur, en

dat Arthur zijn broer op zijn sterfbed heeft laten beloven dat hij zou zorgen dat Bradley op vrije voeten zou worden gesteld."

Carr lachte zenuwachtig, en weifelde toen.

John West had Richard Bradley's bestaan volkomen vergeten tot zijn lust om Carr eisen te stellen hem had doen denken aan Arty's laatste wens.

Carr vond eindelijk woorden: „Heus, Frank, 't gaat niet. De mensen zouden moord en brand schreeuwen. Er zijn al eerder mensen geweest die geprobeerd hebben Bradley vrij te krijgen, maar het is werkelijk onmogelijk."

„Mr. West zei dat ik tegen je zeggen moest dat hij je Regering ten val zou brengen al zou 't hem een miljoen kosten, als je Bradley niet op vrije voeten stelde en verder van zijn wedrennen afbleef."

Carr bestudeerde Lammence's onverstoorbare gezicht. Die man sprak in dodelijke ernst. Paddy Kelleher had gezegd dat ouwe J. W. razend was en op wraak zon. Een maand daarna strompelde Richard Bradley als vrij man uit de Pentridge gevangenis. Hij was ziek, oud en gebogen. Zijn nichtje Pat en haar man namen hem in een taxi mee naar huis.

Voor John West was het een loze overwinning. Zo nu en dan, wanneer hij zich goed voelde en energiek genoeg, beraamde hij plannen voor de val van de Regering Carr; dan gaf hij Brady en Davison opdracht hun best te doen de Coalitie van de Boerenpartij met Labour tot nieuw leven te brengen.

Op een avond in de winter van 1948 was John West net naar bed gegaan toen de telefoon ging. Hij schoot een kamerjas en zijn sloffen aan en liep langzaam de trap af, bibberend van de kou.

„Hallo."

Een verslaggever antwoordde. „Mr. Kiely, het lid voor Ralstone, heeft net een woedende aanval in het Parlement van Victoria op U gedaan, Mr. West, tijdens het debat over het wetsontwerp tot Hervorming van de Rensport."

„Kiely is een schurk! Wat zegt hij?"

„Hij zei onder anderen: "De nieuwe Racing Club die krachtens het ontwerp opgericht zal worden, zal evengoed een schepping van West zijn als de Victoria Galloping and Trotting Club. Ze zullen dezelfde methodes toepassen. Wie omgekocht kan worden zal omgekocht worden, en wie geïntimideerd kan worden zal geïntimideerd worden.'"

„Kiely is een leugenaar!"

„Hij heeft ook gezegd dat U geholpen hebt de Regering Carr om zeep te brengen; dat Sir Alfred Davison toen hij Premier was U bijna iedere dag opbelde, en dat U de geldschieter van de Boerenpartij was. Hij heeft ook nog gezegd dat U elke sport waarmee U te maken hebt gehad, door corruptie te schande hebt gemaakt. Ik bel U alleen maar even op om U in de gelegenheid te stellen hem van antwoord te dienen, Mr. West."

John West wist niet zo gauw wat hij zeggen moest. Hij voelde zich niet energiek genoeg à l'improviste een antwoord te bedenken. Hij zocht zijn heil in een ontwijkend antwoord en de macht van het geld. „Zegt U maar dat ik £ 1.000 aan het Kinderziekenhuis geef als Kiely het bewijs kan leveren dat ik ooit geld aan de Boerenpartij gegeven heb, op voorwaarde dat hij £ 100 geeft als hij het niet bewijzen kan. Meer wil ik er voorlopig niet over zeggen. Zet U dat erin en ook dat Kiely een doortrapte leugenaar is."

Toen de verslaggever de haak opgehangen had rilde John West van de kou, maar stond het zweet hem op zijn voorhoofd. Hij voelde geen pijn, maar zijn hart scheen aangegrepen te zijn. Hij durfde zich niet bewegen voordat de attaque voorbij was. Hij vroeg zich soms wel eens af of het verstandig geweest was dat hij zich had laten opereren om van de anginapijn af te komen. Die pijn was tenminste een alarmsein geweest... Het laatste jaar was John West's gezondheid geleidelijk achteruit gegaan. Hij scheen met den dag ouder te worden. Zijn geest had veel van zijn scherpzinnigheid verloren. Hij liep met een kromme rug; zijn benen waren nog krommer geworden. Zijn grijze ogen, eens zo ondoorgrondelijk, waarmee hij de mensen geïntimideerd en ontzag had ingeboezemd, stonden nu flets en hun vet-

tige glans verraadde zijn geestelijke benardheid.

Al had Devlin niets rechtstreeks tegen hem gezegd, John West merkte aan zijn voortdurende waarschuwingen, dat hij zich vooral niet opwinden en inspannen moest, dat de dokter een ernstige achteruitgang van zijn hart had ontdekt.

Ondanks zijn dagelijkse bijwoning van de Sacramenten was John West bevangen door angst voor de dood. Al had hij het gevoel dat hij wel niet in de hel zou komen, soms mijmerde hij over het Vagevuur en probeerde de goedgunstigheid van de hemel in te roepen door Missen voor hem te laten lezen voor zijn zieleheil. Inmiddels moest hij zien de dood zolang mogelijk te verschalken. Hij speelde Frank Lammence en Pat Cory tegen elkaar uit en zag dat ze wedijverden wie het grootste deel van zijn werkzaamheden van hem overnemen zou. Hij volgde de voorschriften van Devlin tot de laatste letter op, rustte op de voorgeschreven tijden, nam zijn digitalis-drankje regelmatig in, en vermeed zoveel mogelijk opwinding en zorgen; bij zijn zeldzame bezoeken aan voetbalwedstrijden, boxmatches en de races probeerde hij zich kalm te houden. Op zijn tocht heen en terug van huis naar zijn kantoor week Paddy Ryan niet van zijn zijde. Ze namen de bus van vier pennies. Een toneeltje dat zich bijna dagelijks afspeelde was tamelijk amusant. Wanneer John West van kantoor ging liep Paddy met hem mee naar de bushalte, kocht een avondblad en hielp zijn baas in de bus. Als de bus vol was zei Paddy: „Wie heeft er 'n plaatsje voor de ouwe heer? Weinig passagiers wisten dat de zwakke oude heer de legendarische te slechter naam en raam bekend staande John West was.

Hij dacht dikwijls na over het verleden. Zijn moeder en Mary waren de mensen aan wie hij graag terugdacht. Zijn geweten kwelde hem dikwijls en wanneer hij aan zijn moeder dacht en hij zijn herinneringen aan Mary tot de bodem peilde, moest hij weerstand bieden aan zijn verlangen haar te schrijven en haar te vragen of ze terug wou komen.

Toen John West van het toestel ging werd er weer gebeld: weer een verslaggever die hem vroeg iets te zeggen. Na zijn uitdaging aan het adres van Kiely te heb-

ben herhaald liet hij de hoorn van de haak en ging weer naar bed. Hij kon geen slaap vatten; hij bleef liggen en telde zijn polsslagen. Door het gevoel van loomheid dat hem overmande kon hij zich niet concentreren op plannen om de plotselinge aanval van Kiely af te slaan. Hij zou Frank Lammence het zaakje morgenochtend laten opknappen. Waarom lieten ze hem niet met rust?

De Liberale Partij had de onlangs gehouden verkiezingen gewonnen en kwam aan het bewind in coalitie met de Boerenpartij die Davison vervangen had door een nieuwe leider. Kiely was echter nog lid voor Ralstone. Kiely had zijn positie geconsolideerd in weerwil van Paddy Kelleher's tegenwerking. Paddy, trouw aan zijn belofte aan John West en zelf bang voor de toenemende macht van de Katholieke Actie, had een beroemde voetballer uit Ralstone als kandidaat tegen Kiely ongesteld bij de voorverkiezing. Kiely wist door de een of andere truc gedaan te krijgen dat zijn tegenstander zijn partijcontributie niet op tijd betaalde en liet hem op grond daarvan uit de afdeling royeren. Paddy had de zaak kunnen opknappen, maar de voetballer had er schoon genoeg van en gaf zijn politieke aspiraties op.

Kiely's enige overblijvende tegenstander was Colin Lassiter's broer Jim, die John West's steun aanvaardde. De Lassiters hielpen John West slechts noodgedwongen: Ouwe Ron was in armoede gestorven. Zijn enige bron van inkomsten was zijn ouderdomspensioen geweest en Colin was ontslagen uit zijn baantje bij de Gemeenteraad. Colin Lassiter had in een boze bui gedreigd het aannemen van steekpenningen en andere knoeierijen van de Gemeenteraad bij de verkoop van Gemeenteterreinen, aanbestedingen, liefdadigheidsbazars, vervolgingen wegens overtreding van de Wet op het Hazardspel en dergelijke aan de grote klok te hangen. De Mayor, niet bang voor Colin Lassiter's bluff, had John West gepolst en toestemming van hem gekregen hem te ontslaan.

Het wemelde nu in de plaatselijke Labour-afdelingen van leden van de Katholieke Actie. Daarom betoogde Kiely onverdroten dat John West en de Lassiters schan-

de brachten over de Kerk, en versloeg Jim Lassiter op z'n sloffen.

John West had meer succes met de Eerste Secretaris en de plaatsvervangende leider van de Labour Party: zij bezetten 'border-line' zetels *). Paddy Kelleher zei toentertijd tegen John West: „De enige manier om ze klop te geven is te m-m-maken dat die v-v-verdommelingen hun zetels v-v-verliezen. Dan zullen we ze de volgende keer bij de v-v-voorverkiezingen verslaan.” Dat Labour als een gevolg hiervan twee zetels kwijt zou raken — daar scheen Paddy zich niets van aan te trekken. Om die twee mensen kwijt te raken werkte Paddy Kelleher samen met de Katholieke Actie, die uiterst verbitterd was op de Staatssecretaris omdat ze hem als een linkervleugelman beschouwden, en op de plaatsvervangende leider, die, hoewel zelf katholiek, sterk gekant was tegen de politieke inmenging van de Katholieke Actie. Daar de Katholieke Actie de contrôle had over ettelijke afdelingen in de twee kiesdistricten verspreidde zij lasterlijke geruchten; ze zei dat de kandidaten met de rooien samenwerkten voor de Nationalisering van de banken en de campagnes over het geheel saboteerden. Beide mannen werden verslagen.

Al had John West ettelijke connecties in de nieuwe Liberale Regering, de Victorian Racing Club had meer invloed; zij overreedde de Premier een wetsontwerp in te dienen waardoor John West's racing club van de kaart geveegd zou worden.

Godfrey Dwyer, Bennett, Lammence en Bill Brady organiseerden onder supervisie van John West een tegenactie. Toen een andere club evenals John West geen terrein beschikbaar had voor haar races, probeerde Dwyer een fusie tussen de beide clubs tot stand te brengen. Om dit plan te bevorderen kocht John West een niet meer in gebruik zijnde racecourse, stelde voor een fortuin te besteden om het weer bruikbaar te maken

*) Noot v. d. vertaler: Bij een 'border-line' zetel, in een 'border-line' district, een 'grens'-district, is de stemmenmeerderheid van het zitting hebbende lid op zijn tegenstander slechts gering, en kan de uitslag dus door knoeierij of een leugencampagne gemakkelijk beïnvloed worden.

en bood het aan de nieuwe Racing Club aan. De fusie kwam ten slotte tot stand en al kon John West onmogelijk iets aan de nieuwe club verdienen, hij had het gevoel dat hij zijn figuur gered had. Nu had Kiely de debatten over de Racing Reform Wet gebruikt om een aanval op hem te lanceren.

De volgende morgen was er een geroezemoes van bedrijvigheid op het kantoor van John West. Politici en verslaggevers werden door hem en Frank Lammence te woord gestaan. Op advies van Alfred Davison schreef John West een brief aan het Parlement, waarin hij de beschuldigingen van Kiely van de hand wees. De Premier trof het in zekere zin dat hij ziek was: een geluk bij een ongeluk; de brief werd daarom voorgelezen door de waarnemende Premier, de nieuwe leider van de Boerenpartij. Hij zei: „Het Parlement van Victoria heeft een volkomen verlies van prestige geleden. Ik hoop dat Mr. Kiely mij voldoende motieven zal verschaffen om mij in staat te stellen een Koninklijke Commissie te benoemen opdat de aangelegenheid tot in de kleinste onderdelen onderzocht kan worden.”

Onder de politici in het Parlement van Victoria bevonden zich werkelijk niet velen die er iets voor voelden dat John West's politieke werkzaamheden onderzocht zouden worden. Het schandaal verwekte groot opzien in de Partijkamers. Ettelijke leden van alle partijen, speciaal van de Labour Party, verkeerden in een paniekstemming. Er werd een gentleman's agreement gesloten om de zaak in de doofpot te stoppen. Kiely was daar voor te vinden: hij had zijn doel bereikt.

Na een langdurige periode van bedlegerigheid en ijshoofdigheid stierf Thomas Trumbleward zonder zich bewust te zijn van de dreigende ontmaskering. Maanden voor zijn dood had Paddy hem herhaaldelijk in de ziekenkamer opgezocht en gepoogd van hem gedaan te krijgen dat hij zou bedanken als lid van het Parlement. „Die v-v-verdomde uhhh... K-k-katholieke Actie mannen zijn aan 't organiseren in jouw k-k-kiesdistrict,” zei Kelleher. „Als je niet aftreedt zullen die verdommelingen jouw z-z-zetel krijgen.”

Trumbleward was echter niet van zijn stuk te brengen. Kelleher was onlangs in het geheim overgegaan tot de Carr-groep. Hij wantrouwde de Katholieke Actie die op den duur toch proberen zou hem van de baan te knikkeren.

Een paar dagen voor Trumbleward's overlijden belde zijn vrouw John West op. „Mr. West, ik wil U niet lastig vallen, maar Mr. Kelleher valt Tom de hele tijd lastig met verzoeken om te bedanken. Hij zegt dat U wil dat Tom bedankt.”

„Ik heb Kelleher geen opdracht gegeven Tom te bezoeken. Zeg tegen Tom dat hij niet bedanken moet. Ik kom hem morgen opzoeken.”

John West trof Trumbleward de volgende dag in ijlen- de toestand aan. Zijn ogen rolden in zijn hoofd en dikke zweeddruppels stonden op zijn gezicht.

John West kon enkele losse zinnen verstaan van de wartaal die de oude man uitsloeg. *Stakingsactie is noodzakelijk. Het Socialisme is het enige middel. Ik ben een onschuldig man, niets van wat Gilbert zegt is waar. Onder zijn geijl kronkelde hij zich in alle mogelijke bochten en sloeg met zijn armen om zich heen alsof hij een aanval afweerde. Ik heb die wasmachine gekregen voor het laatste karweitje dat ik voor West opgeknappt heb. Ik ben een onschuldig man. De armen zullen de vogels voederen *)*. *De anti-dienstplichtactie — er werd gevochten — Het zijn allemaal leugens. Ik moet iets te eten hebben. Het leven is niets dan schuim en lucht- bellen **)*.

Trumbleward's stem zakte weg en werd onverstaaanbaar. De dokter kwam en John West vertrok.

De volgende dag stierf Trumbleward. In zijn testament stond een verzoek dat men hem cremeren zou en dat er geen lijkdienst gehouden zou worden. John West ging naar de begrafenis na daartoe verlof te hebben gevraagd aan Aartsbisschop Malone.

Bij de voorverkiezing voor de zetel van Trumbleward steunden John West en Paddy Kelleher een Labourlid

*) Noot v. d. vertaler: Titel van een gedicht van de Australiër Shaw Neilson.

***) Een regel uit een gedicht van Adam Lindsay Gordon.

uit de Gemeenteraad van Carringbush. De Katholieke Actie had ook een candidaat gesteld.

Tijdens de campagne belde Parelli John West op en verzocht hem de man van de Katholieke Actie te steunen. Ditmaal was John West vastbesloten de Katholieke Actie zijn tanden te laten zien. Hij antwoordde: „Ik houd mij buiten deze campagne en ik adviseer U dat eveneens te doen. Uw inmenging in de Labour voorverkiezingen doet de Kerk een hoop kwaad.”

De John West-man won op zijn gemak. Zijn opgetogenheid was echter van korte duur. Spoedig daarna verzonk hij weer in een gedrukte stemming die in een ernstiger vorm aannam en in zwaarmoedigheid overging, toen hij een maand later bericht kreeg dat zijn broer Joe plotseling gestorven was.

Joe's dood deed een reeks van bitter-zoete herinneringen uit het verre verleden bij hem opkomen, en een groot gevoel van spijt dat zijn broer en hij zo van elkaar vervreemd waren. Door de nevel der jaren herinnerde John West zich dat ze als schooljongens zulke goeie vriendjes waren geweest; hij herinnerde zich ook dat het Joe was geweest die op het idee gekomen was dat hij de toto zou oprichten, die de grondslag had gelegd voor zijn miljoenen; dat Joe dikwijls geprobeerd had hem ervan af te houden zijn moeder verdriet te doen. Hij ontweek de wroeging door de gedachte dat hij ten slotte Joe tot zijn dood £ 10 in de week gegeven had, zelfs toen hij te oud geworden was om te werken.

Gedurende de Requiem Mis maakte John West allerlei gisingen hoe lang hij zelf nog te leven had. Na de dienst keek hij, achter de lijkist lopend over het middenpad van de kerk, links en rechts om zich heen. De kerk was vol en de kerkgangers bestonden hoofdzakelijk uit oude vrienden van Joe zelf, maar John West ergerde zich aan de aanwezigheid van West-mannen van allerlei plumeau.

Brady, Davison, Cregan en andere politieke figuren — ze waren alleen gekomen om bij hem in de pas te komen, dacht hij. Wat deed Godfrey Dwyer hier, die zich voortdurend bij hem beklagde had over Joe, toen die beste kerel nog op de racecourse werkt? Cory en Lammence

waren er ook alleen maar om bij hem in een goed blaadje te komen; ze loerden er nu al op het West-rijk na zijn dood in handen te krijgen! Ze verdrongen mekaar al als jockeys op de renbaan!

Plotseling verafschuwde hij ze allemaal. Schurken waren 't. Vleiers! Schijnheilige windbuilen! Wat trokken ze zich van Joe aan? Joe was meer waard geweest dan zij allemaal bij elkaar.

Toen John West in de taxi stapte die hij had laten wachten, kwam Brady op hem toe en zei: „Mag ik je van harte condoleren met. . .”

„Waarmee? Waarvoor? Je hebt Joe niet eens gekend!” Op dat ogenblik werd John West zich ten volle bewust dat macht van het soort dat hij zich verworven had iemand met onoprechtheid omringt — dat al wat de mensen met wie hij geregeld omging zeiden of deden slechts één beweegreden en drijfveer had: eigenbaat!

Twee maanden later wandelde John West op een Zaterdagmiddag in het voor leden gereserveerde gedeelte van de Flemington racecourse, en wel voor de eerste maal sinds hem de toegang tot alle courses van de Victorian Racing Club voor zijn leven was ontzegd, toen zijn veulen Whisper de Caulfield Cup in 1905 gewonnen had. Hij scheen weer wat opgeknapt te zijn; hij liep met een air van rustige hooghartigheid. Hij had de V.R.C. een lesje gegeven, zei hij tot zichzelf. Ze hadden hem de toegang ontzegd, maar vandaag was hij teruggekomen. John West had met de hem tekenende galgenhumor revanche genomen op de Victorian Racing Club. De nieuwe club die op grond van de nieuwe wet op de races opgericht was, had als vice voorzitter W. Bennett, en een van de leden van het comité was Ned Horan. Door middel van die twee mannen had John West de huidige triomf op touw gezet. De club kreeg zolang het tekort aan bouwmaterialen het haar onmogelijk maakte het terrein voor de races in orde te maken, verlot haar courses in Flemington te houden. John was gewoon lid van de nieuwe club, op vertoon van zijn diploma kon hij in de 'vogelkooi' komen en in de afrastering waar de paarden voorgeleid worden.

Hij liep te pronken, hield leden van het V.R.C.-comité telkens staande, drukte hen hartelijk de hand, en gaf door knikjes weddenschappen op aan de bookmakers bij het hek. Halverwege de middag werd hij echter erg moe en ging naar huis in de huurauto die hem ook gebracht had. Terwijl hij op zijn gemak achterover leunde tegen het kussen drong de futiliteit van de episode van die middag tot hem door. De enige manier waarop hij de V.R.C. werkelijk kwaad gedaan zou kunnen hebben was dat hij de nachtdraverij in handen gekregen zou hebben, die iedere Zaterdagavond tegen de 30.000 bezoekers trok en een ongunstige invloed uitoefende op het bezoek aan de wedrennen en worstelwedstrijden.

De gedachte alleen al aan de nachtdraverijen werkte John West's woede en zelfbeklag op. Hij had gehoopt dat het een mislukking zou worden, maar de strenge contrôle bij de races en hoge premiën hadden geleid tot druk bezoek en een 'boom' in de fokkerij. Uit nijd had John West valse geruchten verspreid, persmensen bewerkt om ongunstige verslagen te schrijven over de draverijen, en had zijn agenten in de draversvereniging binnengesmokkeld om een scheuring teweeg te brengen en te proberen Fleming, de secretaris en lid van de Commissie van Toezicht, in opspraak te brengen. Maar de nachtdraverij bleef een succes, al naderde zij snel het stadium waarin de wedrennen verkeerden, waarbij rijke eigenaars en fokkers de 'kleine man' eruit drongen. De kopstukken in de harddraverijsport slaagden er zelfs in John West ervan te overtuigen dat ze bij een strikte en doeltreffende contrôle eerlijke races zouden houden en daarbij grote geestdrift aan de dag zouden leggen. „Hebt U nog op een winnaar gegokt, Mr. West,” vroeg de chauffeur, hem in zijn gepeins storend.

„Uh — ik? Nee, vandaag niet. Ik volg de rennen tegenwoordig niet meer zo. Ik ga liever naar voetbalwedstrijden kijken.”

Diezelfde avond bracht Joe zijn meisje mee. Het was een pittig meisje met een opgewekt humor en innemende manieren. Ze deed aan sport, interesseerde zich ervoor en kon er verstandig over meepraten. Ze waren samen een paar keer met John West meegegaan naar

boks- en voetbalwedstrijden. De keren dat Joe haar meenam waren voor John West het enige lichtpunt in huis. Deze avond werd er afwisselend over voetballen en de paardensport gesproken. Joe, die een verwoede supporter van het Carringbush elftal was, vertelde zijn vader in grote opwinding dat Carringbush met twee goals gewonnen had.

Aan het eten moest John West terugdenken aan de tijd dat alle kinderen er nog waren — toen Mary, Marjorie, John en hun vrienden en vriendinnen het huis opvrolijkten met hun gebabbel en gelach. Hij had alles willen geven om die dagen nog eens mee te maken, zei hij tot zichzelf. Marjorie en John waren dood, maar Mary leefde nog — was zij nu maar hier!

Nellie West moest op bed blijven en werd ongepast door een verpleegster en een dienstmeisje. Ze klaagde nog altijd over haar ruggegraat. Dr. Devlin had tegen John West gezegd: „Uw vrouw lijdt uitsluitend aan ouderdomsziekte — haar mankeert eigenlijk niets — maar ze heeft alle belangstelling in het leven verloren.”

John West en Nellie wisselen vrijwel geen woord meer met elkander, tenzij in het bijzijn van anderen. Ze haatten elkaar met een verraderlijke haat. Hij dacht nu aan haar, terwijl hij naar haar lege stoel keek. Ze had er het hare toe bijgedragen zijn huiselijke leven te ruïneren; als die affaire en dat kind er niet geweest waren zou zijn gezin hem nu misschien nog omringd hebben om hem te troosten op zijn oude dag.

Toen de jongelui naar de bioscoop gegaan waren ging John West bij de haard zitten in de ontbijtkamer. Er werd gebeld. Het was een krantenbezorger met de laatste sportberichten. John West probeerde te lezen, maar hij legde de krant weg en ging loom van lijf en leden naar bed.

Uit het noemen van John West's naam in een veel gelezen rubriek in een van de dagbladen in 1949 bleek hoe weinig er officieel bekend was van zijn loopbaan.

Hoewel John West, sportman en zakenmagnaat, al enige tijd onder dokters handen is, is hij nog zeer actief in de zakenwereld. De vorige week is hij per vliegtuig naar

Sydney geweest, de volgende dag teruggekomen en is toen naar Perth gegaan. Zijn collega's zeggen dat zijn oordeel nog even scherp is als vroeger. Mr. West was in zijn jeugd een goed voetballer en is nog steeds een geestdriftige supporter van de Carringbush Football Club. Hij heeft de laatste jaren niet veel geluk gehad met zijn racepaarden, maar hij heeft in 1905 de Caulfield Cup gewonnen met Whisper en in 1924 de Duncaster met Garbin. Mr. West is Manager en Directeur van Boxing Ltd., en mist zelden een belangrijke wedstrijd in het Stadion. Mr. West's philanthropische gestes van de laatste tijd zijn kenmerkend voor hem — zijn edelmoedigheid is vijftig jaar lang spreekwoordelijk geweest.

John West las dat artikeltje, gezeten in zijn geborduurde 'West ter Victorie'-stoel op zijn kantoor. Hij had er de laatste tijd behoefte aan gekregen een beetje in het zonnetje gezet te worden. Hij liet zijn oude impuls om te geven, die hij vroeger voor zijn machtskarretje gespannen had, nu de vrije teugel, en gaf links en rechts geld weg, ook al kon het hem geen voordeel opleveren. Hij stuurde cheques aan cricketers die een century gemaakt hadden, aan voetballers die goaltjes gefokt hadden; hij deed schenkingen aan liefdadigheidsinstellingen zowel als aan de Kerk. Maar het schonk hem weinig voldoening; niets kon hem afleiden van zijn gevoel van eenzaamheid en zelfverwijt. Zijn hartkwaal was erger geworden en hij begon symptomen van seniele aftakeling te vertonen. Zijn handen beefden tegenwoordig en zijn ogen gingen hard achteruit. Hij was ook een gulzigaard geworden en hield zich met moeite aan zijn diëet. Hij ging zo nu en dan in een restaurant dat van hem was lunched en zat daar dan te schransen.

Al zei Richard Lamb tegen de reporters dat Ouwe J. W. nog patent was, achter zijn rug noemde hij hem een vervelende, eigenwijze zanikpot. John West had het heft niet meer in handen, maar wou er niet voor uitkomen. Hij kon het niet uitstaan dat Lamb, Cory en Lammence er op stonden hem het werk uit de handen te nemen, dat ze tegen hem zeiden dat hij zich niet inspannen

moest en op z'n hart moest passen. Hij werd achterdochtig tegenover hen. Vaak vitte hij op alles wat ze deden en kafferde ze zonder reden uit. Lammence en Lamb dankten God iedere dag op hun blote knieën als het vier uur sloeg en Paddy Ryan aankwam om 'met J.W. mee op te lopen,' zoals hij het noemde.

John West was werkelijk de vorige Maandag naar Sydney gegaan. Hij waagde het luchtreisje met Richard Lamb erop omdat er ernstige moeilijkheden in de bokswereld ontstaan waren. Er was enige maanden geleden een bond van bokkers opgericht, en net toen John West dacht dat hij de organisatie verlamd had werd er nieuw leven in geblazen door het merkwaardige geval met Ron Redmond.

In zijn gloriëtijd had Redmond de midden- en zwaargewichttitel van Australië op zijn naam staan. Hij had een Amerikaan, die later een pretendent werd van de Wereld zwaargewichtkroon, overtuigend geslagen. Boxing Ltd. had dank zij zijn boxmatches £ 98.000 aan entreegelden in de wacht gesleept. De boks-experts noemden Redmond 'de grootste bokser sinds Lou Darby,' maar na een periode van tien jaar dat hij het boksen eraan gegeven had, was hij nu een erbarmelijke 'punch-drunk' geworden, die leed aan chronische hoofdpijn, geheugenverlies en halfblindheid. Men placht te zeggen dat Redmond nu niet in een zo deplorabele toestand verkeerd zou hebben als men hem niet zoveel 'come-backs' had laten maken, toen hij al over het toppunt van zijn kunnen heen was.

Redmond was opgepakt wegens het 'rondlopen zonder vast domicilie.'

Hij zei tegen de politie dat hij op grond van zijn zwakke gezondheid nooit een baantje voor lange tijd kon houden; dat opscheppers hem op straat tegen de grond sloegen om zich op de borst te kunnen slaan en te zeggen dat ze 'Ron Redmond knockout geslagen hadden.'

Toen hij van aangezicht tot aangezicht tegenover Redmond stond op het kantoor van het Stadion in Sydney, was John West helemaal van streek. Redmond's hoofd rolde heen en weer, zijn ogen stonden glazig en waren wezenloos omhoog gericht, zijn wenkbrauwen vertoon-

den littekens van verscheidene hechtingen, zijn geweldige romp was verslapt en zijn schouders waren afgezakt.

Richard Lamb had voor het onderhoud tegen John West gezegd: „'t Is altijd een querulant geweest. Hij smeedt links en rechts met z'n geld en zoekt, als hij erdoor was, ruzie met iedereen in de bokswereld. Die halfbloeds hebben geen hersens.”

Redmond had een nieuw pak aan dat Boxing Ltd. de vorige dag voor hem gekocht had. Hij zat nors voor zich uit te kijken alsof hij het land had dat hij van de armen gekleed werd.

John West zei: „Het College voor de Belangen der Inboorlingen van Queensland heeft aangeboden voor je te zorgen, Ron. Ik zal de reis naar Brisbane betalen en alle onkosten. Voel je daar iets voor?”

„Ik blijf zo gezegd liever bij m'n eigen mensen,” antwoordde Redmond, „maar de Vereniging van Boksers en Trainers vindt dat zieke boksers pensioen moeten krijgen. Wat denkt U daarvan, Mr. West?”

„Ik wou je wijzer hebben,” kwam Richard Lamb tussenbeide, „dat is een stelletje Communistische agitators en niks anders. Je zal moeten toegeven, Ron, dat je 'n bom geld verdiend hebt met boksen, maar dat je 't erdoor gelapt hebt.”

„Ja, dat is zo; ik heb er een aardige stuiver aan verdiend. En jij ook — alleen een beetje meer.”

Het onderhoud duurde niet lang. Er werd overeengekomen dat Redmond de volgende dag naar Brisbane vertrekken zou. Toen hij naar de deur sjokte zei John West: „Hier, Ron, voor je spoorkaartje en onkosten.”

Redmond keerde zich om en nam de enveloppe aan. Daarop gaf John West hem een cheque van £ 100. „En hier heb je nog een spaarduitje uit ouwe herinnering.” Redmond pakte de cheque aan, bekeek hem aandachtig en gaf hem toen terug. „Nee, dank U wel, ik heb zo gezegd geen geld nodig.”

Diezelfde avond werd de Australische lichtgewicht kampioen in het Stadion van Sydney k.o. geslagen door zijn uitdager. De volgende dag was hij dood. Er deden geruchten de ronde dat hij ziek geweest was en dat men

hem had moeten verbieden op een wedstrijd uit te komen. John West was onthutst en opende een inschrijving voor zijn weduwe met een cheque van £ 1.000. De Vereniging van Boksers en Trainers hervatte haar propaganda voor verbetering van de toestand. Zij begon meer leden te krijgen ondanks het feit dat Boxing Ltd. verklaard had dat geen van haar leden wedstrijden zou krijgen. Voordat John West en Richard Lamb uit Sydney vertrokken hadden ze alles in orde gemaakt voor de oprichting van een concurrerende vereniging, waarvan alle boksers en trainers lid moesten worden — daar zouden de opzweepers niet van terug hebben, dacht Lamb. Niettemin verontrustte het incident John West. Als er vroeger dergelijke tragedies waren voorgevallen, had hij er niet de minste notitie van genomen, maar nu plaagde zijn geweten hem en was hij treurig gestemd. Het laatste nummer van het blaadje van de Katholieke Actie, *Freedom*, had hem enigszins opgebeurd door zijn leiding in de bokssport te verdedigen en alle sportminnaars te bezweren de 'Commo-opzweepers' die trachtten de Boxing Ltd. in discrediet te brengen, te negeren.

.. zijn edelmoedigheid is vijftig jaar lang spreekwoordelijk geweest. John West las de commentaar van de rubriekschrijver opnieuw en sloeg de bladen in gedachten om. Zijn nieuwe lorgnet deed hem pijn; hij zette hem af, wreef zijn neus en poetste zijn lorgnet met zijn zakdoek op. Hij sloeg de voorpagina op en keek naar de berichten over de staking in de kolenmijnen. Hij zag dat de mijnwerkers massavergaderingen zouden houden, waarop krachtige stappen zouden worden gedaan om het werk te hervatten. John West was in zijn schik. Wat de Aartsbisschop had gezegd: dat de Katholieke Actie uit de rijen der arbeiders zelf behulpzaam zou zijn de staking neer te slaan, werd bewaarheid. Door dit bericht nam zijn angst voor de arbeidersklasse, die hem de laatste tijd gekweld had, wat af.

John West's winstcijfers werden door stakingen als deze niet zo rechtstreeks bedreigd als die van andere millionairs die kolenmijnen, scheepvaartmaatschappijen, staalfabrieken enz. hadden, maar sinds de oorlog hadden de stakingen voor hoger loon, kortere uren en uit politie-

ke overwegingen hem verontrust. Hij voelde, net als de andere millionairs, dat de communistische Vakverenigingsleiders het er in laatste instantie op toeleiden de Vakbeweging te gebruiken om de grootkapitalisten de economische en politieke macht te ontrukken en die in handen van de arbeiders te leggen. Al had hij de Katholieke Actie geldelijk gesteund in haar pogingen de Vakverenigingen te verbrokkelen en de Communisten te verslaan, hij voelde zich geïsoleerd van het slagveld. De Bond van Werkgevers en de Kamer van Koophandel, waarvan hij nooit lid had willen worden omdat hij er op neerzag, voerden de strijd, hielpen de Liberale Partij en de Industriële Groepen van de Labour Party, waarbij ze gebruik maakten van de dagbladders om de openbare mening naar hun geest te kneden en de Regeringen te beïnvloeden.

John West was in zijn schik dat de Amerikaanse kranten zoveel aandacht hadden besteed aan de Australische toer van Kardinaal Spellman en diens entourage. Spellman en zijn rechterhand, Monseigneur Sheen, wonden geen doekjes om hun waarschuwingen tegen Rusland en het Communisme, en hun speeches waren vol toespelingen op de noodzakelijkheid onder leiding van Amerika een oorlog tegen Rusland te ontketenen om verdere verbreiding van het Communisme te voorkomen. John West begon zich er bewust van te worden dat zijn toekomst onafscheidelijk verbonden was aan het lot van de Amerikaanse millionairs.

Hij begon de berichten over het politieke leven in Victoria in te zien. Hij las dat de Labour Party voorverkiezingen uitgeschreven had voor de Federale Verkiezingen, die in December plaats zouden vinden. Er zouden waarschijnlijk scherpe gevechten geleverd worden, stond er, speciaal tussen Kiely en Cregan, om de zetel die ontruimd was door James Summer, de voormalige Eerste Minister, die zijn aftreden bekend gemaakt had. Slechts de verdeling van de zetel over twee kiesdistricten krachtens het Redistributie Wetsontwerp van de Regering Chifley kon verhinderen dat er een algemene strijd tussen de concurrerende facties zou ontbranden, zei het blad.

Toen hij hoorde dat Kiely van plan was afstand te doen van zijn zetel voor Ralstone om zich kandidaat te stellen voor de door Summers ontruimde Federale zetel, had John West Cregan gevraagd dat ook te doen. Cregan had zich daarmee accoord verklaard, zij het met tegenzin. De twee voormalige vrienden werden verbitterde vijanden. Kiely had Cregan's zuster sinds enige tijd het hof gemaakt omdat dit 'goed voor de stemmen' was, maar maakte nu een eind aan de verhouding. Cregan begon ter Misse te gaan in delen van het kiesdistrict waar Kiely veel invloed had; Kiely begon zijn godsdienstplichten te vervullen in Cregan-West burchten. Het ledental van Labour Party afdelingen in het kiesdistrict ging met sprongen omhoog toen beide tegenstanders begonnen 'stemmen bij elkaar te harken.' Daar Cregan de steun had van John West en de Lassiters, die Kiely haatten, hoorde men Cregan's naam al noemen als vermoedelijke winnaar.

John West legde de krant opzij en besloot de gaan lunchen. Hij nam zijn hartdrankje in. Hij haalde een fles melk en een sinaasappel uit de la van zijn bureau. Hij at zijn sinaasappel met lange tanden op, drukte op de zoemer voor zijn typiste en verzocht haar de melk te koken. De heersende kinderverlamming epidemie had John West grote schrik aangejaagd. Toen hij van Devlin hoorde dat geitenmelk minder kans had de ziektekiemen te bevatten had hij een geit gekocht en melkte die nu zelf iedere morgen. Voor alle zekerheid liet hij de melk toch nog koken.

Twee weken later zat Michael Kiely na belet te hebben gevraagd in de studeerkamer van Aartsbisschop Malone. Hij zei tegen de Aartsbisschop dat Cregan zich ondanks het feit dat Summers' kiesdistrict in tweeën verdeeld was krachtens het Herverdelings Ontwerp, voor dezelfde zetel kandidaat had laten stellen als hij. John West zat daar achter. Hij zei tegen Malone dat de Kerk er het meest bij gebaat was, als Kiely en Cregan beide naar Canberra gingen.

Malone dacht ernstig na en was het niet met zichzelf eens. Kiely bleef met afgewende blikken zitten. Hij was

een sluw mens, keek iemand nooit recht in de ogen en zei of deed nooit iets zonder zich te laten leiden door beweegredenen van eigenbelang of van politiek voordeel voor het Katholicisme. Hij had onlangs een Wetsontwerp in het Parlement van Victoria ingediend, uitgaande van een aantal leden, dienende om kritiek op het beleid van de Katholieke Kerk te onderdrukken. De Liberale Regering, die steun zocht bij de Katholieken, had het ontwerp overgenomen, maar had het weer in moeten trekken omdat het publiek er schande over riep. Kiely had een tweede soortgelijk ontwerp ingediend om de verkoop en het in omloop brengen van voorbehoedmiddelen te verbieden, maar ook dat werd verworpen.

Colin Lassiter vond dat Kiely jezuiet had moet worden; hij zei dat zijn moeder, toen ze zwanger van hem was zeker een meisje had willen hebben in plaats van een jongen. Michael Kiely had zijn sexuële neigingen nog nooit bevredigd. De fanatieke onderdrukking van zijn sexuële driften had geleid tot remmingen — hij voelde zich niet op zijn gemak in het bijzijn van jonge vrouwen en had een ongedurig, fel, sadistisch karakter gekregen. Hij vond een lozing voor zijn onderdrukte lusten in zijn godsdienst, zijn werkkring en in het bijzonder in zijn haat van het Communisme. Hij vond dat de Communisten tot de laatste man uitgeroeid moesten worden. Hij had geglunderd van leedvermaak toen hij las hoe de Communisten in Spanje en Duitsland gemarteld werden — zo moest je dat tuig behandelen!

Malone nam Kiely aandachtig op. Hij mocht hem niet erg, maar zag in hoe bruikbaar hij was.

„Tja, dat is een moeilijke situatie, Mr. Kiely. Ik kan me gemakkelijk in Mr. West's standpunt indenken. Hij heeft al een hele tijd de lakens uitgedeeld in die kiesdistricten. En ten slotte, hij heeft de Kerk royaal gesteund en de laatste jaren zijn godsdienstplichten vervuld.”

„Hij is een schande voor de Kerk! Uwe Genade, ik eis dat de Kerk tussenbeide treedt en Cregan gelast zich kandidaat te stellen voor de andere zetel, dan kunnen we beiden naar Canberra gaan. Waarom zouden we de plannen van de Katholieke Actie laten ruïneren door een ouwe schurk als West?”

„Kom, kom, Mr. Kiely, we mogen niet te hard in ons oordeel zijn. Mr. West's verleden is een zaak tussen hem en zijn Schepper. En trouwens, wie zegt dat U Cregan niet verslaan zult?”

„Cregan wint het natuurlijk, want West en de Lassiters zijn op zijn hand, maar het zal hem heugen dat ik doende ben zijn positie te ondermijnen. Hij zal nooit zeker van zijn zetel zijn. Maar deze vete ondermijnt ook de invloed van de Katholieke Actie in de Labour Party. We kunnen er een eind aan maken door Cregan over te halen dat hij er accoord mee gaat als hij de éne helft van Summers' kiesdistrict krijgt en ik de andere.”

Malone slaakte een zucht van wanhoop en berusting. „Ik kan me in Uw standpunt verplaatsen, Mr. Kiely. Ik zal er met Mr. West over spreken en zien wat ik bereiken kan.”

„Zegt U maar tegen hem dat ik hem niet meer in het openbaar zal aanvallen als hij het goedvindt.”

Kiely vertrok. Toen hij de motor startte wreef hij zich in zijn handjes en lachte zelfvoldaan: 'Ouwe Dan' zou wel maken dat West eieren voor z'n geld koos!

Terwijl John West op Aartsbisschop Malone wachtte kreeg hij bezoek van Sugar Renfrey. John West vond het prettig als Sugar hem van tijd tot tijd opzoekt. Sugar was de enige die hem van het begin af aan terzijde gestaan had. Ook had Sugar sinds het eind van de oorlog zijn positie in de Gemeenteraad van Carringbush gebruikt om John West kapitalen te laten verdienen en zichzelf ook een kleinigheid; Sugar snuffelde in de Gemeentearchieven en als hij ontdekte dat er een terrein te koop was kreeg hij geld van John West om het te kopen en verkocht het dan weer met winst.

Sugar was twee en tachtig — drie jaar ouder dan John West. Ze zagen er nu geen van beiden jonger uit dan ze waren. Sugar was bijna helemaal kaal geworden, zijn roodberande ogen achter zijn dikke brilleglazen waren diep in hun kassen weggezonden en een hangbuik was het droevige overschot van zijn eens zo welgedane figuur.

Sugar zei tegen John West dat hij weer een stuk grond

op het oog had. Toen vertelde hij het verhaal hoe hij eens een tegencandidaat verslagen had bij de Labour Party-voorverkiezingen voor de Gemeenteraad van Carringbush.

„Dat ging zo, Jack, ik stond aan de ene kant van de weg en schreef de stembriefjes van de Bond van Arbeiders in de Tabaksbedrijven uit voor onze man, en Tom Smith stond aan de andere kant voor de Bond van Leerlooiers voor die andere vent. Onze man won met vijf stemmen. Ik heb altijd gauwer kunnen schrijven dan Tom!”

Sugar brulde van het lachen. John West kon het niet verder brengen dan een flauw lachje. Op dat ogenblik diende het meisje Daniel Malone aan. Toen de Aartsbisschop binnenkwam zei Sugar: „Ik stond op het punt weg te gaan, Uwe Genade.”

„U hoeft voor mij niet weg te gaan, Mr. Renfrey. Hoe staan de zaken in Carringbush als ik het vragen mag?”

„Nou, we leggen de Communisten het vuur een beetje aan de schenen. We hebben ze ook het gebruik van het Stadhuis geweigerd.”

Al kon Sugar volgens Colin Lassiter 'geen Communist van een Eskimo onderscheiden,' Renfrey beschouwde zich als Communistenvreter No. één van Australië.

Toen Sugar vertrokken was nam de Aartsbisschop plaats tegenover John West. Malone viel met de deur in huis. Hij zei tegen John West dat hij met Kiely zowel als met Cregan gesproken had en dat ze beiden vonden dat ze zich kandidaat moesten stellen voor verschillende zetels bij de Labour voorverkiezingen.

„Ik vrees dat ik hun gelijk moet geven, Mr. West. Ik weet hoe U erover denkt, maar wij moeten bovenal de belangen van de Katholieke Actie en van de Kerk in het oog houden. Zoudt U eventueel genegen zijn Uw standpunt te wijzigen?”

„Als Cregan zin heeft Kiely te bestrijden, moet hij dat zelf weten,” zei John West, op de vlakte blijvend.

„Maar Cregan zegt dat hij er niets voor voelt, maar dat U er op aangedrongen hebt.”

John West zat met de situatie in zijn maag. Hij wist niet wat hij zeggen moest.

Malone vervolgde zijn betoog op een zangerige toon van

verveling: „Ten slotte is Kiely een goed Katholiek en een onvermoeid bestrijder van het Communisme, Mr. West. Ik geef toe dat ik Uw afkeer van hem deel, maar we moeten realisten blijven. Wat zou het voor kwaad kunnen als ze allebei naar Canberra gingen, waar ze de Kerk het best kunnen dienen?”

John West gaf geen antwoord. Hij wist dat Malone gelijk had, maar kon er niet toe komen het te erkennen. Hij was de laatste tijd beginnen te geloven dat hij de Liberale Partij steunen moest, want Menzies was de enige die radikaal tegen de Communisten wou optreden. Chifley had de leiders van de Mijnwerkersbond tijdens de staking in de gevangenis gezet — dat was zo — en hij had ook Sharkey, de secretaris van de Communistische Partij, laten arresteren wegens opruiing, maar slechts een algeheel verbod van de Communistische Partij was in staat John West's angst te stillen, en Chifley had keer op keer geweigerd tot een dergelijk verbod over te gaan. Aan de andere kant betekende een ommezwaai naar rechts nu voor John West een erkenning dat vijftig jaar onvermoeide inspanning om een overwegende invloed in de Labour Party te krijgen, verspild waren. Malone keek John West onderzoekend aan. Hij had zich al ettelijke malen afgevraagd hoe John West precies tegenover het Communisme stond. Toen er een valse aanklacht tegen de communistische leider Miller was ingediend wegens verkrachting, had West gezegd dat hij absoluut zeker wist dat Michael Kiely en anderen hem de das hadden omgedaan. Toen Cecil Sharpley uit de Communistische Partij getreden was en stukjes ging schrijven in de *Herald*, waarna hij hoofdgetuige werd bij het onderzoek dat een Koninklijke Commissie instelde naar de activiteit van de Communistische Partij, had West gezegd: „Ongetwijfeld zal de getuigenis van Sharpley dienstig zijn voor de goede zaak, maar een betaalde verklikker is nooit te vertrouwen.” Malone kon er niet achter komen wat er achter die opmerkingen schuilde. Daar hij John West's stilzwijgen opvatte als een teken dat John West het niet met hem eens was, bleef hij aanhouden: „De Katholieke Actie heeft geweldig veel bijgedragen tot de uitvoering van de wens van de Heilige

Vader dat het Communisme vernietigd moet worden. Ze leggen lijsten aan van leden van de Communistische Partij en geven de namen en adressen door aan de Veiligheids Politie — ze hebben een uit de dienst getreden rechercheur met die moeilijke maar belangrijke taak belast. Verleden jaar hebben ze een lijst opgemaakt van alle Katholieke vakverenigingsleden in alle Australische Diocesen, en toen heeft de plaatselijke afdeling van de Katholieke Actie ze stuk voor stuk opgezocht en heeft er bij hen op aangedrongen dat ze de vergaderingen van de Bonden zouden bijwonen. Al was het resultaat teleurstellend, toch is het ledental van de Beweging er door gestegen. Het blad *Freedom* doet eveneens goed werk; en vaak verschijnen er anti-communistische brochures.”

John West richtte zich op. „Ja, en vaak zie ik dat ze veranderingen aanbrengen in de plakaten die de Commo's aanbrengen op muren en schuttingen. Als de Commo's bijvoorbeeld schrijven 'Sharkey moet vrij,' veranderen zij het in 'Sharkey moet hangen.' Heel handig.” Malone lachte witjes: „Net iets voor Kiely en Parelli om dat te bedenken.”

„Nou goed dan, Uwe Genade, ik ben bereid me afzijdig te houden in dat conflict tussen Kiely en Cregan, maar op één voorwaarde: Kiely moet uitscheiden met zijn aanvallen op mij.” John West zei het alsof elk woord zijn tong verbrandde.

„Ik weet dat hij daartoe bereid is, Mr. West.”

Ze praatten nog een poosje over politiek. Malone zei dat hij dacht dat de Liberalen de verkiezingen zouden winnen. Parelli had met Menzies gesproken. Menzies zou een verkiezingscampagne op touw zetten tegen de Communisten. Hij zou de partij tot een verboden organisatie verklaren, waardoor het in strijd met de Wet zou zijn dat een Communist of iemand die verdacht werd van Communistische neigingen een bestuursfunctie had in een Vakbond. Parelli had de toezegging gedaan dat De Beweging de door Labour gecontroleerde Senaat zou proberen over te halen zich niet tegen Menzies' wetgevende maatregelen te verzetten, als de Liberalen wonnen.

„U moet begrijpen Mr. West, dat de Katholieke Actie op grote tegenstand stuit in de Vakbonden, zelfs van de zijde van vele Katholieken. De Communisten hebben nog steeds de contrôle over de grote Bonden. Als Menzies aan het bewind komt en de Communisten uit de Bonden laat zetten zullen onze mensen vele leidende posities veroveren. Inmiddels zal de Katholieke Actie zich bezig houden met de omvorming van de Labour Party tot een partij die lijkt op de centumpartijen in Europa — ik herinner mij dat U Mr. Parelli dat idee twee jaar geleden aan de hand gedaan hebt — en wanneer Labour dan weer aan het bewind komt zal de situatie uitermate gunstig zijn voor de Kerk. Dat is het algemene plan. Het komt mij voor, Mr. West, dat U vanavond een mooie geste gemaakt hebt tot grotere glorie van de Almachtige God en de Kerk.

In December 1949 won de Liberale Partij de Federale verkiezingen en werd Menzies Eerste Minister. John West had een bijdrage van £ 10.000 gegeven aan de Liberale Partij, en slechts £ 1.000 aan de Labour Party. Hij zei tegen Frank Lammence dat Menzies de man was om de maximum-prijzen op te heffen, een eind te maken aan de rantsoenering en de Commo's aan te pakken.

De uitslag van de verkiezingen stemde John West echter niet tot blijdschap. Hij dacht nu nog slechts aan de toestand van zijn hart, de angst voor de dood — en de ondraaglijke eenzaamheid van zijn leven.

Joe was getrouwd en had zijn intrek genomen in een huis dat zijn vader gekocht had in een verafgelegen voorstad. John West bleef nu alleen achter met Nellie, een dienstmeisje en een verpleegster in dat enorme, griezelige huis, welks wanden kraakten en steunden, als in beklag over de tonelen waarvan het de afgelopen halve eeuw getuige was geweest.

John West's angst voor de dood had geleid tot symptomen van angstneurosen. Hij melkte zijn geit nog iedere morgen in alle vroegte en had steeds een fles geitenmelk bij zich uit angst dat hij een enkele keer koemelk zou moeten drinken en zich de gevreesde kinderverlamming

op de hals zou halen. Hij kocht nieuwe patronen voor zijn revolvers uit angst dat een vijand, bekend of onbekend, proberen zou hem te vermoorden. Hij at niets wat niet thuis klaargemaakt was, uit angst dat iemand zou proberen hem te vergiftigen.

Hij werd zo mogelijk nog zwaarder gelovig. Hij ging iedere morgen in een geëxalteerde stemming naar de Mis en ter Communie in de nabijgelegen kapel; hij had zijn rozenkrans en zijn gebedenboeken steeds bij zich.

Soms lag hij 's nachts wakker, bad, telde zijn polsslagen en luisterde naar elke ademhaling. Devlin was er grondig van overtuigd dat hij niet lang meer zou leven zou. De gedachte te moeten sterven verlamde hem. Al geloofde hij dat zijn ziel gelouterd was, hij kon het verschrikkelijke vooruitzicht voor zijn Rechter te moeten verschijnen niet onder het oog zien.

Wanneer zijn angstgevoelens hem een ogenblik met rust lieten werd hij gekweld door een gevoel van troosteloze eenzaamheid. In dergelijke ogenblikken gingen zijn gedachten naar Mary uit. Zij was het enige levende wezen van wie hij houden kon, dat hem nu kon troosten in de ure van zijn nood. Als hij dan het verleden aan zijn geestesoog liet voorbijgaan, zichzelf vaak de heftigste verwijten makend, erkende hij soms dat hij schuld had aan haar vertrek. Hij vroeg zich af wat ze nu wel zou doen. Ze was hertrouwd; zou ze kinderen hebben? Was haar tweede man Communist? Misschien was ze wel met een man getrouwd waar niets op aan te merken viel — hij scheen arts te zijn. Misschien was ze zelf wel tot andere inzichten gekomen. Voor het eerst in weken sprak hij Nellie aan en vroeg haar of ze nog bericht van haar gekregen had. Nellie antwoordde koeltjes dat Mary een enkele keer geschreven had, maar dat er niets in haar brieven stond dat hem interesseren zou.

Toen Ted Thurgood, Alfred Davison en Sugar Renfrey in de loop van veertien dagen stierven, drong de vreselijke overtuiging zich aan hem op, dat het nu binnenkort zijn beurt zou zijn.

Toen de Kerstdagen naderden dacht John West aan de kostelijke Kerstdiners, die Mary placht aan te richten. Was ze maar hier met de Kerstdagen...

Toen de verpleegster hem op de dag voor Kerstmis vertelde dat er bericht was gekomen dat Mary 's avonds om acht uur radio-telegrafisch op zou bellen uit Engeland, beefde hij van opwinding. Hij zat in de ontvangkamer te wachten tot de telefoon zou gaan. Toen het zover was moest hij weerstand bieden aan zijn neiging vóór de anderen aan het apparaat te zijn, maar de verpleegster was hem voor en gaf de hoorn aan Nellie die in haar kleedkamer op wacht had gestaan.

John West stond met ingehouden adem en ongeduldig in de hall, terwijl Nellie op gemaakte toon en met een trillende, tragische stem met haar dochter sprak.

Eindelijk zei Nellie: „Ja, je vader is hier. Wou je hem hebben?”

Hij nam de hoorn over van Nellie, die stilletjes zat te huilen.

„Hullo — Mary,” zei hij en stond versteld over de teerheid van zijn stem.

„Hullo, vader. Hoe gaat 't met U?”

„O, n-niet zo best — uh — maar ik mag niet mopperen. Hoe gaat 't met jou?”

„O, ik voel me niet al te best de laatste tijd. Soms verlang ik naar m'n goeie ouwe Australië.”

Het gesprek stokte een ogenblik. Hij wist niets te bedenken. Toen flapte hij er zonder het zelf te weten uit:

„Mary, ben je nog altijd, nog altijd commo?”

„Ja vader, maar wat heeft dat. . . O, vader. . .”

„Uw tijd is om,” onderbrak een zakelijke, gearticuleerde vrouwenstem hen. „Wil U verlengen?”

„Het schikt me niet om te suppleren, vader,” zei Mary, en liet merken dat ze hoopte dat hij het zou doen.

Hij snakte naar adem, zijn hart bonsde, hij voelde een stekende pijn in zijn hoofd en er kwam een nevel voor zijn ogen.

„Sorry,” zei de telefoonjuffrouw, „U zult moeten afbreken.”

John West schepte weer adem en schreeuwde: „Nee, ik verleng!” maar de verbinding was al verbroken.

Hij sloeg met zijn vuist op het apparaat. „Ik zei dat ik verlengen wou!” maar er kwam geen antwoord. Hij legde de hoorn langzaam op de haak.

In de eerste week van 1950 dacht John West voortdurend aan Mary. Ze dacht natuurlijk dat hij niet had willen verlengen, maar òf hij het gewild had! Hij had alleen zijn gedachten niet kunnen concentreren — hij had een attaque gehad. Eén keer was hij van plan Mary's adres aan Nellie te vragen om haar te kunnen schrijven en alles uit te leggen en haar te vragen waarom ze gezegd had dat ze zich niet zo best voelde.

Zijn eenzaamheid, zijn verlangen om Mary bij zich te hebben overtroffen zelfs zijn angst voor de dood, zijn schuldbesef en zijn haat tegen het Communisme. Op een dag in Maart stond zijn besluit vast: hij zou Mary's adres te pakken zien te krijgen. Hij zou haar schrijven hoe het zat met die verlenging, en — ja, hij moest het doen! — hij moest haar vragen of ze thuis wou komen! Ze had gezegd dat ze Australië nog eens wou zien. Hij kon haar schrijven dat hij bereid was de reiskosten te betalen, zodat haar wens in vervulling kon gaan. Ze mocht haar man zelfs meebrengen als ze dat wou.

Hij overlegde de hele dag op zijn kantoor met zichzelf wat hij haar schrijven zou, bedacht allerlei verontschuldigungen voor zijn handelwijze. Hij zou tegen Nellie zeggen dat Mary zich eenzaam scheen te voelen; hij zou tegen de Aartsbisschop zeggen dat hij Mary thuis haalde om te proberen haar in de schoot der Kerk terug te voeren; hij zou tegen Frank Lammence zeggen dat Mary hem geschreven had en hem vergiffenis gevraagd had. Hij nam een taxi naar huis. Onderweg repeteerde hij wat hij tegen Nellie zou zeggen.

Hij trof Nellie aan met roodgehulde ogen, terwijl haar knokige lichaam krampachtig schokte van het huilen en de tranen langs haar gerimpelde wangen liepen. Hij steunde op de tafel en staarde haar aan. Was het mogelijk dat dit ooit het mooie meisje was geweest dat hij bij haar moeder in de keuken gekust had toen ze jong waren en het leven heerlijk was?

„Wat is er aan de hand met je? Ik dacht dat je ziek was! Waarom kom je beneden voor het eten?”

„'t Is over Mary,” bracht ze er met een holle, krassende stem uit. „Een telegram van haar man. . . ze is — ze is dood!”

Hij bleef als een standbeeld staan, met een verwrongen gezicht en starende ogen. Toen vloog hij op haar af en pakte haar bij haar schouders.

„Je bent kankzinnig, mens. Je bent krankzinnig!”

Hij zag het telegram op de tafel liggen. Hij liet haar los en pakte het op.

Tot mijn innige smart moet ik U mededelen, dat Uw dochter Mary, mijn geliefde echtgenote, gisteren aan kanker overleden is. Ze was al enige maanden ziek.

John West staarde naar het telegram alsof hij zijn ogen niet geloven kon. Hij kneep het tot een prop ineen. Plotseeling kreeg hij een hevige kramp in zijn hart. Hij hield zich nog even op de been, sloeg toen voorover op de grond en bleef onbewegelijk liggen.

Nellie uitte een zwakke kreet. De verpleegster kwam aangehold en knielde naast John West.

„Mrs. West, laat U het meisje Dr. Devlin opbellen! Laat haar zeggen dat hij onmiddellijk komen moet!”

Toen Devlin gekomen was legden ze John West met moeite op de divan in de muziekkamer. Het meisje legde de haard aan en ze schoven de divan zo dicht mogelijk er tegenaan en dekten hem toe met kleedjes. John West kwam weer bij. Devlin gaf hem een injectie en een tabletje en bleef toen een half uur bij hem zitten.

Bij het weggaan zei hij: „Dat was een lelijke aanval, Mr. West. U zult uiterst voorzichtig moeten zijn. Blijft U hier nog een poosje liggen en laat de verpleegster U dan de trap op en in bed helpen. En blijft U liever een paar dagen in bed. Morgenochtend kom ik terug.”

Hij zei in de hall zachtjes tegen de verpleegster: „Het is mogelijk dat hij die klap niet meer te boven komt. Ik kan niet langer blijven; ik heb een dringende patiënt. Belt U me vannacht direct op als U me nodig hebt.”

Al voelde John West zich zwak en kon hij met moeite adem halen, zijn geest was helder. Zonder zich bewust te zijn van de aanwezigheid van de verpleegster die achter hem in het halfdonker zat, lag hij in de opschietende vlammen te staren. Mary was dood, en met haar was

zijn laatste zwakke hoop vervlogen ooit verlost te worden van zijn zielsfoltering.

Zijn gepeins werd onderbroken door de zachte stem van de verpleegster: „Voelt U zich nu goed genoeg om naar boven te lopen naar Uw bed, Mr. West?”

„Ja,” zei hij, „naar bed. Dat is de enige plaats waar ik nu hoor.”

Hij leunde op haar arm en liep langzaam de trap op. Bij de deur van zijn slaapkamer zei ze: „Weet U zeker dat U 't verder alleen af kunt? Zal ik U helpen U uit te kleden?”

„Nee,” antwoordde hij met een zwakke stem. „Ik heb me nu al zolang alleen uitgetkleed. Het zal best gaan, zuster.”

„Geneer U vooral niet me te bellen als U me vannacht nodig hebt. U weet toch dat de elektrische bel in mijn slaapkamer uitkomt?”

„Ja, zuster, dat weet ik heel goed. Maar maak U niet ongerust. Het kwam alleen maar door de schok.”

„Wel te rusten dan, Mr. West. Ik heb de gashaard in de kleedkamer aangestoken en een warmwaterkruik in Uw bed gelegd.”

„Wel te rusten, zuster.”

John West kleedde zich langzaam uit. Een gevoel van lome apathie omhulde hem. Wat hadden zijn rijkdom en zijn macht hem opgeleverd? Hij kon alle dingen die voor geld te koop waren krijgen, maar de wil om ze te bezitten, het vermogen ze te gebruiken, had hem verlaten; hij wou dingen hebben die niet voor geld te koop waren, maar ze waren hem voorbij gegaan of waren hem door andere mensen ontnomen.

Hij stond in zijn pyama en sloffen, terwijl het licht boven hem de kromheid van zijn benen accentueerde en groteske schaduwen over en om hem heen wierp. Hij staarde naar de klerenkast, die tegen de tussendeur stond waarachter Nellie sliep — zou ze wel slapen? En als ze wakker was, wat dacht ze dan wel? Plotseling kreeg hij een opwelling naar haar toe te gaan, innig met haar te praten, zijn leed met haar te delen. Maar hij kon niet. Ze had hem verraden. Hij had gezworen dat hij haar straffen zou... De herinnering aan de nacht dat het

kind, Xavier, daar in die kamer geboren was, kwam bij hem op en trof zijn brein als een striemende zweeps slag. Een koude rilling doorvoer hem; hij trok zijn hoofd tussen zijn schouders en ging naar zijn openlucht slaapkamer waar zijn beddelicht al brandde.

Hij haalde de rozenkrans onder zijn kussen vandaan en knielde neer naast zijn bed. Hij bleef op zijn knieën liggen tot hij prevelend een Onze Vader en Tien Weesgegroetjes gebeden had met ten hemel geslagen ogen. Hij zegde het Confiteor op:

Ik belijd den Almachtigen God...

...dat ik uitermate gezondigd heb in gedachten, woord en daad...

Moge de Almachtige God genade hebben met mij, mij mijn zonden vergeven, en mij tot eeuwigdurend leven voeren, Amen.

Hij klom moeizaam in zijn bed, maar ging er direct weer uit. Hij had voor het eerst in veertig jaar zijn revolver vergeten! Hij ging naar zijn kleedkamer, haalde de revolver uit de la en legde hem onder zijn kussen.

Hij lag in het duister op zijn bed, in gedachten verzonken. Zijn hart scheen zwak en onregelmatig te kloppen. Opeens dacht hij weer aan Mary en werd overstelpt door een golf van deernis met zichzelf. Ze hadden haar van hem weggerukt, die commo's! De commo's hadden het op hun geweten! Maar Menzies en de Katholieke Actie zouden hen wel leren — ze in de gevangenis stoppen, dood maken! Hij zou de Katholieke Actie nog vijftigduizend pond geven om ze te bestrijden!

Hij voelde zijn lichaam verstrakken, zijn hart scheen op te houden met kloppen. Eindelijk scheen hij diep in zijn bed weg te zinken, terwijl er een drukkende loomheid over hem kwam.

In de wereld van halfbewustheid tussen waken en slapen verbeeldde hij zich dat hij hoorde dat er beneden piano gespeeld werd; toen steeg gedempt gelach tot hem op en scheen Mary's stem hem te roepen. Hij probeerde op te staan, maar was onmachtig.

Terwijl de slaap hem steeds enger met haar web om-

spon, droomde hij dat hij agent Brogan dichtbij zag staan, zoals toen, heel lang geleden, voor Cummin's Tea-shop. Hij toste in zijn droom het goudstuk op. Brogan ving het op, maar gaf het hem terug en zei: „Het spijt me wel, maar ik hou me aan m'n instructies. Ik ga huiszoeking in de winkel doen en laat je dan uit je zaak zetten. Je moeder zal er blij om zijn.”

Toen scheen zijn moeder met een smekend gebaar op hem toe te komen: „O John, om mijnentwille, alsjeblieft! Voor je bloedeigen moeder!” Hij stak zijn armen naar haar uit, maar haar beeld werd vager en vager tot het zich in de verte oploste.

De maan scheen niet, maar de hemel was bezaaid met fonkelende sterren. De herfstwind streek klagelijk door de takken van de dennebomen die de twee buitenwanden vormden van de openlucht slaapkamer. John West dommelde onrustig en ongestadig. Van tijd tot tijd bewoog hij zich even en praatte hardop in zijn slaap.

EINDE